

לקוטי תורה • שיר השירים • מאמר 21

ביאור הדברים

ביאור העניין: "כתר הוא למעלה מכל עשר הספירות"

ה"לחם" של התורה — אותיותיה והלכותיה המתפרטות כך שכל אדם יוכל לקבלן — מושרש למעלה מ"יין" התענוג הגלוי שלה, שכן העצה של נצח והוד, המתאימה את החכמה למקבל קטן, נמשכת מכתר: "עצות מרחוק". באותו אופן, את "כתר" של כתר אפשר לראות רק ביציאה מאצילות לבריאה, דרך האספקלריא שאינה מאירה, ומשם מעלים את שתי הלחם אל הכתר.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/shir-hashirim/21

הנקודה

ה"לחם" של התורה – אותיותיה והלכותיה המתפרטות כך שכל אדם יוכל לקבלן – מושרש למעלה מ"יין" התענוג הגלוי שלה, שכן העצה של נצח והוד, המתאימה את החכמה למקבל קטן, נמשכת מכתר: "עצות מרחוק". באותו אופן, את "כתר" של כתור אפשר לראות רק ביציאה מאצילות לבריאה, דרך האספקלריא שאינה מאירה, ומשם מעלים את שתי הלחם אל הכתר.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

ביאור זה מבאר את המאמר "צאינה וראינה". תחילה הוא מצביע על שורש הנשמות בישראל סבא ותבונה, החלקים התחתונים של חכמה ובונה, הנמשכים מתענוג ה' בהשפעה; ולכן הנשמות יכולות להעלות את מלכות ול"קדש את השם". התורה היא יין, שמן ולחם. יין, שמחת מצווה במידה, מעורר את כתור; שמן, חכמה, מביא לביטול; לחם הוא חכמה היורדת לנצח והוד כאותיות התורה. הלחם מקיים יותר מן היין, מפני שנצח והוד הם ה"עצה" המתאימה רעיון למקבל קטן, כוח שרק גדלות שלמעלה מן הרעיון יכולה להעניק: כתור. שתי הלחם של שבועות הן התורה שבכתב, יחידה, שלמעלה מהבנה, לחם מן השמים, והתורה שבעל פה, רבים, הנתפסת אצל כל אחד לפי דרגתו, לחם מן הארץ; הנפתן מעלה את שתייהן לכתור, ושם הן מתאחדות. לבסוף, אי אפשר לראות את הכתר בתוך אצילות: כשם שמראה מראה את מה שזוכית שקופה אינה מראה, כך רואים אותו רק מבריאה, דרך האספקלריא שאינה מאירה, באהבה של "בכל מאדך" שבקריאת שמע.

מבנה

1	שורש הנשמות	11
כתור הוא מקור התענוג שלמעלה מעשר הספירות; אצילות מתחילה מחכמה, המתקנת את שבירת התוהו. הנשמות מושרשות בישראל סבא, בנצח והוד של חכמה, אשר ביחס לז"א נקראים עתיק יומין.		
2	קידוש השם; תענוג שלמעלה	21
נשמות מישראל סבא ותבונה הן "אחים ורעים" של ז"א ונוקבא ויכולות להעלות את מלכות. הן נמשכות מתענוג ההשפעה; ה' אינו מקבל תענוג מחוץ לעצמו, והתענוג שיש לו בצדיקים הוא התענוג שבהשפעה להם.		
3	יין, שמן ולחם	31
יין במידה, שמחת מצווה, מעורר את הכתר; שמן, אור אבא, מביא לביטול ויורד למטה; לחם הוא חכמה שבנצח והוד, האותיות, הנותנת כוח. את הכתר יש לראות ביציאה מאצילות לבריאה.		
4	עצות מרחוק	8-41
נצח והוד הם ה"עצה" המתאימה רעיון למקבל קטן, כוח ששורשו בגדלות שלמעלה מן הרעיון; לכן נצח, הוד ויסוד החדשים נמשכים מכתר. אפילו נבואתו של משה הייתה מנצח והוד; התורה נטחנת כחיטה כדי שתתאים לכל אדם; הלוחות הם גם כתר וגם נצח והוד.		
5	שתי הלחם: תורה שבכתב ותורה שבעל פה	17-91
ל"חמו", לשון רבים, היא התורה שבעל פה, הנתפסת אצל כל אחד לפי דרגתו ויורדת כמלכות לברר את הניצוצות; ל"חמי", לשון יחיד, היא התורה שבכתב, שלמעלה מהבנה. הן לחם מן הארץ ולחם מן השמים, הוד ונצח, ולימוד לשמה עושה אותן לאחת.		

שתי התורות הן חתן וכלה; הכתר, כתר, הוא החופה הכוללת את שתיהן. הנפת הלחם מעלה אותן לכתר, ובאמצעותה נמשכת התורה שבכתב אל התורה שבעל פה.

משה ראה דרך האספקלריא המאירה, ושאר הנביאים דרך זו שאינה מאירה; ואף על פי כן, מראה מראה את מה שזכוית שקופה אינה יכולה להראות. כך רואים את הכתר רק מבריא, דרך האספקלריא שאינה מאירה; בעבודה זו אהבת "בכל מאדך", ומקריאת שמע מעלים את שתי הלחם לכתר.

ישראל סבא ותבונה ישראל סבא ותבונה

ההמשכות התחתונות של אבא (חכמה) ואמא (בינה). נשמות ישראל מושרשות שם, ולכן הן יכולות להמשיך את החכמה למטה ולהעלות את מלכות.

תענוג ההשפעה תענוג ההשפעה

למעלה אין תענוג בקבלה; ה' הוא עצמו מקור התענוג, והתענוג שיש לו בצדיקים הוא התענוג שבהשפעה להם. הנשמות מושרשות בתענוג זה.

יין, שמן ולחם יין שמן ולחם

שלושה דימויים לתורה: יין הוא השמחה הנמשכת מבינה, שמן הוא האור של חכמה המביא לביטול, ולחם הוא חכמה היורדת לנצח והוד כאותיות והלכות.

הכליות היועצות כליות יועצות

נצח והוד ככוח העצה: כיצד לעצב רעיון כך שמקבל יוכל לקלוט אותו. עצה זו באה רק מגדלות שלמעלה מן הרעיון, מכתר.

עצות מרחוק עצות מרחוק

כינויים של הזוהר לנצח והוד, "שני בדי ערבות": הם נמוכים וחסרי טעם מצד עצמם, אך כוחם נמשך מחכמה ומכתר, שלמעלה מהם במרחק רב.

לחמו ולחמי לחמו ולחמי

צורות הרבים והיחיד בפסוק "לכו לחמו בלחמי": התורה שבעל פה, הנתפסת אצל כל אחד לפי דרגתו, והתורה שבכתב, שלמעלה מהכנה ואחת לכול.

האספקלריא המאירה ושאונה מאירה אספקלריא המאירה ושאונה

זכוית שקופה, שדרכה רואים את הדבר עצמו, ומראה, המראה רק את דמותו אך יכול להראות את מה שזכוית שקופה אינה יכולה. נבואתו של משה ונבואתם של שאר הנביאים.

רצוא ושוב רצוא ושוב

ריצה קדימה וחזרה: שמחת המצווה היא רק ההתחלה, והמטרה היא להוריד את אור אבא ולגלותו.

קטע 1 • 11

שורש הנשמות

1 ביאור הדברים. ¹ הנה הכתר הוא למעלה מכל העי"ס [העשר ספירות] והוא מקור התענוג בחינת סכ"ע [סובב

כל עלמין] והתחלת השתלשלות האצילות ממכ"ע [ממלא כל עלמין] הוא מחכמה

ביאור העניין. כתר הוא למעלה מכל עשר הספירות, והוא מקור התענוג, בחינת סובב כל עלמין; ואילו תחילת השתלשלות אצילות, בחינת ממלא כל עלמין, היא מחכמה.

זהו "ביאור" — הסבר הממשיך את המאמר "צאינה וראינה בנות ציון" ומעמיק ברעיונותיו. הוא פותח במיפוי הספירות: כתר עומד מעל כל העשר, והוא מקור התענוג; משום כך הוא האור המקיף את העולמות, ולא נכנס לתוכם. האור הממלא את העולמות ונכנס בכל אחד מהם, וכך גם סדר ההשתלשלות של אצילות, מתחילים רק מחכמה.

(כ"ה בע"ה [בעץ חיים] שער מוחין דצלם פ"ב ² בשם ספר יצירה וכ"כ [וכן כתב] עוד בשער כ"ה דרוש ה' וכ"כ

[וכן כתב] הרמ"ז [הרב משה זכות] פ' ואתחנן בדף רס"ו ועיין בזהר ויקרא ד"י [ד' יסודות] סע"ב [סוף עמוד ב]

קדמאה ³ י"ה וע' מק"מ [מקדש מלך] שם) וחכמה הוא שרש האצילות

(כך הוא בעץ חיים, שער מוחין דצלם, פרק —, בשם ספר יצירה; וכך כתב גם בשער כ"ה, דרוש ה'; וכך כתב הרמ"ז בפרשת ואתחנן, בדף רס"ו; ועיינו בזהר, ויקרא, דף י' סוף ע"ב: "הראשון הוא י"ה"; ועיינו במקדש מלך שם). וחכמה היא שורש אצילות,

ההערה בסוגריים מביאה את המקורות שעליהם נשען הקטע: עץ חיים, המצטט את ספר יצירה; הרמ"ז, רבי משה זכותו, על הזהר; והזהר עצמו, המכנה את י"ה, שם החכמה, "הראשון". מספר הפרק בשער מוחין דצלם חסר בדפוס; בהערת קה"ת נכתב שמדובר בפרק ה', ונוסף שפרק א' מתאים יותר לנוסח. לאחר מכן החכמה מוגדרת כשורש אצילות.

כי עיקר האצילות הוא התיקון מעולם התהו ובחכמה אתברירו ⁴ והטעם כי ענין השבירה מעולם התהו היינו שנפלו בבחי' יש והתיקון הוא להיות אין והיינו ע"י החכמה כח מה.

מפני שעיקר אצילות הוא התיקון מעולם התהו, ו"בחכמה התבררו". הטעם הוא שעניין השבירה של עולם התהו פירושו שהם נפלו לבחינת יש, והתיקון הוא להיות אין; והדבר נעשה באמצעות חכמה, כוח מה.

אצילות היא ביסודה עולם התיקון, התיקון של עולם התהו שכליו נשברו. בתהו כל אור עמד כ"משהו" בפני עצמו — יש — ומשום כך נשברו הכלים; התיקון הוא להיות "אין", בביטול, וזוהי פעולתה של החכמה. את שמה דורשים כ"כוח מה": העמדה של "מה אני?", ביטול עצמי.

והנה החכמה עצמה⁵ יש בה ע"ס [עשר ספירות] ומכתר שבחכמה עד ת"ת [תפארת] שבחכמה נקרא אבא והנו"ה [והנצח והוד] נקרא ישראל סבא (ע' [עין] בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער חג המצות פ"א)⁶ ומשם נמשך שרש הנשמות כי

והנה, גם בחכמה עצמה יש עשר ספירות. מן הכתר שבחכמה ועד התפארת שבחכמה נקראת הבחינה אבא, והנצח וההוד נקראים ישראל סבא (עיינו בפרי עץ חיים, שער חג המצות, פרק א'); ומשם נמשך שרש הנשמות. שכן

גם לחכמה יש עשר ספירות משלה. הבחינות שמן הכתר שלה ועד התפארת שלה יוצרות את הפרצוף הנקרא אבא, ואילו הנצח וההוד שלה יוצרים פרצוף נפרד הנקרא ישראל סבא. מן החלק התחתון הזה של החכמה נמשך שרש נשמות ישראל.

הנה הנו"ה [הנצח והוד] הם השפעת החכמה (שהנו"ה [שהנצח והוד] הן הן כלי ההשפעה והורדת החיות מהעליון לתחתון) רק שהוא השפעה שבאצילות קודם שבא לבחי גילוי הנשמה עצמה וגילוי הנשמה עצמה היינו ישראל שלמטה⁷

הרי הנצח וההוד הם השפעת החכמה (שכן הנצח וההוד הם עצמם כלי ההשפעה והורדת החיות מן העליון אל התחתון), אלא שזו השפעה שבאצילות, לפני שהיא מגיעה לבחינת גילוי הנשמה עצמה; וגילוי הנשמה עצמה הוא "ישראל" שלמטה.

הנצח וההוד הם הערוצים שדרכם כל מדרגה עליונה מעבירה חיות למדרגה שמתחתיה. כאן, עם זאת, ההשפעה עדיין בתוך אצילות, לפני שהיא נעשית נשמה ממש; הנשמה כפי שהיא מתגלה בפועל נקראת "ישראל" שלמטה. בהערת קה"ת מובא מאור התורה, המציע שהכוונה לישראל זוטא, כלומר ז"א.

אבל שרש הגילוי שבחכמה נקרא ישראל סבא וישמחו בך ישראל (וזהו ענין בחי מזליי [מזליה] של הנשמה שבבחינת מקיף המבואר לעיל בד"ה יונתי בחגוי הסלע⁸).

אבל שורש הגילוי שבחכמה נקרא ישראל סבא: "וישמחו בך ישראל". (וזהו ענין בחינת המזל של הנשמה, שהיא בבחינת מקיף, כפי שנתבאר לעיל במאמר המתחיל "יונתי בחגוי הסלע".)

שורש הנשמות, כל עוד הוא בחכמה, נקרא ישראל סבא; אדמו"ר הזקן מוצא לכך רמז במילים שבתפילת החג "וישמחו בך ישראל". כעת מתחיל סוגריים ארוך, המשווה זאת למזל הנשמה: החלק בנשמה שנשאר למעלה ואינו נכנס בגוף, ומאיר עליו כאור מקיף, כפי שהוסבר במאמר על "יונתי בחגוי הסלע".

אך צ"ל דהא שם בד"ה יונתי נת' [נתבאר] דבחי מזליי [מזליה] זהו בחי ישראל עלה במחשבי [במחשבה] / במחשבת] ועלה במחשבי [במחשבה / במחשבת] היינו הבחינה יותר עליונה שבחכמה מה שהוא דבוק בכתר כו' ע"ש

אך צריך להבין: שהרי שם, במאמר "יונתי", נתבאר שבחינת המזל היא בחינת "ישראל עלה במחשבה"; ו"עלה במחשבה" היא הבחינה העליונה ביותר בחכמה, זו שדבוקה בכתר וכו'. עיינו שם.

כאן מתעוררת שאלה. באותו מאמר זוהה מזל הנשמה עם "ישראל עלה במחשבה" — המחשבה הראשונה על הכריאה — והוא הוצב בראש החכמה, במקום שבו היא נוגעת בכתר.

וגם עוד פ"י שם דעלו במחשבה היינו בחינת א"ק [אדם קדמון] מחשבה הקדומה כו' ועד"ז נתבאר ג"כ בד"ה האזינו השמים וישראל סבא היינו נו"ה [נצח והוד] דאבא שהוא הבחי' האחרונה שבחכמה כו'. מיהו בפרשה בראשית (ד"ו ע"א) גבי רב המנונא סבא

ועוד נתבאר שם ש"עלו במחשבה" היינו בחינת אדם קדמון, המחשבה הקדומה וכו'; וכך נתבאר גם במאמר המתחיל "האזינו השמים". ואילו ישראל סבא הוא הנצח וההוד דאבא, שהם הבחינה האחרונה שבחכמה וכו'. אך בפרשת בראשית (דף ו' ע"א), בעניין רב המנונא סבא, נאמר:

באותו מאמר אף הוצבה בחינה זו באדם קדמון, "המחשבה הקדומה" הקודמת לאצילות, וכך נאמר גם במאמר "האזינו השמים"; ואילו ישראל סבא הוא החלק התחתון ביותר שבחכמה. כדי ליישב זאת פונה אדמו"ר הזקן לקטע בזוהר, בפתיחת פרשת בראשית, העוסק בחכם רב המנונא סבא. בהערת קה"ת מצוין שהקטע מובא גם קודם לכן, בפרשת צו.

אבל אבא דיילי הוה רב ויקירא ועתיק יומין⁹ ופ"י באשל אברהם לרמוזו על ישראל סבא שנקרא ג"כ עתיק יומין דתיבת סבא ותיבת עתיקא כולא הוא חד

"אבל אבי היה גדול ויקר, ועתיק יומין"; ובאשל אברהם פירש שהדברים מרמזים על ישראל סבא, שנקרא גם הוא עתיק יומין, שכן המילים "סבא" ו"עתיקא" הן עניין אחד.

בקטע הזה מתאר בנו של רב המנונא סבא את אביו כ"גדול ויקר, ועתיק יומין". האשל אברהם מסביר שהדברים מרמזים על ישראל סבא, משום ש"סבא" — זקן — ו"עתיקא" — קדמון — פירושם אחד.

והיינו לומר שנשמת רב המנונא סבא נמשכה מבחי' ישראל סבא אמנם מ"ש ד"ישראל סבא נקרא ע"י י"ל [יש לומר] שזהו ע"ד שמבחי' תבונה נעשה כתר לז"א¹⁰

כלומר, נשמתו של רב המנונא סבא נמשכה מבחינת ישראל סבא. אולם את הנאמר שישראל סבא נקרא עתיק יומין אפשר להסביר על פי הדוגמה שלפיה מבחינת תבונה נעשה כתר לז"א;

נשמתו של החכם באה אפוא מישראל סבא. אבל מדוע החלק התחתון של חכמה נקרא עתיק יומין, שם המציין בדרך כלל את הפנימיות של כתר? התשובה מבוססת על דפוס קבלי מוכר: תבונה, החלק התחתון של בינה, נעשית הכתר של ז"א.

ולכן ישראל סבא שהוא נשמת כתר זה נקרא ע"י לגבי ז"א כי ע"ח [עץ חיים] הוא פנימית הכתר ונשמה שלו.

ולכן ישראל סבא, שהוא נשמתו של כתר זה, נקרא עתיק יומין ביחס לז"א, שהרי עתיק יומין הוא פנימיות הכתר ונשמתו.

ישראל סבא הוא החיות הפנימית, ה"נשמה", של אותו כתר, ועתיק יומין הוא תמיד הפנימיות של כל כתר. לכן, מנקודת מבטו של ז"א, ישראל סבא הוא העתיק שלו, אף שבתוך חכמה הוא הבחינה האחרונה.

קטע 2 • 21

קידוש השם; תענוג שלמעלה

2 וא"כ לפי זה [לפי זה] שפיר י"ל [יש לומר] שהנשמה שנמשכת מישסו"ת [מישראל סבא ותבונה] נקרא מזליה לגבי הנשמות שמוז"נ [שמזעיר אנפין ונוקבא] וכ"מ [וכן משמע] קצת בז"ה [בזוהר] ר"פ נח גבי ענין שנאמר נח נח כי פעמים נגד א"פ [אור פנימי] של הנשמה ואור מקיף כו'

אם כן, לפי זה אפשר בהחלט לומר שהנשמה הנמשכת מישראל סבא ותבונה נקראת המזל של הנשמות שמוז"נ ונוקבא. וכך משתמע במידת מה בזוהר, בתחילת פרשת נח, בעניין שנאמר "נח נח" פעמיים, כנגד האור הפנימי של הנשמה והאור המקיף שלה וכו'.

מכאן שהנשמות ששורשן בישראל סבא ותבונה יכולות להיקרא "מזל" של הנשמות שמקורן בז"א ונוקבא: שורשן העליון, שנותר מעליהן. אדמו"ר הזקן מוצא רמז לכך בדברי הזוהר, בתחילת פרשת נח, על השם הכפול "נח נח", הנקרא כנגד האור הפנימי של הנשמה והאור המקיף שלה.

אכן באמת כמו שכתר אמיתי דז"א נעשה מא"א [מאריך אנפין] עצמו¹¹ כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שכ"ב פ"ג [פרק ג']. כך אמיתית בחינת מזליה של הנשמה הוא מהכתר דאצילות ומחשבה הקדומה כו' כנ"ל.

אולם לאמיתו של דבר, כשם שהכתר האמיתי של ז"א נעשה מאריך אנפין עצמו, כפי שנכתב בעץ חיים, שער 22, פרק 3, כך גם הבחינה האמיתית של מזל הנשמה היא מכתר דאצילות ומהמחשבה הקדומה וכו', כפי שנוכר לעיל.

אלא שלז"א יש, מעבר לכתר שנעשה מתבונה, כתר "אמיתי" שמקורו באריך אנפין עצמו; בדומה לכך, המזל האמיתי של הנשמה גבוה הרבה יותר — בכתר דאצילות ובמחשבה הקדומה, כפי שנאמר לעיל במאמר על "יונתני". הערת קה"ת מסבירה שההפניה לעץ חיים היא לפי דפוס שקלוב משנת 5560; במהדורות הנוכחיות מדובר בשער 23, תחילת פרק 7.

ועו"ל [ועוד יש לומר] דענין שרש הנשמות הנמשכים מבחינת יש"ס [ישראל סבא] ותבונה זהו מ"ש בע"ח [בעץ חיים] שער מ"ן [מ"ן נוקבין] ומ"ד [ומיין דוכרין] דרוש ד' ע"פ הזהר ר"פ משפטים (דף צ"ד סע"ב [סוף עמוד ב]) ואקרי בן לקב"ה [לקודשא בריך הוא] כו'

ועוד אפשר לומר שענין שורש הנשמות הנמשכות מבחינת ישראל סבא ותבונה הוא מה שנכתב בעץ חיים, שער מ"ן ומ"ד, דרוש 4, על פי הזוהר בתחילת פרשת משפטים (דף 94, סוף ע"ב): "ונקרא בן להקדוש ברוך הוא" וכו';

הסבר נוסף לשורש הנשמות בישראל סבא ותבונה עולה מדברי עץ חיים, המבוססים על קטע בתחילת הזוהר לפרשת משפטים. הקטע מונה את מדרגות הנשמה שאדם זוכה להן ככל שזכויותיו גדלות, ובשלב מסוים הוא נקרא "בן להקדוש ברוך הוא".

זכה יתיר יהבין ליה נשמתא מסטרא דאוי"א [דאבא ואימא]¹² כו' שבאותו זיווג העליון דאוי"א [דאבא ואימא]
 יוצאין משם נשמת בני אדם¹³ כו'

"אם זכה יותר, נותנים לו נשמה מצד אבא ואמא" וכו': "שבאותו זיווג עליון של אבא ואמא יוצאות משם נשמות בני אדם" וכו',

בשלב גבוה עוד יותר הוא מקבל נשמה "מצד אבא ואמא", כלומר מחכמה ובינה. עץ חיים מוסיף שנשמות כאלה אכן יוצאות מהזיווג העליון של אבא ואמא.

אלא שעדיין אינן ראויות ואינן נשלמות עד שיזדווגו זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] דאצילות ואז הם יוצאים מזווג ההוא כו' עכ"ל [עד כאן לשונו].

"אלא שעדיין אינן ראויות ואינן שלמות עד שיזדווגו ז"א ונוקבא דאצילות, ואז הן יוצאות מאותו זיווג" וכו'. עד כאן לשונו.

אולם נשמות אלה עדיין אינן שלמות ואינן ראויות לרדת עד שז"א ונוקבא דאצילות יזדווגו; רק אז הן יוצאות מאותו זיווג. נמצא שיש להן שורש כפול: תחילה באבא ואמא, ולאחר מכן בז"א ונוקבא.

ועיין בזהר משפטים (דקכ"א סע"ב [סוף עמוד ב] ודקכ"ב א') ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם ובזח"ג [ובזהר חלק ג] ויקרא (ד"ז ע"ב ודכ"ב א' ודק"ס ע"ב)

ועיינו בזהר, משפטים (דף 121, סוף ע"ב, ודף 122א), ובמקדש מלך שם; ובזהר, חלק ג, ויקרא (דף 7ב, דף 22א ודף 160ב),

הטקסט מפנה לקטעים נוספים בזהר בפרשיות משפטים וויקרא, וכן לפירוש מקדש מלך עליהם, באותו עניין. הערת קה"ת מוסיפה הפניה ל"יהל אורי" בנוגע לנוסח, וכן למאמר מוקדם יותר בשיר השירים שבו מובאות אותן הפניות.

ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם שע"ז נאמר למען אחי ורעי¹⁴ שמפני שיש להן חיה ונשמה מאוי"א [מאבא ואימא]
 הם נקראו אחים ורעים לזו"נ [לזעיר אנפין ונוקבא] דאצילות כו'

ובמקדש מלך שם: שעל כך נאמר "למען אחי ורעי", שכן מכיוון שיש להם חיה ונשמה מאבא ואמא, הם נקראים אחים ורעים לז"א ונוקבא דאצילות וכו'.

מקדש מלך מיישם על הנשמות האלה את הפסוק "למען אחי ורעי". מכיוון שמדרגות הנשמה הגבוהות ביותר שלהן, חיה ונשמה, באות מאבא ואמא, הן עומדות לצד ז"א ונוקבא כ"אחים ורעים", ולא רק כבנים שלהם.

ולכן מקדשי שמך שמך היינו מלכות שירדה לבי"ע והיא עולה לאצילות ע"י ישראל מקדש שמך שממשיכים בחי קדש ג"פ [גי פעמים] קדוש הם חב"ד [חכמה בינה ודעת]

לכן הם "מקדשי שמך". "שמך" היא מלכות, שירדה לבריאה, יצירה ועשיה, והיא עולה לאצילות באמצעות ישראל, "מקדשי שמך", שממשיכים את בחינת קודש: שלוש הפעמים "קדוש" הן חכמה, בינה ודעת.

לכן ישראל נקראים "מקדשי שמך", הביטוי הבא בתפילת החג אחרי "ישמחו בך ישראל". "שמך" היא מלכות, שירדה לעולמות התחתונים בריאה, יצירה ועשיה, וישראל מעלים אותה בחזרה לאצילות באמצעות המשכת "קודש"; שלוש הפעמים "קדוש" מכוונות לחכמה, בינה ודעת.

כי בחכמה אתברירו (וזהו ענין מקדשי שמך להיות נמשך שם מ"ה [שם מ"ה] לברר שם ב"ן [שם ב"ן] ועמ"ש בד"ה אסרי לגפן)¹⁵

כי "בחכמה התבררו" (וזהו ענינם של "מקדשי שמך": להמשיך את שם מ"ה כדי לברר את שם ב"ן; וראו מה שנכתב במאמר המתחיל "אסרי לגפן").

הקדושה היא כוחה של חכמה, שכן "בחכמה התבררו". במונחי הקבלה, קידוש השם פירושו המשכת שם מ"ה, הקשור לחכמה ולביטול, כדי לברר את שם ב"ן, הקשור למלכות ולניצוצות שנפלו; המאמר "אסרי לגפן" מרחיב בעניין זה.

ובחינת החכמה ממשיכים ישראל למטה לפי שהם משרש ישראל סבא ותבונה כי תבונה היינו גילוי ההתבוננות שמזה נמשך בחינת עונג הגן עדן עליון ותחתון

וישראל ממשיכים את בחינת חכמה למטה, משום שהם משרש ישראל סבא ותבונה. תבונה היא גילוי ההתבוננות, שממנו נמשכת בחינת התענוג של גן עדן העליון והתחתון,

ישראל יכולים להמשיך את חכמה למטה, משום ששורשם שלהם הוא בישראל סבא ותבונה. תבונה היא הכנה המתגלית באמצעות התבוננות, וממנה נמשך התענוג של גן עדן, הן העליון והן התחתון.

דהיינו גילוי התענוג שבכתר מקור התענוגים כי עדן הוא חכמה שם עדיין אין התענוג בבחי גילוי ועיקר הגילוי הוא בתבונה

כלומר, גילוי התענוג שבכתר, מקור התענוגים. שכן עדן הוא חכמה; שם התענוג עדיין אינו בגילוי, ועיקר הגילוי הוא בתבונה,

התענוג של גן עדן הוא גילוי התענוג הגנוז בכתר, מקור כל התענוגים. בחכמה, הנקראת "עדן", התענוג עדיין נסתר; הוא מתגלה רק בתבונה, בשלב שבו ההכנה מתגבשת במלואה.

כמו עדי"מ באדם שעיקר גילוי התענוג הוא בסוף הכנת השכל כיו ומקור נשי"ח הוא מבחינת תענוג זה כנודע שההזרעה הוא בגמר ביאה בעת התענוג וכמ"ש גבי שמשון ותאלצהו¹⁶ כו'

כמו למשל באדם, שעיקר גילוי התענוג הוא בסיום הכנתו של רעיון וכו'. ומקורן של נשמות ישראל הוא מבחינת תענוג זו, כידוע שהזרעת הזרע היא בגמר הביאה, בעת התענוג; וכמו שכתוב אצל שמשון: "ותאלצהו" וכו'.

הדבר דומה להנאה שבאה לאדם מהבנה: היא מורגשת בעיקר בסוף, כשהרעיון נתפס לבסוף. גם נשמות ישראל מושרשות בתענוג המתגלה הזה, כשם שבהולדה האנושית הזרע ניתן בשיא התענוג; הפסוק על שמשון, "ותאלצהו", מובא להמחשה.

וכך נשי" [נשמות ישראל] נמשכו מעונג שלמעלה שהוא בעת ההשפעה כי למעלה לא שייך שום תענוג אלא שהתענוג הוא במה שמשפיע כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] יותר ממה שהעגל רוצה לינק¹⁷ כו' וזהו בחינת התענוג שלמעלה והיינו תענוג השפעת הנשמות.

וכך גם נשמות ישראל נמשכו מהתענוג שלמעלה, שהוא בעת ההשפעה. שכן למעלה לא שייך כלל תענוג, אלא שהתענוג הוא בהשפעה, כדברי חז"ל: "יותר ממה שהעגל רוצה לינק" וכו'. זוהי בחינת התענוג שלמעלה, כלומר, התענוג שבהשפעת הנשמות.

כך גם נשמות ישראל באות מהתענוג שלמעלה, ברגע הנתינה של ה'. למעלה אין תענוג מקבלה כלל; התענוג הוא בנתינה, כפי שמלמד הדימוי של חז"ל על הפרה שרוצה להניק אף יותר משהעגל רוצה לינק.

ולכן יש בהן כח להעלות את המלכות להיות מקדשי שמיך לקדש אותה ממטה למעלה כמו הרי את מקודשת לי פי' שתהיה מקודשת לז"א בעלה באצילות ותעלה מבי"ע

ולכן יש בהן כוח להעלות את מלכות, כדי להיות "מקדשי שמיך" ולקדש אותה מלמטה למעלה, כמו בנוסח "הרי את מקודשת לי"; כלומר, שהיא תהיה מקודשת לז"א, בעלה, באצילות, ותעלה מכריאה, יצירה ועשיה.

מכיוון שהנשמות באות מתענוג הנתינה הזה, יש להן כוח להעלות את מלכות, השכינה. אדמו"ר הזקן דורש את לשון הקידושין "הרי את מקודשת לי": "לקדש" את מלכות פירשו לקדש אותה לז"א, בעלה באצילות, ולהעלות אותה מהעולמות התחתונים.

(והנה מ"ש כי למעלה לא שייך שום תענוג אלא כו' לכאורה אינו מובן שהרי אדרבה כתיב כי עמך מקור חיים¹⁸ מקור התענוגים עוז וחדוה במקומו¹⁹ אך הענין כמ"ש במ"א כי התענוג שלמעלה כביכול אינו

(והנה, מה שנאמר שלמעלה לא שייך כלל תענוג אלא וכו', לכאורה אינו מובן; שהרי אדרבה, כתוב "כי עמך מקור חיים" — מקור התענוגים — "עוז וחדוה במקומו". אך העניין הוא, כמו שכתוב במקום אחר, שהתענוג שלמעלה, כביכול, אינו

בקטע מוסגר ארוך עולה כעת השאלה: כיצד אפשר לומר שלמעלה לא שייך תענוג, כאשר הכתוב קורא להי "מקור חיים", שאדמו"ר הזקן מפרש כמקור התענוגים, ואומר "עוז וחדוה במקומו"? התשובה, הוא אומר, מוסכרת במקום אחר.

כמו עד"מ התענוג שבאדם שהאדם מקבל התענוג מאיזה דבר אחר שחוץ ממנו כמו מהשגת חכמה מפוארה או מאכילת מאכל ערב ואפילו הנשמות המתענגים על ה' בגי"ע [בגן עדן] הרי הם מקבלים התענוג על ידי מה שמשיגים

כמו למשל התענוג שבאדם: האדם מקבל תענוג מדבר אחר שמחוץ לו, כגון מהשגת חכמה מפוארת או מאכילת מאכל טעים. ואפילו הנשמות שמתענגות על ה' בגן עדן מקבלות את התענוג באמצעות מה שהן משיגות:

תענוג אנושי נובע תמיד מדבר שמחוץ לאדם, בין אם מרעיון מכריז ובין אם מארוחה טובה. גם הנשמות בגן עדן, ש"מתענגות על ה'", מקבלות את התענוג ממה שהן משיגות.

זיו השכינה משא"כ אצלו ית' הרי אין לך דבר שחוץ ממנו שיתכן לומר שמקבל תענוג מהדבר שחוץ ממנו ח"ו [חס ושלום] אלא אדרבה שהוא עצמו ית' הוא מקור התענוגים א"כ הוא והתענוג שלו יתברך כביכול דבר אחד

זיו השכינה. אבל אצלו יתברך אין הדבר כך: אין דבר מחוץ לו, שאפשר לומר שהוא מקבל ממנו תענוג, חלילה. להפך, הוא עצמו יתברך הוא מקור התענוגים. אם כן, הוא ותענוגו יתברך הם, כביכול, דבר אחד,

מה שהנשמות משיגות הוא זיו השכינה. אצל ה' הדבר שונה: אין דבר מחוץ לו שממנו יוכל לקבל תענוג; הוא עצמו מקור התענוגים, ולכן הוא ותענוגו הם, כביכול, אחד.

כמו שהוא היודע והוא הדעה עצמה כו' וזהו ענין שעשוע המלך בעצמותו הנז' [הנזכר] בספר עמק המלך ובע"ח [ובעץ חיים] לא נזכר מזה כלל וזהו גם כן מ"ש ואהיה אצלו שעשועים²⁰ כו'

כשם שהוא היודע והוא הדעה עצמה וכו'. וזהו ענין "שעשוע המלך בעצמותו", המוזכר בספר Emek HaMelech, ואילו ב-Etz Chaim הדבר אינו מוזכר כלל. וזהו גם מה שנאמר: "ואהיה אצלו... שעשועים" וכו'.

הדבר מקביל לעיקרון שה' הוא היודע והוא הדעה עצמה, ולא שהוא יודע באמצעות דבר נפרד ממנו. ספר הקבלה Emek HaMelech מכנה זאת "שעשוע המלך בעצמותו" (ב-Etz Chaim אין עוסקים בכך), והפסוק "ואהיה אצלו... שעשועים" רומז לכך.

אך הרי הוא ית' מקבל תענוג ממעשה הצדיקים וכמ"ש הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים²¹ הוא כו' ובזהר בדוכתי טובא קוב"ה [קודשא בריך הוא] אתי לאשתעשעא עם צדיקייא בגי"ע [בגן עדן]²² כו'

אבל הרי הוא יתברך מקבל תענוג ממעשי הצדיקים, וכמו שנאמר: "הבן יקיר לי אפרים, אם ילד שעשועים הוא" וכו'; ובזהר, במקומות רבים: "הקדוש ברוך הוא בא להשתעשע עם הצדיקים בגן עדן" וכו'.

אולם הכתובים והזהר מתארים את ה' כמי שמתענג על הצדיקים: אפרים נקרא "ילד שעשועים", ובזהר נאמר פעמים רבות שה' בא להשתעשע עם הצדיקים בגן עדן. לכאורה, הדבר נשמע כאילו הוא מקבל תענוג ממקור שמחוץ לו.

והרי בחינת תענוג ושעשוע זה הוא ענין קבלת תענוג ואיך יתכן לומר שיהי' [שיהיה] הוא ית' בחי' מקבל ח"ו [חס ושלום] והרי כלום חסר בבית המלך שיצטרך לקבל ואדרבה אנת הוא שלימותא דכולהו וממך הכל.²³

והרי בחינה זו של תענוג ושעשוע פירושה קבלת תענוג; איך אפשר לומר שהוא יתברך בבחינת מקבל, חלילה? וכי חסר משהו בבית המלך, שהוא צריך לקבל? להפך: "אתה הוא שלימותא דכולהו", ו"ממך הכול".

קבלה מרמזת על צורך, ואילו בבית המלך לא חסר דבר. ה' הוא "שלימותא דכולהו", והכול בא ממנו; כיצד אפוא אפשר לומר שהוא מקבל?

אך התירוץ שענין השעשוע עם הצדיקים הוא שמתענג כביכול ממה שמשפיע להם שהוא תענוג אין קץ כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] יותר ממה שהעגל כו' אי"כ אינו בחינת מקבל ח"ו [חס ושלום] כ"א אדרבה התענוג ממה שמשפיע כו'.

אלא שהתשובה היא שענין השעשוע עם הצדיקים הוא שהוא מתענג, כביכול, ממה שהוא משפיע להם — תענוג שאין לו קץ, כמאמר חז"ל: "יותר ממה שהעגל..." אם כן, הוא אינו בבחינת מקבל, חלילה; להפך, התענוג הוא ממה שהוא משפיע וכי',

התשובה היא שהתענוג שיש לה' מן הצדיקים הוא תענוג הנתינה להם, תענוג שאין לו גבול, בדומה לעגל המשתוקק לינוק. לכן הוא כלל אינו מקבל; תענוגו הוא בעצם הנתינה שלו.

אלא שהשפעה זו א"א להיות כ"א כשהם צדיקים שאזי יוכלו לקבל ההשפעה שמהתורה ומצות נעשו לבושים ומזון לנפש שעייז יוכלו לקבל הזיו כו'.

אלא שהשפעה זו יכולה להיות רק כאשר הם צדיקים, שכן אז הם יכולים לקבל את ההשפעה: מן התורה והמצוות נעשים לבושים ומזון לנפש, שבאמצעותם היא יכולה לקבל את הזיו וכי'.

נתינה זו יכולה להינתן רק כאשר בני האדם הם צדיקים, משום שרק אז הם יכולים לקבל אותה. התורה והמצוות שלהם נעשות "לבושים" ו"מזון" לנפש, המאפשרים לה לקלוט את הזיו האלוהי.

וזהו מ"ש כאן כי למעלה לא שייך שום תענוג ר"ל [רוצה לומר] שיקבל תענוג מאיזה דבר ח"ו [חס ושלום] אלא שהוא עצמו מקור התענוגים אלא דשייך בחינת קבלת תענוג במה שמשפיע כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] יותר ממה כו'.

וזהו מה שנאמר כאן שלמעלה לא שייך שום תענוג — כלומר, לא שייך שהוא יקבל תענוג מדבר כלשהו, חלילה; אלא הוא עצמו מקור התענוגים. עם זאת, שייכת בחינת קבלת תענוג במה שהוא משפיע, כמאמר חז"ל: "יותר ממה..." וכי'.

לכן האמירה שלמעלה לא שייך תענוג פירושה רק שה' אינו מקבל תענוג מדבר כלשהו שמחוץ לו. תענוג שייך אצלו במה שהוא נותן.

והתהוות שרש נש"י [נשמות ישראל] הוא מבחינת תענוג זה כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] במי נמלך בנשמותיהן של צדיקים²⁴ ועמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שער מ"ן [מ"ן נוקבין] ומ"ן [ומ"ן נוקבין] דרוש ב'. גם בפירוש כד סליק ברעותי [ברעותיה] כו' ע"ש. ולכן יש בהם כח להיות מקדשי שמך כו' וע' בזהר ויחי (דרמ"ה).

והתהוות שורש נשמות ישראל היא מבחינת תענוג זו, כמאמר חז"ל: "במי נמלך? בנשמותיהם של צדיקים". ועיין במה שנכתב ב-Etz Chaim, שער מ"ן ומ"ד, דרוש ב', וכן בפירוש "כד סליק ברעותיה" וכו', עיין שם. לכן יש בהן כוח להיות "מקדשי שמך" וכו'. ועיין בזהר, ויחי (דף רמ"ה).

שורש הנשמות נוצר מבחינת תענוג זו, תענוג הנתינה, שעליה אומרים חז"ל שהי' "נמלך בנשמותיהם של צדיקים" כשכרא את עולמו. כאן מפנים לדיון ב-Etz Chaim על מ"ן ומ"ד, ולהסבר על "כד סליק ברעותיה"; המאמר מסיים בהפניה לזהר על ויחי.

ועמ"ש במ"א בענין צחוק עשה לי אלקים²⁵ שהוא ענין צחוק ותענוג עליון הנמשך משם אלקים שהוא ענין להיות יש ודבר נפרד וביטול היש שע"ז נעשה צחוק ותענוג למעלה

ועיינו במה שנכתב במקום אחר בענין "אלקים עשה לי צחוק": זהו ענין הצחוק והתענוג העליון הנמשכים משם אלקים, כלומר, התהוות יש ודבר נפרד וביטול היש, שעל ידם נעשים צחוק ותענוג למעלה.

במקום אחר מסביר אדמו"ר הזקן את דברי שרה: "אלקים עשה לי צחוק". שם אלקים גורם לעולם להרגיש את עצמו כ"יש" נפרד; כאשר היש בטל לפני ה', מתעוררים למעלה צחוק ותענוג.

וזהו ענין לויתן זה יצרת לשחק בו²⁶ וכמ"ש בד"ה צו את בני ישראל [בני ישראל] ואמרת אליהם את קרבני לחמי²⁷ כו'

וזהו ענין "לויתן זה יצרת לשחק בו", כפי שנכתב במאמר הפותח במילים "צו את בני ישראל ואמרת אליהם: את קרבני לחמי" וכו'.

אותו רעיון מופיע בפסוק על הלויתן, "שיצרת לשחק בו": ה"משחק" של ה' עם בריאתו. המאמר על "צו את בני ישראל... את קרבני לחמי" מפתח את הנושא.

ובד"ה אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מאמ"צ [מארץ מצרים]²⁸ ועמ"ש בד"ה ה' לי בעוזרי²⁹ בענין זמן שמחתנו ישמח ה' במעשיו כו' ובד"ה ביום השמע"צ [השמיני עצרת] גבי

וכן במאמר הפותח במילים "אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים". ועיינו במה שנכתב במאמר הפותח במילים "הוי' לי בעוזרי", בענין "זמן שמחתנו": "ישמח הוי' במעשיו" וכו'; וכן במאמר הפותח במילים "ביום השמיני, עצרת", בענין

דיונים נוספים בתענוג זה מופיעים במאמר על "אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים", ובמאמר על "הוי' לי בעוזרי", המסביר את החג המכונה "זמן שמחתנו" באמצעות הפסוק "ישמח הוי' במעשיו". מובא גם מאמר לשמיני עצרת.

הנה עד"מ שיש שני מיני תענוג לפני המלך ובד"ה שוש אשיש³⁰ גבי שהיא מפעלת את השמחה בהוי כו':³¹

"הנה, על דרך משל, יש שני מיני תענוג לפני המלך"; וכן במאמר הפותח במילים "שוש אשיש", בעניין [ההסבר] שהיא מעוררת את השמחה בהוי וכו'.

מאמר שמיני עצרת מביא משל לשני סוגי תענוג לפני מלך: האחד מקיום ציווי, והאחר כאשר הוא רואה את בנו שב מארץ רחוקה — דימוי לתשובה. המאמר על "שוש אשיש" מסביר שכנסת ישראל מעוררת שמחה בהוי.

קטע 3 • 31

יין, שמן ולחם

3 ב וזהו ענין ויין ישמח לבב אנוש נכנס יין יצא סוד והסוד הוא התענוג שבִּישְׂרָאֵל וגילוי תענוג זה היינו שמחה של מצוה אשר הוא תענוג אשר אהיה כו'

2. זהו עניינו של הפסוק "ויין ישמח לבב אנוש": "נכנס יין יצא סוד". הסוד הוא התענוג הגנוז בתוך ישראל, וגילוי התענוג הזה הוא השמחה של מצוה — התענוג של "אהיה" וכו'.

סעיף 2 פותח בפסוק "ויין ישמח לבב אנוש" ובמאמר חז"ל "נכנס יין יצא סוד" (ל"יין" ול"סוד" יש ערך מספרי זה, שבעים). ה"סוד" הוא התענוג הגנוז בנשמות ישראל, והיין מגלה אותו כשמחה של מצוה; זהו התענוג של "אשר אהיה", משם "אהיה אשר אהיה", הקשור לכתר.

וגילוי שמחה זו היא עשה רצונו כרצונך³² שרצונך הוא למטה מן הדעת כדי שיעשה רצונך כרצונו שלמעלה מן הדעת בעטרה שעטרה לו אמו³³ שבח"י העטרה אינה אימא עצמה

גילוי שמחה זו הוא בקיום דברי המשנה: "עשה רצונו כרצונך" — כלומר, שרצונך, הנובע מהבנתך, יהיה כפוף לרצון ה', "כדי שיעשה רצונך כרצונו", שלמעלה מהדעת. זהו "בעטרה שעטרה לו אמו"; אך בחינת הכתר אינה אמא עצמה,

שמחה זו מתגלה דרך דברי המשנה: "עשה רצונו כרצונך, כדי שיעשה רצונך כרצונו". הרצון שלנו, הנובע מהבנתנו, נמסר לרצון ה' שלמעלה מהבנה. זהו "העטרה שעטרה לו אמו", והכתר, מוסיף אדמו"ר הזקן, אינו אמא עצמה — בינה.

אלא שנעשית מאימא כמו עטרה גשמית שהיא דבר בפני עצמו ועיקר העטרה היינו גילוי אור אבא

אלא היא נוצרת מאמא, אך עומדת בפני עצמה, כמו כתר גשמי שהוא חפץ נפרד; ועיקר הכתר הוא גילוי אור אבא.

הכתר נוצר מאמא, אך נפרד ממנה ועומד בפני עצמו, כמו כתר גשמי — חפץ נפרד שמניחים על הראש. עיקרו הוא אור אבא, חכמה, שמאיר דרכו.

כי להיות ויין ישמח לבב אנוש בבחנית פנימית בלבד כמו עדי"מ כששותים מעט יין אזי משמח הלב
משא"כ ריבוי יין מבלבל המוח

וויין ישמח לבב אנוש צריך להתקיים באופן פנימי בלבד. למשל, מעט יין משמח את הלב, ואילו כמות גדולה של
יין מבלבלת את השכל.

היין צריך לשמח את הלב באופן פנימי ובמידה. מעט יין משמח את הלב, ואילו יותר מדי יין מבלבל את השכל.

ולכן היו מנסכין ע"ג [על גבי] המזבח במדה חצי ההין לפר ושלישית ההין לאיל³⁴ כו' כי מזבח הוא בחינת
מלכות והיין היינו המשכת הבינה וצ"ל במדה כי בינה דינין מתעריין מינה³⁵

לכן היו מנסכים על המזבח במידה: "חצי ההין לפר ושלישית ההין לאיל" וכו'. המזבח הוא בחינת מלכות, והיין הוא
המשכת בינה; לכן צריך לתת אותו במידה, שכן מבינה מתעוררים דינים.

לכן ניסוך היין על המזבח היה מדוד: חצי היין לפר ושלישית היין לאיל. המזבח מסמל את מלכות, והיין — את ההשפעה מבינה, שצריך
להמשיכה במידה, שכן כלשון הזוהר, מבינה מתעוררים דינים.

ולכן היה חטא אדה"ר [אדם הראשון] שסחט אשכול ענבים וגם חטא נח וישכר ויתגל בתוך אהלה³⁶ שמזה
נמשך וירא חם³⁷ כו'

לכן היה חטאו של אדם הראשון, שסחט אשכול ענבים, וכן חטאו של נח: "וישכר ויתגל בתוך אהלה", ובעקבות זאת
"וירא חם" וכו'.

יין שאינו במידה עלול להביא לידי חטא. הערת קה"ת מפנה למדרש (בראשית רבה), המביא את הדעה שעץ הדעת היה גפן; זהו הרקע
לסחיטת הענבים בידי אדם. גם נח השתכר והתערטל, ובעקבות זאת חטא חם.

אלא צ"ל במדה כדי לשמח הלב בלבד בבחינת פנימית כדי לעורר הכתר היינו העטרה שהוא תענוג
העליון שמתעורר על ידי שמחה של מצוה

אלא צריך לתת את היין במידה, כדי לשמח את הלב בלבד ובאופן פנימי, וכך לעורר את הכתר — העטרה, שהיא
התענוג העליון שמתעורר באמצעות שמחה של מצוה.

לכן צריך לשתות יין במידה, כדי לשמח את הלב באופן פנימי. מטרתו לעורר את הכתר, את ה"עטרה" — התענוג העליון ששמחה של
מצווה מעוררת.

אבל אחר שנתעורר הכתר העיקר להמשיך מוחין דאבא להצהיל פנים משמן³⁸ שמן בחשאי בעמדם
תרפינה כנפיהם.

אך לאחר שהכתר התעורר, העיקר הוא להמשיך את מוחין דאבא: "להצהיל פנים משמן". השמן פועל בחשאי:
"בעמדם תרפינה כנפיהם".

לאחר שהכתר התעורר, העיקר הוא להמשיך את אבא, חכמה, המסומלת בשמן: "להצהיל פנים משמן". בניגוד ליין, השמן פועל בחשאי,
כמו כנפי החיות הקדושות בחזון הנביא, שהן מרפות אותן כשהן עומדות.

כנפיהם מה שמעופפים היינו מה שהיו בוערים כו' ואחר כך תרפינה נעשה בבחינת ביטול וגילוי אור אבא הוא שבוקע אורות דאימא ויעבור ה' על פניו³⁹ כו'

"כנפיהם" — כלומר, מעופפים, היינו שהיו בוערים וכו'; ואחר כך "תרפינה" [את כנפיהם]: הדבר נעשה בבחינת ביטול. גילוי אור אבא הוא הבוקע את אורות אימא: "והוי עבר על פניו" וכו',

"כנפיהם" של הנבראים מבטאות את העלייה הבוררת שלהם; כשהם מרפים מהן, הדבר נעשה בבחינת ביטול. אור אבא בוקע אז את אורות אימא ויורד, ככתוב: "והוי עבר על פניו".

לירד למטה דהיינו בהתלבשות אורות בכלים אור התורה שנתלבשה בענינים גשמיים תרומות ומעשרות כו' (ועיין בפע"ח [בפרי עץ חיים] ש"י"ב [ששת ימי בראשית] פ"א).

לרדת למטה, כלומר, בהתלבשות אורות בכלים: אור התורה שהתלבש בענינים גשמיים, תרומות ומעשרות וכו' (ועיינו בפרי עץ חיים, שער 12, פרק 1).

ירידה זו של חכמה פירושה שאורות נכנסים לכלים: אור התורה מתלבש בענינים גשמיים, כגון תרומות ומעשרות. כאן מפנה המאמר לפרי עץ חיים.

וזהו ענין אדם א' דם כיח ההתפעלות והשמחה זהו נמשך מבחי' הדמים שבלב וכמו ויין ישמח. והאלף הוא בחי' חכמה להמתיק הגבורות.

וזהו ענינו של אדם: א' — דם. כי ההתפעלות והשמחה נמשכות מבחינת הדמים שבלב, ככתוב: "ויין ישמח". והאלף היא בחינת חכמה, להמתיק את הגבורות.

המילה "אדם" מורכבת מאל"ף ומ"ד. הדם שבלב נושא את ההתפעלות והשמחה, כפי שהיין משמח; האל"ף מסמלת את החכמה, הממתיקה את הגבורות שבשמחה הבוררת הזאת.

ותחת אשר לא עבדת בשמחה⁴⁰ היינו התחלה אבל אין זה התכלית כי אין זה אלא בחינת רצוא וצ"ל בחינת שוב לאחד⁴¹

"תחת אשר לא עבדת בשמחה" — זו ההתחלה, אך אין זו התכלית, שהרי אין זו אלא בחינת רצוא; וצריכה להיות בחינת שוב לאחד,

הפסוק המוכיח את מי ש"לא עבדת בשמחה" מלמד שנדרשת שמחה, אך השמחה היא רק ההתחלה: היא בחינת רצוא, ריצת הנשמה לקראת ה'. התכלית היא בחינת שוב, החזרה "לאחד", כפי שמבחר החלק הבא, שפירושה המשכת אור אבא.

והיינו המשכת אור אבא דוקא שיהיה אור אבא דוקא בגילוי ואורות דאימא אינן אלא כדי לשמח בלבד והיינו המשכת אור אבא דוקא, כדי שאור אבא דוקא יהיה בגילוי; ואורות אימא אינם אלא כדי לשמח בלבד.

בחינת שוב פירושה המשכה וגילוי של אור אבא, חכמה, עצמו. אורות אימא, בינה, נועדו רק להביא שמחה.

ולכן בברכת שים שלום שהוא בחינת הזיווג כי באור פניך נתת לנו תורת חיים גילוי אור אבא וזהו להצהיל פנים משמן דוקא שהוא בחינת אבא.

ולכן בברכת "שים שלום", שהיא בחינת הזיווג, [אומרים]: "כי באור פניך נתת לנו תורת חיים" — גילוי אור אבא. וזהו "להצהיל פנים משמן" דוקא, שהוא בחינת אבא.

הברכה האחרונה בתפילת העמידה, "שים שלום", מקבילה לזיווג העליון, ומילותיה "כי באור פניך נתת לנו תורת חיים" עוסקות בגילוי אור אבא. אור זה הוא ה"שמן" המצהיל את הפנים.

(ועמ"ש בד"ה כי תבואו אל ארץ מושבותיכם ועמ"ש ע"פ מאה"ז [מאמר הזהר] בפרשה וירא דקיי"ב א' ע"פ בת אבי היא⁴² ובפרשה אמור דף ק' ע"ב ומ"ש מזה ג"כ בד"ה שובה ישראל⁴³ ועמ"ש סדי"ה יהודה אתה⁴⁴ גבי בני אביך)

(ועיינו במה שנכתב במאמר המתחיל "כי תבואו אל ארץ מושבותיכם"; ועיינו במה שנכתב על דברי הזהר בפרשת וירא, דף 112א, על הפסוק "בת אבי היא", ובפרשת אמור, דף 100ב; וכן במה שנכתב על כך גם במאמר המתחיל "שובה ישראל"; ועיינו במה שנכתב בסוף המאמר המתחיל "יהודה אתה", בעניין "בני אביך").

ההערה מפנה למאמרים נוספים העוסקים בנושא: על "כי תבואו אל ארץ מושבותיכם"; על קטעי הזהר בפרשות וירא ("בת אבי היא") ואמור; על "שובה ישראל"; ועל "יהודה אתה", בעניין "בני אביך". שניים מן הקטעים מזכירים "אב", כרמז לאבא.

אך שמן זה היינו בחי' ביטול שמחת השמחה של יין הוא במקורו למעלה במוחין. אבל כשיורד אבא למטה בנצח והוד נקרא לחם כמ"ש ולחם לבב אנוש יסעד.

אולם שמן זה הוא בחינת הביטול שמצד שמחת היין, הנמצאת במקורה למעלה, במוחין. אבל כשאבא יורד למטה, אל נצח והוד, הוא נקרא לחם, ככתוב: "ולחם לבב אנוש יסעד".

"שמן" זה, בחינת הביטול, נמצא במקורו במוחין, מכוח שמחת היין. אך כשאבא יורד אל נצח והוד הוא נקרא לחם, כפי שממשיך אותו פסוק: "ולחם לבב אנוש יסעד".

ויסעד היינו עוז של התורה שנותנת כח לחלישות הנשמה כמ"ש במ"א על פסוק בחדש השלישי לצאת⁴⁵ בני ישראל מארץ מצרים כו' ע"ש וכך לבב אנוש היינו מלכות שירדה לבייע רגליה יורדות מות.⁴⁶

"סומך" פירושו כוחה של התורה, שנותנת כוח לנשמה החלשה, כפי שנכתב במקום אחר על הפסוק "בחודש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים" וכו'; עיינו שם. וכך, "לבב אנוש" הוא מלכות, שירדה לבריא, ליצירה ולעשיה: "רגליה יורדות מוות".

"סומך" פירושו הכוח שהתורה נותנת לנשמה החלשה, כפי שמוסבר במאמר על הפסוק "בחודש השלישי" — נתינת התורה. "לבב אנוש" הוא מלכות, שירדה לעולמות התחתונים, שעליהם נאמר: "רגליה יורדות מוות".

(עיי' במאורי אור אות א' סעיף ק"ד) והכח הזה להיות עולה באצילות הוא ע"י ירידת אור אבא בנו"ה
[בנצח והוד] דז"א שהם בחי' אותיות

(ראו מאורי אור, אות א', סעיף 104.) והכוח הזה, לעלות לאצילות, בא על ידי ירידת אור אבא בנצח ובהוד של ז"א,
שהם בחינת אותיות

הכוח להעלות את מלכות בחזרה לאצילות נובע מירידת אור אבא בנצח ובהוד של ז"א, הקשורים לאותיות. כאן מובא מאורי אור, ספר
מונחים קבליים המסודר לפי סדר האותיות.

(כי נו"ה [נצח והוד] נקרא שוקי האיש⁴⁷ ורגליו שהן בחי' אותיות כמו שהרגלים מוליכים את האדם
ממקום למקום. כך על ידי האותיות נמשך השכל כו')

(שכן נצח והוד נקראים "שוקי האיש" ורגליו, שהם בחינת אותיות: כשם שהרגליים מוליכות את האדם ממקום
למקום, כך השכל נמשך באמצעות האותיות וכו').

נצח והוד הם "רגליו" של האדם העליון. כשם שהרגליים מוליכות אדם ממקום למקום, כך האותיות מעבירות רעיון ממחשבה אחת לאחרת.

והיינו בחי' חטה כי חטה בגימט' [בגימטריא] כ"ב שהן כ"ב אותיות כי החטה היא ג"כ בחי' חכמה

וזו בחינת החיטה, שכן חיטה בגימטריה עולה כ"ב, כנגד כ"ב האותיות; גם החיטה היא בחינת חכמה,

החיטה מסמלת בחינה זו: חיטה, בגימטריה ח' (8), ט' (9), ה' (5), עולה 22, כמניין אותיות האל"ף-י"ב"ת. החיטה קשורה גם לחכמה.

שהרי אין התינוק יודע לקרות אבא עד שיטעום טעם דגן⁴⁸ אלא שבחי' חכמה זו היא בחינ' [בחינת / בחינה]
קטנות מאד ועמ"ש מזה בד"ה וספרתם לכם גבי חג השבועות

שהרי "אין התינוק יודע לקרות אבא עד שיטעום טעם דגן". אלא שבחינת חכמה זו היא בחינת קטנות גדולה מאד.
וראו מה שנכתב על כך במאמר המתחיל "וספרתם לכם", בעניין חג השבועות.

חז"ל אומרים שתינוק אינו יודע לומר "אבא" עד שיטעם דגן, ואדמו"ר הזקן מפרש את "אבא" כחכמה. אולם זו חכמה במצב של קטנות רבה
מאד. המאמר על ספירת העומר לקראת שבועות, חג החיטה, מסביר את העניין בהרחבה.

והיינו בחינת אותיות שבחכמה והם בנו"ה [בנצח והוד] דז"א ולמטה ששם עה"ד [עץ הדעת] טוב ורע שם הוא
התלבשות החכמה וירידתה בבחי' לחם להיות עוז ואינה בבחי' שמחה

וזו בחינת האותיות שבחכמה, והן בנצח ובהוד של ז"א ולמטה, במקום שבו נמצא עץ הדעת טוב ורע. שם מתלבשת
החכמה ויורדת בבחינת לחם, כדי להיות כוח; ואין היא בבחינת שמחה

אלה "האותיות" שבחכמה, המצויות בנצח ובהוד של ז"א ולמטה, במקום שבו נמצא עץ הדעת טוב ורע. שם החכמה מתלבשת ויורדת בדמות
"לחם": כוח ולא שמחה.

כמו היין כי לחם אין בו טעם מתיקות והוא בחי' מלכות כמ"ש כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם⁴⁹
(וכמ"ש בזהר ויחי דר"מ ע"א)

כמו היין, שהרי בלחם אין טעם של מתיקות; והוא בחינת מלכות, כפי שנאמר: "כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם"
(וכפי שנכתב בזוהר, ויחי, דף 240a).

בלחם אין מתיקות, בניגוד ליין, והוא בחינת מלכות. הפסוק "לא על הלחם לבדו יחיה האדם" מצביע על כך, וכאן מובא גם הזוהר על פרשת ויחי.

ואעפ"כ [ואף על פי כן] תחלה הוא הלחם כנודע שאי אפשר לשתות יין אליבא ריקנא ושם הוא לחמו
בלחמי⁵⁰ שתי הלחם הם נוי"ה [נצח והוד] איהו בנצח ואיהי בהוד כו'

ואף על פי כן, הלחם קודם, כידוע שאי אפשר לשתות יין על קיבה ריקה. וזהו "לחמו בלחמי": שתי הלחם הן נצח
והוד, "איהו בנצח ואיהי בהוד" וכו'.

ובכל זאת, הלחם צריך לבוא קודם, כשם שאין לשתות יין על קיבה ריקה. הפסוק "בואו לחמו בלחמי" מתייחס לשתי הלחם שהוקרבו
בשבועות, המקבילות לנצח ולהוד, לפי הביטוי הקבלי "הוא בנצח והיא בהוד".

והוד הוא בניקוד מלאפום ולכן נקרא חלמו גם לחמו לשון רבים הינו עליות המלכות מרה"ר [מרשות
הרבים] טורי דפרודא כו'

והוד הוא בניקוד מלאפום, ולכן הוא נקרא "לחמו". גם "לחמו" היא צורת רבים, כלומר עליות המלכות מרשות
הרבים, "הרי הפרודא" וכו'.

הניקוד של הוד הוא מלאפום, שלפי הערת קה"ת הוא השם הספרדי לשורוק; "לחמו" מסתיימת בניקוד הזה, ולכן היא מקבילה להוד. צורת
הרבים שלה רומזת לעליית המלכות מ"רשות הרבים", עולם הריבוי הנקרא "הרי הפרודא".

ולחמי היינו איהו בנצח שהוא בניקוד חירק שאח"כ יוכל להיות יין המשמח ולהיות להצהיל פנים
משמן דוקא בעטרה שעטרה לו אמו כו'

ו"לחמי" הוא "הוא בנצח", שניקודו חיריק; ואז ייתכנו היין המשמח ו"להצהיל פנים משמן" דוקא, "בעטרה שעטרה
לו אמו" וכו'.

"לחמי" מסתיימת בחיריק, הניקוד של נצח — "הוא בנצח". לאחר "לחם" זה יכולים לבוא היין המשמח והשמן המצהיל פנים, עד לשיא של
"העטרה שעטרה לו אמו".

אך בחינת העטרה זו צ"ל צאינה וראינה צאינה מאצילות כי באצילות הכל בבחינת מקיפים ואיהו וחיוהי חד ואינו נראה ונגלה כו'

אך בחינה זו של העטרה צריכה להיות בבחינת "צאינה וראינה": צאינה מאצילות, כי באצילות הכול בבחינת מקיפים, "הוא וחיותיו אחד", והיא אינה נראית ומתגלה וכו';

את העטרה הזאת אי אפשר לראות בתוך אצילות, שבה הכול בבחינת אור מקיף ו"הוא וחיותיו אחד", ולכן אין דבר נפרד שאפשר לתפוס. משום כך נאמר "צאינה" — צאו מאצילות.

רק צאינה וראינה בנות ציון היינו בהיכלות דבריא שם מורגש ונגלה כבוד גילוי התענוג כו':^{51, 52, 53}

אלא "צאינה וראינה בנות ציון", כלומר בהיכלות דבריא: שם מורגש ומתגלה כבוד גילוי התענוג וכו'.

את העטרה רואים רק ב"היכלות" דבריא, העולם הראשון שבו קיימת מציאות נפרדת, ושם אפשר לחוש בכבודו של התענוג המתגלה. בסעיף 5 חוזרים לשאלה כיצד הדבר אפשרי.

קטע 4 • 41-8

עצות מרחוק

4 ג והנה להבין עניל הלחם שאנו רואים שהלחם דוקא יסעד לבב אנוש יותר מהיין כו' וגם כאן מבואר ששרשו מאבא שהוא למעלה מבחי' יין שהוא אימא כו'

3. כעת נבין את עניין הלחם: אנו רואים שהלחם דווקא "יסעד את לב האדם" יותר מן היין וכו'; וגם כאן מבואר ששרשו באבא, שלמעלה מבחינת היין, שהוא אמא וכו'.

סעיף ג' שואל מדוע הלחם, מכל המאכלים, דווקא "יסעד את לב האדם" יותר מן היין, ומדוע שורשו באבא, חכמה, שלמעלה מן היין, אמא, בינה. "לב האדם" זוהה לעיל עם מלכות.

ויוכן ע"ש מ"ש באגה"ק [באגרת הקודש] בתחלתו ע"פ חגרה בעוז מתניה⁵⁴ אין עוז אלא תורה שהיא נותנת כח ועוז לבחי' מתנים כו' ע"ש.

הדבר יובן על פי מה שכתוב בתחילת איגרת הקודש, על הפסוק "חגרה בעוז מתניה": "אין עוז אלא תורה", שנותנת כוח ועוז לבחינת המתניים וכו'; עיינו שם.

התשובה מתחילה בראשית איגרת הקודש, על הפסוק "חגרה בעוז מתניה", שבו "עוז" פירושו תורה. התורה נותנת כוח ל"מתניים".

והנה המתנים הם נוי"ה [נצח והוד] שנקראים תרין שוקין ובמקום המתנים בפנים שם הם הכליות שנוי"ה [שנצח והוד] נקי גי"כ כליות יועצות.

המתניים הם נצח והוד, הנקראים "תרין שוקין" — שתי הירכיים; ובמקום המתניים, בפנים, נמצאות הכליות, שכן נצח והוד נקראים גם "כליות יועצות".

בדימוי הקבלי של הגוף, המתניים מקבילות לנצח ולהוד, "שתי הירכיים". בפנים, באזור המתניים, נמצאות הכליות, המכונות במסורת "כליות יועצות"; לכן נצח והוד הם גם כוח העצה.

ומבואר בעי"ח [בעץ חיים]⁵⁵ שנהי"י [שנצח הוד יסוד] חדשים נמשכים מהכתר (בפע"ח [בפרי עץ חיים]) שער העמידה פי"ד [פרק י"ד / פרשה י"ד]⁵⁶ איתא וז"ל [וזה לשונן] אריך אנפין שהוא הכתר הנקרא אל עליון שהוא הגומל חסדים שהם נהי"י [נצח הוד יסוד] דזעיר אנפין המוציא אותם בסוד תוספות מחדש⁵⁷ עכ"ל [עד כאן לשונן]

ומבואר בעץ חיים שנצח, הוד ויסוד חדשים נמשכים מכתר (בפרי עץ חיים), שער העמידה, פרק י"ד, נאמר: "אריך אנפין, שהוא כתר, הנקרא אל עליון, הוא הגומל חסדים, שהם נצח, הוד ויסוד דזעיר אנפין, המוציא אותם בסוד תוספת מחדש". עד כאן לשונן).

עץ חיים מלמד שזעיר אנפין מקבל נצח, הוד ויסוד "חדשים", והם באים מכתר. כאן מצוטט פרי עץ חיים על הברכה הראשונה בתפילת העמידה: אריך אנפין, שהוא כתר, הוא "אל עליון" ש"גומל חסדים"; חסדים אלה הם נצח, הוד ויסוד החדשים הניתנים לזעיר אנפין כתוספת.

ועיין בפ"י הרמ"ז [הרב משה זכות] בפ' בראשית (דף ח' ריש ע"א) גבי לכל עושיהם⁵⁸ מ"ש בשם ספר הליקוטים בדרוש נהי"י [נצח הוד יסוד] החדשים כו'.

ועיינו בפירוש הרמ"ז (רבי משה זכות) על פרשת בראשית (דף ח', תחילת ע"א), בעניין "לכל עושיהם", בדברים שהביא בשם ספר הליקוטים בדרוש נצח, הוד ויסוד החדשים וכו'.

הרמ"ז, בפירושו לזוהר, מביא לימוד נוסף מספר הליקוטים על נצח, הוד ויסוד החדשים, בהקשר לפסוק "[שכל טוב] לכל עושיהם".

וזהו חגרה בעוז מתניה עוז היינו התורה ששרשה מהכתר ממנה נמשך הכח ועוז לבחי" מתנים שהם נוי"ה [נצח והוד].

וזהו "חגרה בעוז מתניה": "עוז" היא התורה, ששורשה מכתר; ממנה נמשכים הכוח והעוז לבחינת המתניים, שהם נצח והוד.

נמצא ש"חגרה בעוז מתניה" פירושו שהתורה, ששורשה בכתר, נותנת כוח לנצח ולהוד. העליון ביותר נותן כוח לנמוך ביותר.

והענין הוא כמו עד"מ⁵⁹ שאנו רואים שיש אדם שאע"פ [שאף על פי] שמשגיג השכל עכ"ז [עם כל זה] אינו יכול ללמדו לזולתו כ"א לעצמו הוא מבין

הענין הוא על דרך משל: אנו רואים שיש אדם שאף שהוא משיג רעיון, בכל זאת אינו יכול ללמד אותו לאחר; הוא מבין אותו רק לעצמו,

המשל הוא על אנשים שמבינים רעיון היטב לעצמם, אך אינם מסוגלים ללמד אותו לאחרים.

אבל אינו יכול להשפיעו ולהבינו לאחרים והטעם הוא מפני שהוא אינו בר שכל גדול כל כך לכך די לו להפקיע את עצמו

אבל אינו יכול להשפיע אותו לאחרים ולהביא אותם להבנתו. הטעם לכך הוא שאינו בעל שכל גדול כל כך; לכן די לו בכך שהוא מבין בעצמו,

השגתו של אדם כזה אינה עמוקה דיה כדי שיוכל לעשות יותר מלספק את הבנתו שלו.

אבל לא יוכל לשית עצות בנפשו איך להשפיע לזולתו כמ"ש באגה"ק [באגרת הקודש] בד"ה להבין משל ומליצה שכדי להשפיע צריך להתייעץ איך להשפיע בדרך שיוכל המקבל לקבל ההשפעה.⁶⁰

אך הוא אינו יכול "להתייעץ בנפשו" כיצד להשפיע לזולתו, כפי שנכתב באגרת הקודש, באגרת המתחילה "להבין משל ומליצה": כדי להשפיע צריך להתייעץ כיצד לעשות זאת באופן שהמקבל יוכל לקבל את ההשפעה.

אין לו יכולת "להתייעץ" כיצד להעביר את הרעיון. באגרת הקודש, באגרת "להבין משל ומליצה", מוסבר שהוראה מחייבת לחשוב כיצד להציג את הרעיון כדי שהתלמיד יוכל לקבל אותו.

שאם יאמרנה כמו שהיא בשכלו לא יוכל הבן שהוא קטן להבין ולקבל רק צריך לו לסדר בסדר וענין אחר דבר

שכן אם יאמר אותו כפי שהוא במחשבתו, הבן הקטן לא יוכל להבין ולקבל אותו; אלא עליו לסדר אותו עבורו בסדר ובאופן אחרים: "דבר

אם המורה יאמר את הרעיון כפי שהוא עומד במחשבתו, בן צעיר לא יבין אותו. עליו לעבד אותו ולצורה אחרים: "דבר על אפניו".

דבור על אופניו מעט מטע ובחי" עצה זו נקרא נצח והוד שהן כליות יועצות כו' וגם נז"ה [נצח והוד] נק' שחקים ורחיים ששוחקים מן לצדיקים⁶¹

על אפניו, מעט מעט. כחינה זו של עצה נקראת נצח והוד, שהן "כליות יועצות" וכו'. נצח והוד נקראים גם שחקים ורחיים, השוחקים מן לצדיקים,

יש למסור את הרעיון מעט מעט, ויכולת זו של עצה היא נצח והוד, "כליות יועצות". נצח והוד נקראים גם שחקים, הרקיע שבו, לפי דברי הגמרא, ריחיים שוחקות מן לצדיקים.

כמו הטוחן ברחיים עד"מ שמפרר החטה⁶² לחלקי [לחלקים] דקים מאד כך צריך האב להקטין השכל ודבר חכמה שרוצה להשפיע לבנו ולחלקו לחלקים רבים לומר לו מעט מעט במועצות ודעת כו' כמ"ש

כ"ז כל [זה] באגה"ק [באגרת] [הקודש] שם. 104, 103, 102, 101, 100, 99, 98, 97, 96, 95, 94, 93, 92, 91, 90, 89, 88, 87, 86, 85, 84, 83, 82, 81, 80, 79, 78, 77, 76, 75, 74, 73, 72, 71, 70, 69, 68, 67, 66, 65.

כמו מי שטוחן בריחיים, למשל, ומפורר את החיטה לחלקיקים דקים מאוד. כך על האב לצמצם את הרעיון ואת דבר החכמה שהוא רוצה להשפיע לבנו, ולחלק אותם לחלקים רבים, כדי לומר לו מעט מעט, בעצה ובדעת וכו', כפי שכל זה נכתב באגרת הקודש שם.

כפי שריחיים טוחנות חיטה לקמח דק, על האב לצמצם את הרעיון ולחלק אותו למנות קטנות רבות, וללמד את בנו חלק אחר חלק. כל זה, מצייין אדמו"ר הזקן, מופיע באגרת הקודש.

5 ולכן מי שאינו בר שכל גדול לא יוכל לשית עצות איך להשפיע ע"כ אע"פ [אף על פי] שמבין השכל בפ"ע

[בפני עצמו] אינו יכול להשפיע לזולתו רק דוקא מי שהוא בר שכל גדול הוא שיכול להשפיע

לכן מי שאינו בעל שכל גדול אינו יכול למצוא עצה כיצד להשפיע. אף שהוא מבין את הרעיון בפני עצמו, הוא אינו יכול להעבירו לאחר; רק מי שהוא בעל שכל גדול יכול להשפיע,

המשל מסתיים בכך שרק אדם בעל שכל גדול יכול למצוא עצה כיצד להשפיע. אחרים מבינים את הרעיון בעצמם, אך אינם יכולים להעביר אותו הלאה.

כי מחמת גודל שכלו ועמקות דעתו יוכל להתיעץ איך להשפיע אפילו להבן שהוא קטן כו

מפני גודל שכלו ועומק הבנתו, הוא יכול למצוא עצה כיצד להשפיע אפילו לבן קטן, וכו'.

שכל גדול, בזכות רוחבו ועומקו, יכול למצוא דרך להעביר רעיון אפילו לילד קטן.

נמצא עצה זו שהיא בחי' נוי"ה [נצח והוד] שרשו נמשך דוקא מגדלות השכל שלמעלה מעצם השכל שהוא משפיע כו' לכן יש שמשגיג השכל ואעפ"כ [ואף על פי כן] אינו יכול להשפיע.

נמצא שעצה זו, שהיא בחינת נצח והוד, שורשה נמשך דווקא מגדלות השכל, שלמעלה מעצם הרעיון שהוא משפיע, וכו'. לכן יש מי שתופס את הרעיון, ואף על פי כן אינו יכול להשפיע אותו.

מכאן שעצת נצח והוד מושרשת בגדלות השכל, שלמעלה מן הרעיון הנלמד. משום כך, הבנת רעיון אינה מספיקה כדי להיות מסוגלים ללמד אותו.

וכך יובן הנמשל למעלה שזהו ענין שנה"י [שנצח הוד יסוד] החדשים נמשכים מהכתר. (ועמ"ש מזה ג"כ בביאור ע"פ אלה מסעי).^{105, 106}

וכך יובן הנמשל למעלה: זהו עניין המשכת נצח, הוד ויסוד חדשים מן הכתר. (ועיין גם במה שנתבאר על הפסוק "אלה מסעי").

כך גם למעלה: נצח, הוד ויסוד החדשים של ז"א נמשכים מן הכתר, שלמעלה מן השכל. הטקסט מפנה לביאור על "אלה מסעי" בפרשת מסעי, שלפי הערת קה"ת הוא הביאור השני שם, סעיף ג'.

כי הנה עולמות ביי"ע הם בעלי גבול ותכלית ואינן ערוך כלל לאצילות שבו מלובש אור אי"ס ב"ה הרי עולמות בריאה, יצירה ועשיה הם בעלי גבול ותכלית, ואין להם שום ערך כלל לעומת אצילות, שבה מלובש אור אין סוף ברוך הוא.

העולמות התחתונים בריאה, יצירה ועשיה הם מוגבלים, ואין להם שום ערך לעומת אצילות, שבה מלובש אור אין סוף. נדרש דבר שיגשר על הפער הזה.

לכן כדי להיות השפעת האור והחיות מצילות לביי"ע זהו עיי' נוי"ה [נצח והוד] שנק' מא זני צדק ששוקליי [ששוקלים] איך וכמה יהי [יהיה] ההשפעה מבחי' צדק מלי דאצילות המחיה ביי"ע וזהו ענין כליות יועצות כו'.¹⁰⁷

לכן, כדי שהאור והחיות יימשכו מאצילות לבריאה, יצירה ועשיה, הדבר נעשה באמצעות נצח והוד, הנקראים "מאזני צדק": הם שוקלים כיצד ובאיזו מידה תהיה ההשפעה מבחינת צדק — מלכות דאצילות, המחיה את בריאה, יצירה ועשיה. וזהו עניין "כליות יועצות", וכו'.

נצח והוד מגשרים על הפער: הם "מאזני צדק" השוקלים כמה השפעה יכולה לעבור ממלכות דאצילות, הנקראת צדק, אל העולמות התחתונים. שקילה זו היא היעצות של הכליות.

6 ולכך גם נבואת משה היי [היה] רק מבחי' נוי"ה [נצח והוד] וכמ"ש האריז"ל [האריז"ל זכרוננו לברכה] בשער הנבואה פ"א¹⁰⁸ וכמ"ש באגה"ק [באגרת הקודש] בד"ה עוטה אור שלמעלה מנו"ה [מנצח והוד] אין שום השגה לנביא וחזוה.¹⁰⁹

לכן גם נבואתו של משה הייתה רק מבחינת נצח והוד, כפי שכתב האריז"ל בשער הנבואה, פרק א, וכפי שנכתב באגרת הקודש, באגרת הפותחת במילים "עוטה אור": למעלה מנצח והוד אין לנביא או לחזוה שום השגה.

זו הסיבה שגם נבואתו של משה הייתה מבחינת נצח והוד. הערת קה"ת מצטטת את שער הנבואה של האריז"ל: משה, גדול כל הנביאים, התנבא משני הפרקים הראשונים של נצח והוד שבזעיר אנפין, מצד הפנימי, שאין לנביא אחר גישה אליו; ובאגרת הקודש, ב"עוטה אור", נאמר שלמעלה מנצח והוד אין לנביא שום השגה.

ולכן התהוות נהייה [נצח הוד יסוד] חדשים שהם בחי' עצה הנ"ל איך להשפיע למקור דבי"ע נמשך דוקא מבחינת הכתר.

לכן התהוותם של נצח, הוד ויסוד חדשים, שהם בחינת העצה הנזכרת לעיל — כיצד להשפיע למקורם של בריאה, יצירה ועשיה — נמשכת דווקא מבחינת כתר.

מאחר שנצח והוד הם ה"עצה" המתאימה את האור האלוקי למקורם של העולמות התחתונים, צורתם החדשה צריכה לבוא מכתר, הדרגה העליונה ביותר.

ע"ד המגביהי לשבת המשפילי לראות¹¹⁰ בשמים ובארץ¹¹¹ דהפיי כי לפי שהוא גבוה מאד נעלה ע"כ שמים וארץ ומעלה ומטה שוין לפניו.

בדומה לכך נאמר: "המרומם לשבת, המשפיל לראות בשמים ובארץ": פירוש הדבר הוא שמפני שהוא נעלה ונשגב עד מאוד, השמים והארץ, מעלה ומטה, שווים לפניו.

הפסוק "המרומם לשבת, המשפיל לראות בשמים ובארץ" ממחיש זאת. מפני שהי' נעלה כל כך, השמים והארץ, הגבוה והנמוך, שווים לפניו.

ולכן משפילי לראות אפיי [אפילן] בארץ כמו בשמים כו'. וזהו מ"ש בזהר פי בלק (דקצ"ג ע"ב) ע"פ הי' אלקי אתה ארוממך אודה שמך

לכן הוא "משפיל לראות" גם בארץ, כמו בשמים וכו'. וזהו שנכתב בזוהר, פרשת בלק (דף קצ"ג ע"ב), על הפסוק "הי' אלקי, אתה ארוממך, אודה שמך,

לכן הוא יכול להשגיח על הארץ באותה מידה שהוא משגיח על השמים. הזוהר על פרשת בלק מבטא רעיון זה גם בפירוש הביטוי של ישעיהו "עצות מרחוק".

כי¹¹² עשית פלא עצות מרחוק אמונה אמן (בישעיה ס"י כ"ה) עצות מרחוק מאן נינהו אינן תרין בדי ערכות דכל עיטא דנביאים מתמן אתיא¹¹³ אינן איקרון עצות מרחוק.

"כי עשית פלא, עצות מרחוק, אמונה אמן" (בישעיה, פרק כ"ה): "עצות מרחוק" — מי הן? אלו שני בדי ערכות, שכן כל עצת הנביאים באה משם; הם נקראים "עצות מרחוק".

הזוהר מפרש "עצות מרחוק" כ"שני בדי ערכות" — נצח והוד, שמהם באה כל עצת הנביאים.

ור"ל [ורוצה לומר] שבחי' נוי"ה [נצח והוד] שנקי' עצות הם מקבלים הכח לזה מרחוק דהיינו מבחי' חכמה וכתר וכמ"ש אמרתי אחכמה¹¹⁴ והיא רחוקה ממני.

כלומר, בחינת נצח והוד, הנקראים "עצות", מקבלים את הכוח לכך "מרחוק", היינו מבחינת חכמה וכתר; וכמו שנאמר: "אמרתי אחכמה, והיא רחוקה ממני".

אדמו"ר הזקן מוסיף שהם נקראים "מרחוק" משום שהם שואבים את כוחם ממקום נעלה ורחוק, מחכמה ומכתר, שעליהם אמר שלמה המלך: "אמרתי אחכמה, והיא רחוקה ממני".

ועי' נאמר גי' כי עשית פלא כו' שנמשך מבחי' פלאות חכמה שלמעלה מהשכל המושג כו' וזהו פלא יועץ¹¹⁵ כו' ע"ש.

ועל כך נאמר גם "כי עשית פלא" וכו': הדבר נמשך מבחינת פלאות החכמה, שלמעלה מן השכל המושג וכו'. וזהו "פלא יועץ" וכו'; עיינו שם.

"כי עשית פלא" רומז ל"פלאות החכמה", שהן למעלה מן השכל שניתן להשגה. הביטוי "פלא יועץ" מחבר בין שני הדברים: עצה ששורשה בפלא.

וזהו ענין חגרה בעוז¹¹⁶ דוקא מתניה כנ"ל וזהו ענין מעלת ומדרגת הבחי' בתורה מה שנקרא לחם שהוא בנו"ה [בנצח והוד] וז"ש [וזהו שכתוב] בזהר (פ' פנחס דרי"ז ע"ב)

וזהו ענין "חגרה בעוז" דווקא את "מתניה", כנזכר לעיל. וזהו ענין מעלתה ודרגתה של הבחינה בתורה הנקראת לחם, שהיא בנצח והוד. ועל כך נכתב בזהר (פרשת פינחס, דף רי"ז ע"ב):

לכן "חגרה בעוז מתניה" מדגיש את המתניים: כוחה של התורה מגיע עד נצח והוד. משום כך יש ללחם של התורה, המצוי בנצח והוד, דרגה גבוהה, כפי שמתאר הזוהר בפרשת פינחס.

ההוא לחם דאזילו שחקים וטחנין מנא למיכלא דצדיקיא¹¹⁷ כו' וכמ"ש לעיל עד"מ שמפרר החטה לחלקים דקים מאד.

"אותו לחם שלמענו השחקים טוחנים את המן למאכל הצדיקים" וכו'; וכפי שנכתב לעיל, על דרך משל, שמפוררים את החיטה לחלקים דקים מאוד.

הזוהר מדבר על הלחם שהשחקים טוחנים ממנו את המן עבור הצדיקים, בדומה לטוחן שבמשל, המפורר את החיטה לקמח דק.

כך נמשכו אותיות התורה למטה עד שכל אדם יוכל לקבל כו' וכן התחלקות הלכות תשבע"פ [תורה שבעל פה].

כך נמשכו אותיות התורה למטה, עד שכל אדם יוכל לקבל [אותן] וכו'; וכך גם התחלקו דיני התורה שבעל פה.

כך "נטחנו" אותיות התורה והורדו למטה, עד שכל אדם יכול לקבל אותן; וכך גם התחלקו דיני התורה שבעל פה לפרטים רבים.

7 וא"כ אף שנשפל למטה מבחי' יין ואין בו טעם מתיקות וכמו נוי"ה [נצח והוד] נק' בדי ערבות¹¹⁸ שאין בהם טעם כו' אעפ"כ [אף על פי כן] שרשן גבוה יותר דהיינו מבחי' החכמה והכתר כנ"ל וזהו עצות מרחוק.

אם כן, אף שהלחם יורד למטה מבחינת היין ואין בו טעם מתיקות, כשם שנצח והוד נקראים "בדי ערבות" שאין בהם טעם וכו', אף על פי כן שורשם גבוה יותר, כלומר מבחינת החכמה והכתר, כנזכר לעיל. וזהו "עצות מרחוק".

אם כן, הלחם נמוך מן היין ואין בו מתיקות, כשם שנצח והוד נקראים "בדי ערבות" שאין בהם טעם; ואף על פי כן שורשם גבוה יותר, בחכמה ובכתר. זו משמעות הביטוי "עצות מרחוק".

וכמו שאמר שלמה המלך ע"ה [עליו השלום] והיא רחוקה ממני¹¹⁹ ששרשה משכל הנעלם מכל רעיון¹²⁰ ונקי פלא כו'

וכמו שאמר שלמה המלך עליו השלום: "והיא רחוקה ממני" — שכן שורשה מן השכל הנעלם מכל רעיון, והוא נקרא "פלא" וכו';

דברי שלמה המלך "והיא רחוקה ממני" מתייחסים לשורש הרחוק הזה: שכל הנעלם מכל מחשבה, הנקרא "פלא".

ומשם נמשכה בבחי' נוי"ה [נצח והוד] להיות בבחי' לחם חטה ע"י שמפרר החטה לחלקים דקים כנ"ל וזהו ממרחק תביא לחמה^{121, 122} וכמ"ש בזהר (פי' צו דלי"ה ע"ב)

ומשם נמשכה בבחינת נצח והוד, להיות בבחינת לחם חיטה, על ידי פירור החיטה לחלקיקים דקים, כנזכר לעיל. וזהו "ממרחק תביא לחמה", כמו שכתוב בזהר (פרשת צו, דף ל"ה ע"ב).

מאותו גובה נעלם היא יורדת לנצח והוד ונעשית "לחם חיטה", שנטחנה דק, כפי שהוסבר לעיל. הפסוק על אשת חיל, "ממרחק תביא לחמה", שאותו דורש הזהר על פרשת צו, מבטא בדיוק רעיון זה.

ור"ל [ורוצה לומר] שבחי' לחם שרשו ממקום גבוה מאד דהיינו מבחי' שהיא רחוקה מגדר ההשתלשלות ולכן לחם זה לבב אנוש יסעד.

כלומר, בחינת הלחם שורשה במקום גבוה מאד, היינו בבחינה הרחוקה מגדר ההשתלשלות. לכן לחם זה "לבב אנוש יסעד".

שורש הלחם הוא בבחינה הרחוקה מאד מגדר ההשתלשלות. לכן דווקא הלחם, ולא היין, "לבב אנוש יסעד".

ובזה יובן ג"כ ענין הלוחות דהנה מבואר במ"א ע"פ אם בחקתי תלכו^{123, 124} במ"ש חרות על הלוחות¹²⁵ אשר נחקק מהם ובהם שזהו ענין גליף גליפו בטהירו עילאה^{126, 127} והיינו בחינת כתר ע"ש באריכות וגם

ובכך יובן גם ענין הלוחות. הנה מבואר במקום אחר, על הפסוק "אם בחוקתי תלכו", בעניין מה שכתוב "חרות על הלוחות" — שהאותיות נחקקו מהם ובהם; שזהו ענין "גליף גליפו בטהירו עילאה", כלומר בחינת כתר — עיין שם באריכות; וגם

אותו עיקרון מסביר גם את הלוחות הברית. מאמר על "אם בחוקתי תלכו" מבאר שהאותיות היו חקוקות באבן עצמה ולא כתובות עליה, וקושר זאת לביטוי שבזהר "גליף גליפו בטהירו עילאה", שהוא בחינת כתר.

לכן יש תרי"ך אותיות¹²⁸ בעשרת הדברות וצ"ל דהנה בפרדס בעה"כ [בערכי הכינויים] כ' [כתב] שהלוחות הם נצח והוד וכ"כ [וכן כתב] באוצ"ח [באוצרות חיים] דפ"ה ובע"ח [ובעץ חיים] שלי"ז פ"ו.

לכן יש תרי"כ אותיות בעשרת הדיברות. אך הדבר טעון ביאור: הנה בפרדס, בערכי הכינויים, כתב שהלוחות הם נצח והוד; וכן כתוב באוצרות חיים, דף פ"ה, ובעץ חיים, שער ל"ז, פרק ו'.

משום כך יש בעשרת הדיברות תרי"כ אותיות, כמניין כתר. אך המקובלים — בפרדס, באוצרות חיים ובעץ חיים — אומרים שהלוחות הם נצח והוד, ונראה שיש בכך סתירה.

8 ולפי הנ"ל א"ש [אתי שפיר] והיינו ע"ד מ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים] בפ"י אל עליון כתר¹²⁹ גומל חסדים טובים¹³⁰ נו"ה [נצח והוד] דאבא וכנ"ל.

לפי האמור לעיל הדברים מתיישבים היטב, וזה על דרך מה שכתוב בפרי עץ חיים בפירוש "אל עליון" — כתר; "גומל חסדים טובים" — נצח והוד דאבא, כנזכר לעיל.

הקושי מתיישב לאור האמור לעיל: נצח והוד נמשכים מכתר, ולכן הלוחות יכולים להיות שניהם. פרי עץ חיים מפרש את "אל עליון" שבתפילת העמידה ככתר, ואת "גומל חסדים טובים" כנצח והוד דאבא, ובכך מחבר בין השניים.

ועמ"ש מענין אותיות התורה בד"ה נר חנוכ¹³¹ ה כו' מזוזה מימין¹³² כו' וזהו בחי' לחם וכמ"ש בד"ה וספרתם לכם¹³³ גבי חטה כ"ב אתוון דאורייתא ששרשן מאותיות החקיקה כו' ע"ש:

ועיינו במה שכתוב בענין אותיות התורה במאמר המתחיל "נר חנוכה" וכו', "מזוזה מימין" וכו'; וזו בחינת לחם. וכמו שכתוב במאמר המתחיל "וספרתם לכם" בענין החיטה: כ"ב אותיות התורה, ששורשן מאותיות החקיקה וכו'; עיינו שם.

בענין אותיות התורה מפנה כאן המאמר למאמר על נר חנוכה והמזוזה, ומזהה את האותיות עם "לחם". המאמר על ספירת העומר מקשר בין חיטה — שערכה המספרי כ"ב — לבין כ"ב אותיות התורה, ששורשן באותיות החקיקה שבלוחות.

קטע 5 • 91-17

שתי הלחם: תורה שבכתב ותורה שבעל פה

9 ד וביאור הענין דלחמו בלחמי. הנה שתי הלחם הם תשב"כ [תורה שבכתב] ותשב"ע"פ [ותורה שבעל פה]¹³⁴ וזהו ג"כ ענין לחמו ולחמי.

4. ביאור הענין של "לֶחֶמוּ בְּלֶחֶמִי": שתי הלחם הן התורה שבכתב והתורה שבעל פה, וזהו גם ענינם של "לֶחֶמוּ" ו"לֶחֶמִי".

סעיף 4 מבאר את "לֶחֶמוּ בְּלֶחֶמִי": שתי הלחם שהוקרכו בחג השבועות הן כנגד התורה שבכתב והתורה שבעל פה. שתי הצורות של המילה "לחם" מכוונות לשתי התורות.

כי לחמו לשון רבים זהו תשבע"פ [תורה שבעל פה] ולחמי לשון יחיד זהו תשב"כ [תורה שבכתב]. כי הנה תשבע"פ [תורה שבעל פה] עיקרה להשיג

"לִחְמוּ", שהיא צורת רבים, היא התורה שבעל פה, ואילו "לִחְמִי", שהיא צורת יחיד, היא התורה שבכתב. שכן עיקר עניינה של התורה שבעל פה הוא להבין

"לִחְמוּ" היא צורת רבים ומכוונת לתורה שבעל פה; "לִחְמִי" ("הלחם שלי") היא צורת יחיד ומכוונת לתורה שבכתב. הטעם לכך הוא שעיקר עניינה של התורה שבעל פה הוא הבנה.

ולהבין הדין וההלכה שאם אומר ההלכה ואינו מבין אינו נחשב לו ללימוד כלל (כמ"ש במג"א [במגן אברהם] סי' נ')¹³⁵ ומאחר שהוא בבחינת השגה הרי כל אי משיג לפי מדרגתו

את הדין ואת ההלכה; שהרי אם אדם אומר את ההלכה ואינו מבין [אותה], אין הדבר נחשב לו ללימוד כלל (ככתוב במגן אברהם, סימן נ'). ומאחר שעניינה הוא השגה, כל אחד משיג לפי מדרגתו;

לימוד תורה שבעל פה פירושו להבין את הדין; המגן אברהם פוסק שאמירת הלכה בלי להבין אותה אינה נחשבת ללימוד. מאחר שהדבר תלוי בהשגה, כל אדם תופס לפי מדרגתו.

ולכן נקרא לחמו לשון רבים שיש לכל אי חלק בפ"ע [בפני עצמו] כפי ערך השגתו והוא רשות הרבים.

לכן היא נקראת "לִחְמוּ", בלשון רבים, שכן לכל אחד יש חלק משלו, לפי מידת השגתו; והיא רשות הרבים.

משום כך היא נקראת בשם בלשון רבים: לכל אדם חלק משלו לפי הבנתו, ולכן היא דומה ל"רשות הרבים", המשותפת לרבים.

ותשב"כ [ותורה שבכתב] נקרא לחמי לשון יחיד דהנה עיקר תשב"כ [תורה שבכתב] היא הכתובה תמונת אותיות כפי התמונה כן הוא רמיזתו למעלה.

ואילו התורה שבכתב נקראת "לִחְמִי", בלשון יחיד, שכן עיקרה של התורה שבכתב הוא הכתוב — צורת האותיות; לפי צורתן כך גם הרמז שלהן למעלה.

התורה שבכתב היא בלשון יחיד משום שעיקרה הוא הטקסט הכתוב עצמו, צורת האותיות; כל צורה רומזת לדבר-מה למעלה.

אבל השגת שכל האדם אין בהם כלל כי הם למעלה מן השכל כו' חכים ולא בחכמה ידיעא^{136, 137}

אך השכל האנושי אינו משיג בהן כלל, שכן הן למעלה מן השכל וכו': "חכם, אך לא בחכמה ידועה".

להבנת האדם אין אחיזה באותיות כשלעצמן, שכן הן למעלה מן השכל; בדומה לה', שעליו נאמר בתיקוני זוהר: "אתה חכם, אך לא בחכמה שניתן לדעתה".

ולכן נקרא תורה שבכתב ואין תלוי בדעת ואפילו ע"ה [עם הארץ] אם אמר הפסוק בלתי שום דעת כלל נקרא עוסק בתורה שבכתב ולפיכך כל ע"ה [עם הארץ] מברך ברכות התורה בשחר לפני הפסוקים וכן כשעולה לס"ת [לספר תורה].

לכן היא נקראת תורה שבכתב, ואין היא תלויה בהבנה. אפילו עם הארץ, אם אמר פסוק בלי שום הבנה, נחשב כמי שעוסק בתורה שבכתב; משום כך כל עם הארץ מברך ברכות התורה בבוקר לפני הפסוקים, וכן כשהוא עולה לתורה.

לכן התורה שבכתב אינה תלויה בהבנה: אפילו עם הארץ שאומר פסוק בלי להבינו נחשב כעוסק בתורה. משום כך כולם מברכים ברכות התורה בכל בוקר לפני הפסוקים, וכן כשהם נקראים לעלות לתורה.

10 ולכן דברים שבכתב¹³⁸ אי אתה רשאי לאומרן בע"פ [בעל פה] כי באמת א"א להביאם בשכל ודעת וכן דברים שבע"פ [שבעל פה] אי אתה רשאי לאומרן בכתב

לכן, "דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם בעל פה", כי באמת אי אפשר להביאם לכלל שכל והבנה; וכן, "דברים שבעל פה אי אתה רשאי לאומרם בכתב",

משום כך פסקו חז"ל ש"דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם בעל פה, ודברים שבעל פה אי אתה רשאי לאומרם בכתב": אי אפשר להביא את התורה שבכתב בשלמותה לכלל הבנה אנושית.

כי הם הדעת והכתיב הוא למעלה מהדעת¹³⁹ כו' וע"כ נקרא תשב"כ [תורה שבכתב] לחמי לשון יחיד דלא שייך לומר בה התחלקות המדרגות כ"א [כל אחד / כל אחת] לפי השגתו מאחר שבאמת היא למעלה לגמרי מהשכל כו'

כי הם בחינת דעת, ואילו הכתוב הוא למעלה מן הדעת וכו'. לכן התורה שבכתב נקראת "לחמי", בלשון יחיד, שכן אי אפשר לדבר בה על חלוקה למדרגות, שכל אחת מהן היא לפי השגתו של האדם, מאחר שבאמת היא למעלה לגמרי מן השכל וכו';

התורה שבעל פה היא בחינת דעת עצמה, ואילו הטקסט הכתוב הוא למעלה מן הדעת. לכן התורה שבכתב היא "יחידית": אי אפשר לדבר על חלוקתה למדרגות, שכל אחת מהן נתפסת לפי השגתו של האדם.

והפשטיות המושג נקרא רק לבושא דאורייתא לגבי פנימיותו הרמוז בהאותיות ועמ"ש בפ' ברכה בד"ה תורה צוה¹⁴⁰ כו' ע"ש.

והפשט המושג נקרא רק "לבוש התורה" ביחס לפנימיותה, שרמוזה באותיות. וראו מה שנכתב בפרשת ברכה, במאמר המתחיל "תורה צוה" וכו'; עיינו שם.

גם הפשט שאנו תופסים הוא רק "לבוש התורה", בהשוואה לפנימיותה הנסתרת באותיות. כאן מפנה הטקסט למאמר על "תורה צוה" בפרשת ברכה.

11 ועוד טעם שנקרא תשבע"פ [תורה שבעל פה] לחמו לשון רבים דהנה מבואר במ"א באגה"ק [באגרת הקודש]

ד"ה והמשכילים¹⁴¹ יזהירו וז"ל [וזה לשונן]

יש טעם נוסף לכך שהתורה שבעל פה נקראת "לחמו" בלשון רבים: במקום אחר מבואר באגרת הקודש, באגרת הפותחת במילים "והמשכילים יזהירו", ואלה דבריה:

טעם נוסף לכך שהתורה שבעל פה נקראת בלשון רבים מובא באגרת הקודש, באגרת "והמשכילים יזהירו".

והנה כשהמלי' דאצילות מתלבשת בק"נ [בקליפת נוגה] כדי לברר הניצוצות שנפלו בשבה"כ [בשבירת הכלים]

¹⁴² אזי גם המלכות דאצילות נקרא בשם עה"ד [עץ הדעת] טו"ר [טוב ורע] לגבי ז"א דאצילות שאינו

יורד שם ונקרא עץ החיים כו'

"והנה, כאשר מלכות דאצילות מתלבשת בקליפת נוגה כדי לברר את הניצוצות שנפלו בשבירת הכלים, גם מלכות דאצילות נקראת בשם "עץ הדעת טוב ורע" ביחס לז"א דאצילות, שאינו יורד לשם ונקרא "עץ החיים" וכו'.

שם כותב אדמו"ר הזקן שכאשר מלכות דאצילות מתלבשת בקליפת נוגה, התחום שיש בו תערוכת של טוב ורע, כדי לברר את הניצוצות שנפלו, היא נקראת "עץ הדעת טוב ורע". ז"א, שאינו יורד לשם, נקרא "עץ החיים".

יעו"ש [יעויין שם] ונודע כי עיקר בחינת רשות הרבים טורי דפרודא^{143, 144} הוא בשבה"כ [בשבירת הכלים]

וע"כ גם המלכות שהיא בחינת תשבע"פ [תורה שבעל פה] מלי' קרינן לה^{145, 146} שמתלבשת שם כדי לברר

הניצוצות נקרא ג"כ בלשון רבים

עיינן שם. וידוע שעיקר בחינת רשות הרבים, "טורי דפרודא", הוא בשבירת הכלים. לכן גם מלכות, שהיא בחינת התורה שבעל פה — "מלכות קרינן לה" — מכיוון שהיא מתלבשת שם כדי לברר את הניצוצות, נקראת אף היא בלשון רבים,

תחום הריכוז, המכונה "רשות הרבים" ו"טורי דפרודא", החל בשבירת הכלים. מלכות, שהיא התורה שבעל פה, נכנסת לתחום זה כדי לברר את ניצוצותיו, ולכן גם היא נקראת בלשון רבים.

כמו שנקרא בשם עה"ד [עץ הדעת] וזהו ענין ורב להושיע¹⁴⁷ כל רב מבבל^{148, 149} כמ"ש במ"א¹⁵⁰ משא"כ

תשב"כ [תורה שבכתב] שהיא בחי' ז"א דאצ"י שאינו יורד שם נקי לחמי לי' [לשון] יחיד:

כפי שהיא נקראת בשם "עץ הדעת". וזהו עניין "ורב להושיע": כל "רב" הוא מבבל, כפי שמבואר במקום אחר. לעומת זאת, התורה שבכתב, שהיא בחינת ז"א דאצילות ואינה יורדת לשם, נקראת "לחמי" בלשון יחיד.

הדבר נרמז במילים "ורב להושיע" ובמאמר שכל "רב" הוא מבבל — ארץ הגלות, שבה מלכות מבררת את הניצוצות. התורה שבכתב, ז"א, אינה יורדת לשם ונשארת בלשון יחיד.

12 ומעתה יובן ג"כ מה שבחי' ב' התורות תשב"כ [תורה שבכתב] **ותשבע"פ** [ותורה שבעל פה] **נקראו בשם שתי הלחם דוקא. דעחם היות שמבואר הטעם דבתשבע"פ** [דבתורה שבעל פה] **שייך לחמו לי** [לשון] **רבים ובתשב"כ** [ובתורה שבכתב] **לחמי**

עתה יובן גם מדוע בחינת שתי התורות, תורה שבכתב ותורה שבעל פה, נקראת דווקא בשם "שתי הלחם". אף שכבר הוסבר מדוע "לחמו", בלשון רבים, מתייחס לתורה שבעל פה, ואילו "לחמי",

בעקבות ההסברים מתעוררת שאלה חדשה: מדוע שתי התורות נקראות דווקא "שתי הלחם"? כבר הוסבר הטעם לצורות הרבים והיחיד.

לי [לשון] **יחיד מ"מ צ"ל למה נרמז זה ההפרש שבין תשב"כ** [תורה שבכתב] **לתשבע"פ** [לתורה שבעל פה] **בבחי' לחם דוקא. הלא התורה נק' בכמה שמות לחם יין**¹⁵¹ **ושמן ולמה נרמזו בבחי' לחם דוקא.**

בלשון יחיד, מתייחס לתורה שבכתב, עדיין צריך להבין מדוע ההבדל הזה בין התורה שבכתב לתורה שבעל פה נרמז דווקא בבחינת לחם. הרי התורה נקראת בכמה שמות — לחם, יין ושמן. מדוע, אם כן, נרמז ההבדל דווקא בבחינת לחם?

אלא שהתורה נקראת בכמה שמות — לחם, יין ושמן, כפי שמצוין בהערת קה"ת על פי ההקדמה לתיקוני זוהר. מדוע ההבדל בין התורה שבכתב לתורה שבעל פה נרמז דווקא בלחם?

13 והן אמת י"ל [יש לומר] **הטעם כפשוטו מפני דלחם זהו הנגלה שבתורה אשר בחלק הנגלה שייך לומר ב' בחי' הנ"ל דלחמו ולחמי**

אכן, אפשר לומר שהטעם פשוט: הלחם הוא החלק הגלוי שבתורה, ובחלק הגלוי שייכת ההבחנה בין שתי הבחינות שנזכרו לעיל — "לחמו" ו"לחמי".

תשובה פשוטה: הלחם הוא החלק הגלוי שבתורה, ורק בו שייכת ההבחנה בין לשון הרבים ללשון היחיד, "לחמו" ו"לחמי".

אמנם באמת עוד אפשר לומר הטעם דהנה מבואר במ"א בפי' בשלח¹⁵² **בענין לחם משנה**¹⁵³ **דשבת שהם כנגד ב' בחי' לחם.**

אולם באמת אפשר לתת טעם נוסף. שהרי מבואר במקום אחר, בפרשת בשלח, בעניין לחם משנה של שבת, שהם כנגד שתי בחינות של לחם:

תשובה מעמיקה יותר עולה מהמאמר בפרשת בשלח על לחם משנה בשבת, שהוא כנגד שני סוגי לחם.

לחם מן הארץ¹⁵⁴ ולחם מן השמים^{155, 156} שהוא המן וכנגד ב' לחמים אלו הם ב' ברכות ראשונות דבהמ"ז [דברכת המזון] ברכת הזן וברכת הארץ כו'

לחם מן הארץ ולחם מן השמים, שהוא המן; וכנגד שני לחמים אלו הן שתי הברכות הראשונות בברכת המזון: ברכת "הזן" וברכת הארץ וכו'.

שני סוגי הלחם הם לחם מן הארץ והמן, לחם מן השמים. הם מכוונים כנגד שתי הברכות הראשונות בברכת המזון: "הזן" וברכת הארץ.

דהנה פ"י לחם מן הארץ כי בחי' ארץ הוא בחי' שם ב"ן [שם ב"ן] ולחם מן הארץ היינו בחי' בירורים דתהו שמתבררים ע"י המלי' היורדת לברר כו'

ביאור "לחם מן הארץ": בחינת ארץ היא בחינת שם ב"ן, ולחם מן הארץ הוא בחינת בירורי התהו, המתבררים על ידי המלכות היורדת לברר וכו'.

"ארץ" היא שם ב"ן, הקשור למלכות; לחם מן הארץ הוא בירור ניצוצות התהו, שנעשה כשהמלכות יורדת לברר אותם.

ולחם מן השמים ירד בזכות משה שהוא שם מ"ה [שם מ"ה] כו' וזהו ענין ברכת הזן שתיקן משה¹⁵⁷ שהוא כנגד לחם מן השמים כו'

ולחם מן השמים ירד בזכות משה, שהוא שם מ"ה וכו'. וזהו עניינה של ברכת "הזן", שתיקן משה, והיא כנגד לחם מן השמים וכו'.

המן ירד בזכות משה, כפי שאומרת הגמרא, ומשה הוא שם מ"ה, הקשור לביטול. לכן ברכת "הזן", שמשה תיקן לפי דברי הגמרא, מכוונת כנגד לחם מן השמים.

וברכת הארץ נודה לך כנגד לחם מן הארץ כי יש ברכה והודאה יחוי"ע [יחודא עילאה] ויחוי"ת [יחודא תתאה] כו' ע"ש באריכות.

וברכת הארץ, "נודה לך", היא כנגד לחם מן הארץ; שכן יש ברכה והודאה, יחודא עילאה ויחודא תתאה וכו'. עיין שם בהרחבה.

ברכת הארץ, "נודה לך", מכוונת כנגד לחם מן הארץ. הברכה וההודאה מכוונות כנגד יחודא עילאה ויחודא תתאה, כפי שמבואר בהרחבה במאמר בפרשת בשלח.

14 והנה תשב"כ [תורה שבכתב] ותשבע"פ [ותורה שבעל פה] נקרא ג"כ שמים וארץ וכמ"ש במ"א בד"ה השמים כסאי^{158, 159} כו' ובאשר דוכתי.

והנה, גם התורה שבכתב והתורה שבעל פה נקראות שמים וארץ, כפי שנכתב במקום אחר, במאמר המתחיל "השמים כסאי" וכו', וכן במקומות נוספים.

גם התורה שבכתב וגם התורה שבעל פה נקראות "שמים" ו"ארץ", כפי שמוסבר במאמר שבתורה אור על הפסוק "השמים כסאי".

ולכן הן הן ג"כ ב' בחיי לחם הנ"ל תשבע"פ [תורה שבעל פה] שהיא בחיי מלי המתלבשת בקי"נ [בקליפת נוגה] לברר הנצוצות שנפלו בשב"כ [בשבירת הכלים] נקרא לחם מן הארץ

ולכן הן גם שתי בחינות הלחם שהוזכרו לעיל: התורה שבעל פה, שהיא בחינת מלכות המתלבשת בקליפת נוגה כדי לברר את הנצוצות שנפלו בשבירת הכלים, נקראת לחם מן הארץ,

לכן הן גם שני סוגי הלחם. התורה שבעל פה היא מלכות, המתלבשת בקליפת נוגה כדי לברר את הנצוצות שנפלו בשבירת הכלים; היא בחינת "ארץ", ולכן היא לחם מן הארץ.

וזהו לחמו לשון רבים ותשב"כ [ותורה שבכתב] שהיא מבחי' ז"א שאינו יורד שם נקרא לחם מן השמים לחמי לשון יחיד.

וזהו "לחמו" בלשון רבים; ואילו התורה שבכתב, שהיא מבחינת ז"א ואינה יורדת לשם, נקראת לחם מן השמים — "לחמי" בלשון יחיד.

לחם מן הארץ הוא "לחמו" בלשון רבים. התורה שבכתב, שמקורה בז"א ואינה יורדת אל הקליפה, היא בחינת "שמים": לחם מן השמים, "לחמי" בלשון יחיד.

15 ועוד יתבאר זה יותר חממ"ש בפ' משפטים¹⁶⁰ ע"פ כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהר¹⁶¹ כו' שאותיות דתשב"כ [דתורה שבכתב] נק' אבנים שהן בריאה בידי שמים.

העניין יתבאר עוד מתוך מה שנכתב בפרשת משפטים על הפסוק "כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהר" וגו': אותיות התורה שבכתב נקראות אבנים, שהן בריאה בידי שמים.

מאמר בתורה אור על "לבנת הספיר" ו"עצם השמים" מוסיף על כך: אותיות התורה שבכתב נקראות "אבנים", שנבראו בידי שמים.

וזהו ענין כעצם השמים ואותיות תשבע"פ [תורה שבעל פה] נק' לבנת הספיר והלבינה עשויי [עשויים] ע"י האדם מעפר הארץ רק שנעשו ג"כ כאבנים.

וזהו ענין "כעצם השמים". אותיות התורה שבעל פה נקראות "לבנת הספיר"; לבנה נעשית בידי אדם מעפר הארץ, אלא שגם היא נעשית כאבן.

אותיות התורה שבעל פה נקראות "לבנה", שאדם יוצר מחומר הארץ; אולם לאחר שנצרפו בכבשן, גם לבנים נעשות כאבן. התורה שבעל פה, שעוצבה באמצעות הבנת האדם, מגיעה למוצקות של התורה שבכתב.

16 ולכן שתי הלחם הם בנו"ה [בנצח והוד] דכמו הברכה על לחם מן הארץ נתקן כנודה לך בחי' הודאה כך תשבע"פ [תורה שבעל פה] הוא בחי' איהי בהוד

לכן שתי הלחם שייכות לנצח ולהוד. כשם שהברכה על לחם מן הארץ נקבעה בנוסח "נודה לך", שהוא בחינת הודאה, כך התורה שבעל פה היא בחינת "היא בהוד";

לכן שתי הלחם הן נצח והוד. הברכה על לחם מן הארץ היא "נודה לך", לשון הודאה, והוד קשור להודאה; לכן התורה שבעל פה היא "היא בהוד".

וכמו הברכה על לחם מן השמים תיקן משה ברכת הזן כו' כך זהו תשב"כ [תורה שבכתב] איהו בנצח שהוא נקודת חיר"ק בחי' נקודה וביטול כי נצח ענף החכמה וכן משה בחי' נצח דאבא כו'.

וכשם שעל לחם מן השמים תיקן משה את ברכת "הזן" וכו', כך התורה שבכתב היא בחינת "הוא בנצח", שהוא סימן הניקוד חיר"ק — בחינת נקודה וביטול; שכן נצח הוא ענף של חכמה, וכך גם משה הוא בחינת נצח דאבא וכו'.

משה תיקן את הברכה על לחם מן השמים, "הזן", והתורה שבכתב היא בחינת "הוא בנצח". סימן הניקוד של נצח הוא חיר"ק, נקודה אחת, המבטאת ביטול; נצח הוא ענף של חכמה, ומשה עצמו הוא נצח דאבא.

17 ופי' לכו לחמו בלחמי¹⁶² היינו שיהי' [שיהיה] העסק בתשבע"פ [בתורה שבעל פה] לשמה שיהי' [שיהיה] לחמו ג"כ בבחי' לחמי למהוי אחד באחד.^{163, 164} והיינו כמ, ש וכל בניך למודי¹⁶⁵ הוי'.

ופירוש "לכו לחמו בלחמי" הוא שהעיסוק בתורה שבעל פה יהיה לשמה, כך שגם "לחמו" יהיה בבחינת "לחמי" — "להיות אחד באחד". וזהו כפי שנאמר: "וכל בניך לימודי הוי'".

"לכו לחמו בלחמי" היא הזמנה להפוך את הלחם בלשון רבים ללחם בלשון יחיד: ללמוד תורה שבעל פה לשמה, כך שתתאחד עם התורה שבכתב ותהיה "אחד באחד", כלשון הזוהר. זהו פירוש הדברים "וכל בניך לימודי הוי'".

ויובן זה ממ"ש במ"א בפ' בראשית¹⁶⁶ בענין ב' ברכות ראשונות של נשואין יוצר האדם ואשר יצר את האדם שהם כנגד תשב"כ [תורה שבכתב] ותשבע"פ [תורה שבעל פה] ושלכך בברכת אשר יצר חותם בברוך כו' ע"ש.

הדבר יובן ממה שנכתב במקום אחר, בפרשת בראשית, בענין שתי הברכות הראשונות של הנשואין, "יוצר האדם" ו"אשר יצר את האדם", שהן כנגד התורה שבכתב והתורה שבעל פה; ולפיכך ברכת "אשר יצר" מסתיימת ב"ברוך" וכו'. עיינו שם.

מאמר בתורה אור, בפרשת בראשית, מסביר את שתי הברכות הראשונות של הנשואין — "יוצר האדם" ו"אשר יצר את האדם" — כנגד התורה שבכתב והתורה שבעל פה, וכן מדוע הברכה השנייה, הארוכה יותר, מסתיימת במילים "ברוך אתה".

קטע 6 • 181

הנפת שתי הלחם

18 ומעתה יובן ג"כ ענין תנופת שתי הלחם. כי הנה תשב"כ [תורה שבכתב] ותשבע"פ [תורה שבעל פה] נקי ג"כ חתן וכלה.

כעת יובן גם ענין הנפת שתי הלחם. שכן התורה שבכתב והתורה שבעל פה נקראות גם חתן וכלה.

כעת אפשר להסביר את הנפת שתי הלחם בשבועות. התורה שבכתב והתורה שבעל פה נקראות גם חתן וכלה.

ועד"מ כדי להיות יחוד חתן וכלה צ"ל תחלה בחי' נשואין שהוא בחי' חופה שהיא בחי' המקיף על שניהם

על דרך משל: כדי שתהיה התאחדות בין חתן וכלה, צריכה תחילה להיות בחינת נישואין, שהיא בחינת החופה, בחינת המקיף שעל שניהם.

לפני שחתן וכלה יכולים להתאחד, צריכים להיות הנישואין עצמם — החופה, חופה המקיפה את שניהם.

וזהו בחי' בעטרה שעטרה לו אמו¹⁶⁷ שבחי' העטרה זהו בחי' כתר שלמעלה משתי הלחם שהם נוי"ה [נצח והוד] איהו כנצח ואיהי בהוד¹⁶⁸

וזהו בחינת "בעטרה שעטרה לו אמו", שכן בחינת העטרה היא בחינת כתר, שלמעלה משתי הלחם, שהן נצח והוד: "הוא כנצח והיא בהוד".

החופה המקיפה היא "העטרה שעטרה לו אמו" — כתר, הניצב מעל שתי הלחם, נצח והוד: "הוא כנצח והיא בהוד".

וזהו ענין שמניפין שתי הלחם להלותן לשרשן ומקורן בבחי' מקיף הנ"ל בחי' העטרה וכתר כו' וזהו ענין הנפת שתי הלחם: להעלותן לשורשן ולמקורן, לבחינת המקיף האמורה לעיל, בחינת העטרה והכתר וכו'. הנפת הלחמים מעלה אותם לשורשם, לבחינת המקיף של העטרה והכתר.

ועי"ז נעשה היחוד וההמשכה מתשב"כ [מתורה שבכתב] בתשבע"פ [בתורה שבעל פה] וכמש במ"א מענין זה בפי הברכה בד"ה תורה צוה כו'

ועל ידי כך נעשים הייחוד וההמשכה מהתורה שבכתב אל התורה שבעל פה, כפי שנכתב במקום אחר בענין זה, בפרשת הברכה, במאמר המתחיל "תורה ציווה" וכו',

באמצעות העלאת שתי הלחם מתאחדות שתי התורה, והתורה שבכתב נמשכת אל התורה שבעל פה, כפי שמוסבר במאמר "תורה ציווה" בפרשת הברכה.

הנ"ל ועמ"ש גבי ענין לחם משנה שבשבת ג"כ עולי' [עולים] ב' לחמים הנ"ל לבחי' שלמעלה משניהם כו':
האמור לעיל. ועיינו גם במה שנכתב בענין לחם משנה בשבת: גם שם עולים שני הלחמים האמורים לבחינה שלמעלה משניהם וכו'.

בדומה לכך, לחם משנה של שבת עולה לבחינה שלמעלה משני הלחמים.

קטע 7 • 191-21

ראיית הכתר מבריא

19 ה אך בחי' העטרה זו צ"ל צאינה וראינה מאצילות בהיכלות דבריא כו'. ולכאורה זה אינו מובן כלל איך

5. אך בחינה זו של העטרה צריכה להיות בבחינת "צאינה וראינה": [יציאה] מאצילות אל ההיכלות שבבריא כו'. לכאורה, הדבר אינו מובן כלל: כיצד

סעיף 5 חוזר לעטרה, שאותה יש לראות באמצעות "יציאה" מאצילות אל "היכלות" הבריא. במבט ראשון הדבר אינו מובן כלל.

בהיכלות דבריא יוכלו לראות מה שא"א לראות באצ"י והלא אין ערוך בריאה לאצילות וכבר נז' [נזכר] למעלה שהוא ע"ד וכעין מ"ש מרחוק ה' נראה לי¹⁶⁹ כו'.

אפשר לראות בהיכלות הבריא את מה שאי אפשר לראות באצילות? הרי אין ערוך בין בריאה לאצילות! וכבר הוזכר לעיל שהדבר דומה לכתוב: "מרחוק הוי' נראה לי" וכו'.

כיצד ייתכן שמה שאי אפשר לראות באצילות יראה בבריא, שאין לה ערך ביחס אליה? כבר הוצע לעיל שהדבר דומה לפסוק "מרחוק הוי' נראה לי": יש דברים שאפשר לראות רק ממרחק.

אך י"ל [יש לומר] עוד דהנה כעין זה איתא בפע"ח [בפרי עץ חיים] גבי כוונת ק"ש [קריאת שמע]¹⁷⁰ כי אין בנו כח לעורר או"א [אבא ואימא] בהיותנו באצ"י¹⁷¹ רק בהיותנו למטה בבריא כו' ע"ש.

אך אפשר להוסיף ולומר, שכעין זה מובא בפרי עץ חיים בענין כוונת קריאת שמע: אין לנו כוח לעורר את אבא ואמא כשאנו באצילות, אלא רק כשאנו למטה, בבריא וכו'; עיינו שם.

הקבלה לכך נמצאת בפרי עץ חיים בענין כוונת קריאת שמע: אין ביכולתנו לעורר את אבא ואמא בעודנו באצילות, בזמן תפילת העמידה, אלא רק בעודנו בבריא, בזמן קריאת שמע. למקום הנמוך יותר יש כוח שחסר במקום הגבוה.

ואפשר לומר ע"ד שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] בגמ' [בגמרא] (ביבמות דמ"ט)¹⁷² גבי מנשה שהרג את ישע"י [ישעיה] אמר רבא מידן דייני' [דייני] וקטלי' [וקטלי] אמר ל"י משה רבך אמר

ואפשר לומר זאת בדומה למה שאמרו חז"ל בגמרא (יבמות, דף מ"ט) על מנשה, שהרג את ישעיהו: רבא אמר, דן אותו והרגו. אמר לו: "משה רבך אמר,

הסבר נוסף עולה מן הסיפור בתלמוד על משפטו של הנביא ישעיהו בידי המלך מנשה. מנשה טען שישעיהו סתר את דברי משה.

כי לא יראני¹⁷³ האדם וחי ואתה אמרת ואראה את¹⁷⁴ ה' כו' ופריך הש"ס [הששה סדרים] מ"מ קשו קראי אהדדי ומשני כדתני' [כדתניא] כל הנביאים נסתכלו באספקלריא שאינה מאירה משה רבינו נסתכל באספקלריא¹⁷⁵ המאירה.

כי לא יראני האדם וחי, ואתה אמרת 'ואראה את אדני' וכו'. והתלמוד מקשה: סוף סוף, הפסוקים סותרים זה את זה! והוא משיב, כפי ששנינו: "כל הנביאים הסתכלו באספקלריה שאינה מאירה, משה רבנו הסתכל באספקלריה המאירה".

משה אמר: "האדם לא יראה אותי ויחיה", ואילו ישעיהו אמר: "ואראה את אדני". התלמוד משיב ששאר הנביאים ראו באמצעות אספקלריה שאינה מאירה, ואילו משה ראה באמצעות אספקלריה המאירה.

ומבואר הפי' במ"א (בד"ה ת"ר [תנו רבנן] נר חנוכה¹⁷⁶ ב"ש [בית שמאי] אומרים כו') דאספקלריא המאירה היינו עדי"מ זכוכית הבהירה אשר בה ועל ידה יכולים לראות גם מרחוק ורואים מהות הדבר ועצמותו ממש.

הפירוש מבואר במקום אחר (במאמר המתחיל "תנו רבנן: נר חנוכה, בית שמאי אומרים..."): האספקלריה המאירה היא, בדרך משל, זכוכית שקופה ובהירה, שאפשר לראות דרכה וגם באמצעותה אפילו ממרחק, ולראות את מהותו ועצמותו של הדבר עצמו.

מאמר בתורה אור על נר חנוכה מסביר את המושגים: האספקלריה המאירה דומה לזכוכית שקופה ובהירה, שדרכה אפשר לראות אפילו ממרחק ולראות את הדבר עצמו.

אבל אספקלריא שאינה מאירה היא הזכוכית הנקי' (שפיגע"ל) שיש צפוי דק על הזכוכית ולכן אין רואים בה

אבל האספקלריה שאינה מאירה היא הזכוכית המכונה שפיגל [מראה], שיש עליה ציפוי דק; לכן אין רואים בה

האספקלריה שאינה מאירה היא מראה — זכוכית עם ציפוי דק מאחוריה, שאינו מאפשר לראות דרכה.

ועל ידה מהות הדבר הנראה ממש רק דמותו ותבניתו וע"כ נק' אספקלריא שאינה מאירה שהרי אין רואים בה כלל מהות הדבר ממש משא"כ באספקלריא המאירה שרואי' [שרואים] עצם הדבר הנראה ממש ובאמצעותה את מהותו של הדבר הנראה עצמו, אלא רק את דמותו ותבניתו. לכן היא נקראת אספקלריה שאינה מאירה, שהרי אין רואים בה כלל את מהותו של הדבר עצמו; ואילו באספקלריה המאירה רואים את עצמותו של הדבר הנראה עצמו.

במראה רואים רק את הדמות של הדבר ולא את הדבר עצמו, ואילו מבט לזכוכית שקופה ובהירה רואים את הדבר עצמו.

אמנם מ"מ באספקלריא שאינה מאירה יכולים לראות עכ"פ [על כל פנים] הדמות גם מהדבר שא"א לראותו כלל ע"י אספקלריא המאירה כמו שיכולים לראות את עצמו ע"י (השפיגעל) וגם לראות מאחוריו.

ובכל זאת, במראה שאינה מאירה אפשר לראות לכל הפחות את הדמות, אפילו של דבר שאי אפשר לראות כלל דרך המראה המאירה; כך אפשר לראות את עצמך באמצעות [השפיגל], וגם לראות את מה שנמצא מאחוריך.

ובכל זאת, מראה יכולה להראות את מה שזכוכית שקופה לעולם אינה יכולה להראות: את פניו של האדם עצמו ואת מה שנמצא מאחוריו.

רק שרואה הדמות ולא עצמיות המהות כו' אבל באספקלריא המאירה א"א לראות כלל א"ע [את עצמו] ולא מאחוריו עדי"מ ועיין בפ' וארא (דכ"ג ע"ב) ¹⁷⁷ מענין אספקלריא המאירה ושא"ינה מאירה.

אלא שרואים את הדמות ולא את עצם המהות וכו'; אבל במראה המאירה אי אפשר לראות כלל את עצמך, ואף לא את מה שנמצא מאחוריך, בדרך משל. ועיינו [בזוהר], פרשת וארא (דף כ"ג ע"ב), בענין המראה המאירה והמראה שאינה מאירה;

המראה מראה רק דמות, ולא את עצם המהות; ואילו בזכוכית שקופה אי אפשר לראות כלל את עצמך או את מה שנמצא מאחוריך. כאן מפנה הטקסט לזוהר על פרשת וארא, העוסק בשני סוגי המראות.

ובת"ז [ובתיקוני זוהר] תיקון כ"ב ותיקון מ' ¹⁷⁸ ובשער היחודים פרק א' ובסה"מ [ובספר הדרת מלך] ס"י קנ"ו ¹⁷⁹ ובפרדס בעה"כ [בערכי הכינויים] ¹⁸⁰ ובמא"א [ובמאורי אור] באות אלף סעי' [סעיף] קנ"ט. ¹⁸¹

וכן בתיקוני זוהר, תיקון כ"ב ותיקון מ'; וב-Sha'ar HaYichudim, פרק א'; וב-Sefer Hadrass Melech, סעיף 156; וב-Pardes, ב-Erchei HaKinuyim; וב-Me'orei Or, אות אל"ף, סעיף 159.

מקורות קבליים נוספים העוסקים בשני סוגי המראות: Tikkunei Zohar, Sha'ar HaYichudim, Sefer Hadrass Melech, Pardes ו-Me'orei Or. בהערות קה"ת מובא שהמראה המאירה היא ז"א, שמאיר מצד עצמו, והמראה שאינה מאירה היא מלכות, שאין לה דבר משל עצמה.

והנה מרבע"ה [משה רבינו עליו השלום] ראה באספקלריא המאירה אשר בה רואין המהות ממש ובבחינה זו נאמר כי לא יראני כו' משא"כ שאר הנביאים נתנבאו רק באספקלריא שאינה מאירה

והנה משה רבנו, עליו השלום, ראה באמצעות המראה המאירה, שבה רואים את המהות ממש; ועל בחינה זו נאמר: "כי לא יראני האדם" וכו'. ואילו שאר הנביאים התנבאו רק באמצעות המראה שאינה מאירה.

משה ראה באמצעות המראה המאירה, את עצם המהות, ועל בחינה זו נאמר: "כי לא יראני האדם" וכו'. שאר הנביאים ראו רק באמצעות המראה שאינה מאירה.

וזהו שכל הנביאים נתנבאו ככה מוסיף עליהם משה שנתנבא בזה^{182, 183} ועמ"ש מענין זה בד"ה וידבר משה אל ראשי המטות^{184, 185} כו' ופי' כה היינו בחי' כדמותנו¹⁸⁶ וזהו וביד הנביאים אדמה¹⁸⁷ כו'

וזהו שכל הנביאים התנבאו ב"כה", ומשה התעלה עליהם בכך שהתנבא ב"זה". ועיינו במה שנכתב בעניין זה במאמר המתחיל "וידבר משה אל ראשי המטות" וכו'. פירוש "כה" הוא בחינת "כדמותנו", וזהו "וביד הנביאים אדמה" וכו'.

כפי שרש"י אומר, הנביאים התנבאו בלשון "כה אמר ה'", ואילו משה התעלה עליהם בלשון "זה הדבר". "כה" פירושו "דמות", כמו שנאמר: "ביד הנביאים אדמה".

אך לפיכך יכול לראות גם בחי' עליונות יותר שלא ניתנו לירד ולהתגלות בבחי' אספקלריא המאירה כו' כנ"ל במשל ולכן באמת אמר ישעיה¹⁸⁸ ואראה את ה' והיינו בבחינת אספשא"מ [אספקלריא שאינה מאירה] כו'.

אבל דווקא משום כך אפשר לראות גם בחינות עליונות יותר, שלא ניתנו לרדת ולהתגלות בבחינת המראה המאירה וכו', כפי שנתבאר לעיל במשל. לכן ישעיהו אכן אמר: "ואראה את ה'", והיינו בבחינת המראה שאינה מאירה וכו'.

דווקא באמצעות המראה שאינה מאירה אפשר לראות בחינות עליונות יותר, שאינן יורדות להתגלות באמצעות המראה המאירה — כפי שמראה יכולה להראות את מה שזכוכית שקופה אינה יכולה להראות. לכן ישעיהו יכול היה לומר באמת: "ואראה את ה'", שכן חזונו היה באמצעות המראה שאינה מאירה.

20 ועד"ז מובן מש"כ [מה שכתוב] צאינה וראינה¹⁸⁹ כו' שבחינת העטרה שהיא בחינת כתר א"א כלל לראות ולהשיג בבחינת אספקלריא המאירה אלא צאינה וראינה בבחינת אספקלריא שאינה מאירה שעייז וראינה בעטרה כו'

כך גם מובן הכתוב "צאינה וראינה" וכו': את בחינת העטרה, שהיא בחינת כתר, אי אפשר לראות ולהשיג כלל באמצעות אספקלריה המאירה; אלא "צאינה וראינה" — באמצעות אספקלריה שאינה מאירה, שדרכה אפשר "לראות בעטרה" וכו'.

אותו רעיון מסביר את הכתוב "צאינה וראינה": אי אפשר לראות כלל את העטרה, כתר, באמצעות אספקלריה המאירה. אפשר לראותה רק על ידי "ציאה" אל האספקלריה שאינה מאירה, ודרכה "לראות בעטרה".

והנה נודע גם כן דההפרש שבין משה לשאר נביאים היינו שמשו היה רואה בעולם האצילות ע"י מעבר
הכריאה משא"כ שאר הנביאים היו רואין בעולם האצילות ע"י התלבשות גמור בכריאה כו'

והנה ידוע גם שההבדל בין משה לשאר הנביאים הוא שמשו היה רואה בעולם האצילות באמצעות מעבר דרך
כריאה, ואילו שאר הנביאים היו רואים בעולם האצילות כשהוא מלוכש לגמרי בכריאה וכו'.

ידוע שמשו ראה באצילות דרך כריאה, כדרך מעבר פתוח, ואילו שאר הנביאים ראו את אצילות רק כפי שהיא מלוכשת לגמרי בכריאה.

ע' [עיינ] בשע"ק [בשערי קדושה] ח"ג [חלק ג'] ש"ו [שער ו'] וע' בפ"י הרמ"ז [הרב משה זכות] בפ' וארא (דכ"ג ע"א)
בענין האבות ומשה וא"כ לפ"ז [לפי זה] צ"ל דגילוי האצ"י נק' אספקלריא המאירה וכשהוא ע"י
התלבשות גמור בכריאה נקרא אספקלריא שאינה מאירה.

ראו שערי קדושה, חלק ג, שער ו; וראו את פירוש הרמ"ז על פרשת וארא (דף כג ע"א), בענין האבות ומשה. אם כן,
לפי זה צריך לומר שגילוי האצילות נקרא אספקלריה המאירה, וכשהוא מתגלה באמצעות התלבשות גמורה
בכריאה הוא נקרא אספקלריה שאינה מאירה.

הטקסט מפנה לשערי קדושה ולפירוש הרמ"ז על הזוהר בפרשת וארא, בענין האבות ומשה. מכאן שגילוי ישיר של אצילות הוא אספקלריה
המאירה, ואילו אצילות הנראית כשהיא מלוכשת לגמרי בכריאה היא אספקלריה שאינה מאירה.

וא"כ לפ"ז [לפי זה] א"ש [אתי שפיר] הפ"י דלעיל צאינה מאצ"י בהיכלות דכריאה ושם וראינה כו' דהיינו ע"י
אספקלריא שא"מ [שאינה מאירה] כו'.

אם כן, לפי זה מתיישב היטב הפירוש שהובא לעיל: "צאינה" מאצילות אל היכלות כריאה, ושם "וראינה" וכו' —
כלומר, באמצעות אספקלריה שאינה מאירה וכו'.

לכן עומד בעינו הפירוש הקודם: "צאינה" מאצילות אל היכלות כריאה, ושם "וראינה" באמצעות האספקלריה שאינה מאירה.

21 ועד"ז יובן ג"כ מ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים] גבי ק"ש [קריאת שמע] כי הנה בחי' אספשא"מ [אספקלריא שאינה

מאירה] שהרא"י [שהראיה] נמשך בכחינת אור חוזר מחמת הצפוי דק המעכב ומונע התפשטות הראות כו'
כך יובן גם מה שכתוב בפרי עץ חיים בענין קריאת שמע. בחינת המראה שאינה מאירה, שבה הראיה נמשכת בדרך
של אור חוזר, היא משום שהצפוי הדק מעכב ומונע את התפשטות הראיה וכו'.

כך גם לגבי דברי פרי עץ חיים על קריאת שמע. במראה הראיה היא "אור חוזר": הצפוי הדק שמאחוריה מונע מהראיה לעבור דרכה
ומשיב אותה לאחור.

הוא בעבודה בחי' בכל מאדך¹⁹⁰ שמחמת ההסתר דנה"ב [דנפש הבהמית] נעשה תוקף האהבה בבחי' מאד ועיי' דוקא מעורר למעלה יותר ועמשי"ל [ועיי' מה שכתוב לעיל] בפיי¹⁹¹ הראיני¹⁹² את מראיך¹⁹³ כו'

בעבודת ה' זו בחינת "בכל מאדך": משום ההסתר שמצד נפש הבהמית, האהבה נעשית בעוצמה של "מאד", ודווקא על ידי כך מעוררים למעלה יותר. ראו גם מה שנכתב לעיל בפירוש "הראיני את מראיך" וכו'.

בעבודת ה' זו בחינת "בכל מאדך": מכיוון שנפש הבהמית מסתירה את האלוקות, האהבה פורצת בעוצמה "שלמעלה ממידה" — "מאד" — ודווקא כך מעוררים תגובה נעלית יותר מלמעלה. הדברים מפנים להסבר הקודם על "הראיני את מראיך".

ובחי' זו שייך בהיותנו בבריאה כו' ועי' ד שנת' [שנתבאר] בביאור ע"פ שחורה אני ונאווה¹⁹⁴ כו' שבירידת המלי' בבריאה דוקא נעשית בחי' כלה כלתה נפשי¹⁹⁵ כו'

בחינה זו שייכת בהיותנו בבריאה וכו', בדומה למה שנתבאר בביאור על הפסוק "שחורה אני ונאווה" וכו': דווקא בירידת המלכות לבריאה היא נעשית בבחינת כלה, בבחינת "כלתה נפשי" וכו'.

בחינה זו שייכת למצבנו בבריאה. כפי שנאמר בביאור על "שחורה אני ונאווה", המלכות נעשית "כלה" דווקא בירידתה לבריאה, עם הכיסופים המתבטאים במילים "כלתה נפשי".

עיי' באריכות ועמ"ש בד"ה ואהי' [ואהיה] אצלו אמון^{196, 197} בפיי ממושכותיכם תביאו¹⁹⁸ כו' שהוא בחי' קי"ש [קריאת שמע] שהיא מיושב כו' שמשם דוקא מביאין ומניפים שתי הלחם להעלותם לבחי' העטרה כו' והוא מטעם הנ"ל:^{199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209}

עיינו שם בהרחבה. וראו גם מה שנכתב במאמר המתחיל "ואהי' אצלו אמון" בפירוש "ממושכותיכם תביאו" וכו': שזו בחינת קריאת שמע הנאמרת בישיבה וכו', שממנה דווקא מביאים ומניפים את שתי הלחם כדי להעלות לבחינת העטרה וכו'; והדבר הוא מהטעם שהוזכר לעיל.

המאמר על "ואהי' אצלו אמון" מסביר ש"ממושכותיכם תביאו" מתייחס לשתי הלחם, כנגד קריאת שמע הנאמרת בישיבה; ממנה מביאים ומניפים את שתי הלחם ומעלים אותן לעטרה. הדבר מתאים לטעם שנאמר כאן: נקודת המבט הנמוכה של בריאה מסוגלת להגיע אל המדרגה הגבוהה ביותר.

בעבודה

עבדו את ה' בשמחה, אך בשמחה במידה, המשמחת את הלב בלי לבלבל את הדעת ומעוררת את הכתר; אחר כך יש להפוך את הרצוא לשוב, ולהמשיך את האור למטה לתורה ולמצוות. למדו תורה שבעל פה לשמה, כדי שהבנתה רבת-הפנים תתאחד עם התורה שבכתב. העריכו את "לחם" התורה – אותיותיה והלכותיה המתפרטות כך שכל אחד יוכל לקבלן: אפילו מי שאומר פסוק בלי להבין עוסק בתורה. וההסתר של הנפש הבהמית אינו רק מכשול, שכן הוא מעורר אהבה של "בכל מאדך" המגיעה למעלה מראייה ישירה.

שאלות לשיחה

1. מדוע לחם, שאינו מתוק, "יסעד לבב אנוש" יותר מיין, ומה הדבר מלמד על אותיות התורה והלכותיה?
2. כיצד המשל על מורה שצריך להתאים רעיון לבנו הצעיר מסביר מדוע נצח והוד מושרשים בכתר?
3. באיזה מובן התורה שבעל פה היא "רבים" והתורה שבכתב היא "יחיד", וכיצד לימוד לשמה עושה את הרבים ליחיד?
4. מדוע מראה יכול להראות את מה שזכוכית שקופה אינה יכולה, וכיצד הדבר מסביר שאת הכתר רואים רק מבריא?
5. כיצד יכול ה' להתענג ממעשי הצדיקים בלי להיות מקבל?

מקורות והפניות

הערות

פסקה 1

1 ביאור הדברים

בהערת קה"ת מצוין שתמליל (הנחה) של ביאור זה מאת אדמו"ר האמצעי נדפס שם, ואפשר להשוותו לנוסח שלפנינו.

הערת קה"ת

הנחת אדה"א בסה"מ תקס"ז ע' קעט. בביכל קטן שמינית בויגין שתח"י (לא, ב) בשינוי הלי מכאן גם מעט תוסי' ביאור ופ"ג ופ"ד ל"י שם רק מעט מפ"ה, יעו"ש. [כ]. ראה להלן בהוספות להערות וציונים השוואה לביאור זה.

2 שער מוחין דצלם פ"ה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

נ. ב. יותר מדויק לה"ט בפ"א, ע"ש היטיב ושי' כ"ה דרוש ה' כ"ה לפנינו באמת. [כ].

3 קדמא י"ה

הזוהר מונה את השמות האלוניים לפי הסדר: "הראשון הוא י"ה, משום שהי"ד כוללת את הה"א... ולכן חכמה נקראת י"ה". אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי להראות שחכמה היא הבחינה הראשונה וראשית האצילות.

Zohar, Vayikra 23:146-24:159 ספר הזהר, ויקרא כ"ג:קמ"ו-כ"ד:קנ"ט

4 ובחכמה אתביריו

הערת קה"ת מציינת את הקטע הזה בזוהר כמקור: את הסיגים מנפים "מתוך המחשבה", שהיא בחינת חכמה, ולכן הכול מתברר שם. אדמו"ר הזקן משתמש בכך כדי להראות מדוע חכמה היא שורש האצילות, עולם התיקון.

Zohar II, 254b זח"ב רנד, ב

הערת קה"ת

ראה זח"ב רנד, ב. הובא באגה"ק סכ"ח בשם זוה"ק. וראה ע"ח שיי"ח פ"ה. שלי"ט ד"א. טהמ"צ להצ"צ מחצית השקל. שם איסור אכילת בע"מ.

5 והנה החכמה עצמה

הדרך הענייני של אור התורה דן בקטע הזה, בספירות שבחכמה ובישראל סבא; בהערת קה"ת הבאה מובא פירושו למילים "ישראל שלמטה".

הערת קה"ת

ראה אוה"ת ענינים ערך אוא"ס — האי ע' קה.

6 ע' בפע"ח שער חג המצות פ"א

הפרק הראשון בשער חג המצות שבפרי עץ חיים, שאדמו"ר הזקן מביא כמקור לפרצופי החכמה: אבא ומתחתיו ישראל סבא.

Pri Etz Chaim, Gate of Passover 1:1-2 פרי עץ חיים, שער חג המצות א:א-ב'

השער הכ"א הוא שער חג המצות ובו יתבאר ענין פסח ויציאת מצרים, מצות ומוררים, וד' כוסות, וסיפור הגדה. ויתחלק לח' פרקים: ענין פסח ויציאת מצרים. הלא ידעת, כי הראשונים סלקו השכינה עד רקיע הז', מחמת עונותיהם. אמנם ישראל שבאותו הדור, שהיו בגלות מצרים, היו סוד אותן ניצוצין של קרי, שהוציאם אדה"ר באותן ק"ל שנה, והם סוד דור המבול, שהיו ג"כ משחיתים זרעם על הארץ, להיותם באים משורש ההוא, עד שנימוחו. וז"ס, וירא ה' כי רבה רעת

האדם ממש, כי סוד הקרי הנקרא רעה, והמוציא שז"ל נקרע רע, כמ"ש בזוהר על ...

Pri Etz Chaim (Public Domain)

7 היינו ישראל שלמטה

אור התורה מציע ש"ישראל שלמטה" פירושו ישראל זוטא, כלומר ז"א, שממנו באות הנשמות הנעלות הנקראות "אחים ורעים" של ז"א עצמו; ישראל סבא הוא מקורן ושורשן, ואולי הוא מעין בחינת המזל שלהן.

הערת קה"ת

"י"ל שר"ל ישראל זוטא והוא בחי' ז"א שמשם עצם הנשמות הגבוהי' שנקי' אחים ורעים לז"א ממש, ויש"ס היינו מקורן ושרשן ואולי כעין בחי' מזלייהו חז" — אוה"ת ענינים שם.

"יונתי בחגוי הסלע, בסתר המדרגה, הראיני את מראיך". אלה המילים הפותחות מאמר קודם בשיר השירים, שעסק במזל הנשמה.

Song of Songs 2:14 שיר השירים ב':י"ד

יוֹנְתִי בְּחַגֵּי הַסֵּלַע בְּסִתְרַת הַמְּדִרְגָּה הָרְאִינִי אֶת־מְרָאֶיךָ הַשְּׁמִיעֵנִי אֶת־קוֹלְךָ בְּיַקְוֹלְךָ עָרֵב וּמְרָאֶיךָ נְאֻמָּה:

O my dove, that art in the clefts of the rock, in the covert of the cliff, Let me see thy countenance, let me hear thy voice; 'For sweet is thy voice, and thy countenance is comely

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

9 אבל אבא דילי הוה רב ויקרא ועתיק יומין

בהקדמת הזוהר אומר בנו של רב המנונא סבא שאביו היה כמו דג גדול בים, "גדול ויקר ועתיק יומין". אדמו"ר הזקן משתמש בכך כדי לקשר את נשמת החכם עם ישראל סבא.

Zohar, Introduction 12:84-92 ספר הזהר, הקדמה י"ב:פ"ד-צ"ב

but my father inhabited the great sea, he was a huge fish who embraced the great sea from one end to the other; he was mighty and noble and ancient of days so that he would swallow up all the other fishes in the sea and then release them again alive and filled with all the good things of the world. Like a mighty swimmer he could traverse the whole sea in one second. He shot me out like an arrow in the hand of a ... bowman and hid me

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

10 שמבחי' תבונה נעשה כתר לז"א

עץ חיים, שער 25, דרוש 5, שאותו מצטט הטקסט בסוגריים, מסביר כיצד הכתר של ז"א נעשה מן השליש האחרון של תפארת התבונה. זהו המבנה שאדמו"ר הזקן משתמש בו כדי להסביר מדוע אפשר לכנות את ישראל סבא עתיק יומין.

Sefer Etz Chaim 25:5 עץ חיים כ"ה:ה'

... את המוחין דז"א לחוץ כנועד אבל עתה שנולדו א"צ ולכן מתפשטין בתוך הנה"י החדשים. ונבאר סדר התפשטותן בז"א כי הנה בוודאי שמן שליש ת"ת התחתון דתבונה נעשה כתר דז"א וכפרט כי הכתר הוא בחי' אי לבד ואינו נחלק לקוין וא"כ מוכרח הוא שבחי' שליש דת"ת הוא יהיה לבדו כתר דז"א ולא הנה"י החדשים. וביאור הדבר הנה אם כפי מה שחשבין בני אדם שהגלגלת הוא הכתר והמוחין כב"ד שבתוך

14 "למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך". מקדש מלך מיישם זאת על נשמות ששורשן באבא ואמא, ולכן הן "אחים ורעים" של ז"א ונוקבא.

Psalms 122:8 תהילים קכ"ב:ח'

לְמַעַן אַחִי וְרַעִי אֲדַבְּרָה נָא שְׁלוֹם בְּךָ:

For my brethren and companions' sakes, I will now say:
'Peace be within thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

15 אסרי לגפן

"אסרי לגפן עירה": מתוך ברכת יעקב ליהודה. אלה הן מילות הפתיחה של המאמר שהטקסט מפנה אליו, העוסק בהמשכת שם מ"ה למטה כדי לברר את שם ב"ן.

Genesis 49:11 בראשית מ"ט:יא

אֶסְרִי לִגְפֵן עִירָה וְלִשְׂרָקָה בְּנֵי אֶתְנֹו כֶּסֶס בִּינֹו לְכֹשׁוּ וּבְדֶם-עֲנָבִים סוּתָה:
Binding his foal unto the vine, And his ass's colt unto the
choice vine; He washeth his garments in wine, And his ves-
ture in the blood of grapes

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

16 ותאלצהו

"ותאלצהו [בדבריה] כל הימים ותאלצהו". אדמו"ר הזקן מצטט את הפסוק על שמשון כדוגמה לתענוג שבשיאו של הזיווג.

Judges 16:16 שופטים ט"ז:ט"ז

וַיְהִי כִּי־הִצִּיקָהּ לוֹ בְּדִבְרֶיהָ כָּל־הַיָּמִים וַתֵּאֻלָּצֶהוּ וַתִּקְצַר נַפְשׁוֹ לְמוֹת:

And it came to pass, when she pressed him daily with her
words, and urged him, that his soul was vexed unto death

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

17 יותר ממה שהעגל רוצה לינק

מאמרו של רבי עקיבא: "יותר ממה שהעגל רוצה לינק, הפרה רוצה להניק". אדמו"ר הזקן משתמש בו כדי להראות שהתענוג שלמעלה הוא תענוג הנתינה.

Pesachim 112a:12 פסחים קי"ב א:י"ב

חֲמִשָּׁה דְּבָרִים צָוָה רַבִּי עֲקִיבָא אֶת רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחִי כְּשֶׁהָיָה חֲבוּשׁ
בְּבֵית הָאֲסוּרִין. אָמַר לוֹ: רַבִּי, לְמַדְנִי תוֹרָה, אָמַר: אֵינִי מְלַמֵּדְךָ. אָמַר
לוֹ: אִם אֵין אֶתָּה מְלַמֵּדְנִי אָנִי אוֹמֵר לְיוֹחִי אָבָא וּמוֹסְרָךְ לְמַלְכוּת. אָמַר
לוֹ: בְּנִי, יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהָעֵגֶל רוֹצֵה לִינֵק פֶּרֶה רוֹצֵה לְהִנִּיק. אָמַר לוֹ: וּמִי
בְּסִכְנָה? וְהֵלֹא עֵגֶל בְּסִכְנָה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

18 "כי עמך מקור חיים, באורך נראה אור". אדמו"ר הזקן מפרש את "מקור חיים" כמקור התענוגים, וכך מעלה את השאלה אם שייך תענוג למעלה.

Psalms 36:10 תהילים ל"ו:י'

כִּי־עִמָּךְ מְקוֹר חַיִּים בְּאֹרֶךְ נִרְאָה־אֹר:

For with Thee is the fountain of life; In Thy light do we see
light.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

19 עוז וחדה במקומו

"הוד והדר לפניו, עוז וחדוה במקומו". הפסוק מובא יחד עם הפסוק הקודם כראיה לכאורה לכך שיש למעלה תענוג ושמחה.

I Chronicles 16:27 דברי הימים א ט"ז:כ"ז

הוֹד וְהָדָר לִפְנֵי עֹז וְחִדּוּהָ בְּמִקְוָמוֹ:

הגולגלת א"כ נמצא היות חב"ד שהם המוחין גדולים לאין קץ על הגולגלת שהוא כתר יען הוא לבוש שלהם וזה לא יעלה ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

2 פסקה

11 שכתר אמיתי דו"א נעשה מא"א עצמו

עץ חיים מסביר שכלי הכתר של ז"א עשוי מתפארת של אמא, ואילו "הכתר האמיתי עשוי מאריך אנפין עצמו". קה"ת מציינת שזהו שער 23, פרק 7, במהדורות הנוכחיות (שער 22, פרק 3, בדפוס שקלאוו שעליו מצטט אדמו"ר הזקן).

Sefer Etz Chaim 23:7 עץ חיים כ"ג:ז'

... כלי הכתר דו"א נעשה מת"ת דאמא ומת"ת דאבא נעשה (לו) נשמה שבכתר (שהוא ג' אור הדעת) וכבר ידעת שהכתר (דו"א) בבחי' אר"מ וגם הכתר דו"א נעשה מת"ת דא"א וכתר אמיתי נעשה מא"א עצמו כנוצר בכוונת ליל שבועות ואין הכתר נמשך ובא עד שיושלם להתקן כל גופא. ובוזה תבין בנשא דקכ"ג ע"ב כי אר"א הם מוחא ולבא דאינון מלגאו וזו"ן הם גופא ורישא מלבר. ונראה כי הג"ר שהם חב"ד דו"א עצמו הם המוחין והם הנקראו פנימית אך החיצונות אפילו בראש עצמו נקרא ו"ק דו"א ובוזה תבין מ"ש במו"א כי לעולם ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

12 זכה יתיר יהבין ליה נשמתא מסטרא דאר"א

הזוהר מונה את הנשמות שאדם מקבל ככל שזכותו גדלה: בשלב מסוים הוא "נקרא בן של הקדוש ברוך הוא", ו"אם זוכה יותר, נותנים לו נשמה מצד אבא ואמא". עץ חיים מתבסס על קטע זה כדי להסביר את שורש הנשמות באבא ואמא.

Zohar, Mishpatim 2:4-13 ספר הזוהר, משפטים ב:ד-י"ג

See, now. When a human being is born into the world he is given a soul (nephesh) from the primordial "animal" sphere, the sphere of purity, the sphere of those who are designated "Holy Wheels"-namely, the supernal order of angels. If he is more fortunate he will be endowed with a spirit (ruah) which appertains to the sphere of the Holy Hayoth. Should he possess still greater potential merit he is given a soul (neshamah) from the region of the Throne. These three ... grades of personality are the "maidservant", the

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

13 שבאותו זיווג העליון דא"א יוצאין משם נשמת בני אדם

שער מ"ן ומ"ד של עץ חיים, דרוש 4, המצוטט כאן: הנשמות יוצאות מהזיווג העליון של אבא ואמא, אך נשלמות רק באמצעות הזיווג של ז"א ונוקבא דאצילות.

Sefer Etz Chaim 39:5 עץ חיים ל"ט:ה'

... בהתלבשות בתוכו. גם די כי א' שבתוך הוא"ו דמ"ה וס"ג הוא בחי' אהי"ה כי א' דמילוי וא"ו דס"ג הוא עצמו מתלבש באות וא"ו דמילוי מ"ה שהוא גימטריא אדם והוא בחי' אהי"ה אלא שברדתה למטה להתלבש בא' זו דמילוי וא"ו הוא סוד אהוריים דאהי"ה א' א"ה אהי"ה שהוא גימטריא דם שהוא הנפש הנקרא דם כמ"ש כי הדם הוא הנפש ושיעורו הוא רביעית שהלא הוא רבוע של שם אהי"ה שיש בו גי' כ' ד' אותיות. וז"ס רביעית דם הנוצר בגמרא ששהוא נקרא דם הנפש ורביעית דם הנפש זו שהוא אות א' ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

רואה בכך את שורש הנשמות בתענוג של ה'.

Ruth Rabbah 2:3 רות רבה ב:ג

... ויאמר ה' אל משה כתב לך את הדברים האלה כי על פי הדברים האלה וגוי. המה היוצרים, על שם (בראשית ב, יט): ויצר ה' אלקים. דבר אחר, המה היוצרים, אלו נפשותיהם של צדיקים, שבהם נמלך הקדוש ברוך הוא לבראת את עולמו. יושבי נטעים, על שם (בראשית ב, ח): וישע ה' אלקים. וגדרה, על שם שגאמר (ירמיה ה, כב): אשר שמתי חול גבול לים. עם המלך במלכותו, עם מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא ישובו שם נשמתן של צדיקים שבהם נמלך וברא ...

Rabbi Menahem bar Avin interpreted the verse as referring to Moses. "And Yokim" (I Chronicles 4:22) - on the basis of: "Rise [kuma] L-rd, and let Your enemies be scattered" (Numbers 10:35). "And the people of Kozeva" (I Chronicles 4:22) - as he rendered the word of the Holy One blessed be He like falsehoods [kazav], as it is stated: "Why, L-rd, is Your wrath enflamed at Your people?" (Exodus 32:11). "Yoash" (I Chronicles 4:22) - as he despaired [nitya'ash] of living," as it ... is stated: "And if not, please

Midrash Rabbah -- TE (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

דברי שרה עם הולדת יצחק: "צחוק עשה לי אלקים". אדמו"ר הוקן מפרש את הצחוק כתענוג עליון הבא כאשר מציאות הנפרדות שנוצרה על ידי אלקים מתבטלת.

Genesis 21:6 בראשית כ"א:ו

ותאמר שרה צחק עשה לי אלקים כליהשמע יצחקלי:

And Sarah said: 'G-d hath made laughter for me; every one that heareth will laugh on account of me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

26 לוויתן זה יצרת לשחק בו

"לויתן זה יצרת לשחק בו". הפסוק מובא באותו עניין של צחוק ותענוג עליונים.

Psalms 104:26 תהילים ק"ד:כ"ו

שם אניות יהלכון לויתן זה יצרת לשחק בו:

There go the ships; There is leviathan, whom Thou hast formed to sport therein

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

27 צו את בניי ואמרת אליהם את קרבני לחמי

"צו את בניי ישראל ואמרת אליהם: את קרבני לחמי לאשי". אלה מילות הפתיחה של המאמר בפרשת פינחס שאליו מתייחס הטקסט.

Numbers 28:2 במדבר כ"ח:ב

צו את בניי ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי לאשי ריח ניחחי תשמרו להקריב לי במועדו:

Command the children of Israel, and say unto them: My food which is presented unto Me for offerings made by fire, of a sweet savour unto Me, shall ye observe to offer unto Me in its due season

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

28 אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מאמ"צ

הפסוק האחרון בפרשת ציצית. מילות הפתיחה שלו הן שם המאמר בפרשת

Honour and majesty are before Him; Strength and gladness are in His place

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

20 ואהיה אצלו שעשועים

התורה אומרת: "ואהיה אצלו אמון, ואהיה שעשועים יום יום". אדמו"ר הוקן קושר זאת ל"תענוג המלך בעצמותו".

Proverbs 8:30 משלי ח:ל'

ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום משחקת לפניו בכל עת:

Then I was by Him, as a nursling; And I was daily all delight, Playing always before Him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

21 הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים

"הבן יקיר לי אפרים, אם ילד שעשועים" (31:19 לפי המספור של קה"ת). הפסוק מובא כעדות מן הכתובים לכך שה' מתענג בעמו.

Jeremiah 31:20 ירמיהו ל"א:כ'

הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים כימדי דברי בו זכר אונקנו עוד עלינו המו מצי לו רחם ארחמנו נאם ה'

Is Ephraim a darling son unto Me? Is he a child that is dandled? For as often as I speak of him, I do earnestly remember him still; Therefore My heart yearneth for him, I will surely have compassion upon him, saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

22 קוב"ה אתי לאשתעשע עם צדיקיא בג"ע

הזוהר מתאר כיצד בחצות הלילה הקדוש ברוך הוא בא להתענג עם הצדיקים בגן עדן. אדמו"ר הוקן מביא זאת כאחד מתוך מקורות רבים מעין אלה.

Zohar, Noach 34:272-35:283 ספר הזוהר, נח ל"ד:ערי"ב-ל"ה:רפ"ג

Furthermore, the words of the Torah must be clearly articulated. Moreover, when a man gets up to study at midnight, at the time when the Holy One, blessed be He, comes to disport Himself with the righteous in the Garden of Eden, He and all the righteous in the Garden are listening to the words that issue from his mouth. Since that is so, that the Holy One, blessed be He, and all the righteous feel delight in listening ... to the words of the Torah at this time, should I

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

23 וממך הכל

דברי דוד: "כי ממך הכל, ומידך נתנו לך". הפסוק מובא כדי להראות שה' אינו חסר דבר ואינו יכול להיות מקבל.

I Chronicles 29:14 דברי הימים א כ"ט:יד

וכי מי אני ומי עמי כינעצר כח להתנדב כזאת כיממך הכל ומידך נתנו לך:

But who am I, and what is my people, that we should be able to offer so willingly after this sort? for all things come of Thee, and of Thine own have we given Thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

24 במי נמלך בנשמותיהן של צדיקים

המדרש מפרש את "המה היוצרים... עם המלך במלאכתו" על נשמות הצדיקים, שהקדוש ברוך הוא נמלך בהן וברא את עולמו. אדמו"ר הוקן

in the face of His will, so that he may set aside the will of others for the sake of your will. Hillel said: do not separate yourself from the community, Do not trust in yourself until the day of your death, Do not judge your fellow man until you have reached his place. Do not say something that can-
... not be

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

33 בעטרה שעטרה לו אמו

”צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה, בעטרה שעטרה לו אמו. זהו הפסוק במאמר שהביאור הזה מסביר.

Song of Songs 3:11 שיר השירים ג:יא

צֵאנָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּעֵטְרָה שְׁעֵטְרָהּ לֹא אִמּוֹ בְּיוֹם הַתְּנַתּוֹ וּבְיוֹם שְׂמִיחָתוֹ לְבָוֹ:

Go forth, O ye daughters of Zion, And gaze upon king Solomon, Even upon the crown wherewith his mother hath crowned him in the day of his espousals, And in the day of the gladness of his heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

34 חצי ההין לפר ושלישית ההין לאיל

שיעורי נסכי היין: חצי ההין לפר, שלישית ההין לאיל ורביעית ההין לכבש. הם מובאים כדי להראות ש”היין” של בינה צריך להיות מדוד.

Numbers 28:14 במדבר כ”ח:יד

וְנִסְכֵּיהֶם חֲצִי הַהֵינִי יִהְיֶה לַפָּר וּשְׁלִישִׁית הַהֵינִי לְאֵיל וּרְבִיעִית הַהֵינִי לְכֶבֶשׂ יֵין זֹאת עֹלֹת חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ לְחֹדֶשִׁי הַשָּׁנָה:

And their drink-offerings shall be half a hin of wine for a bullock, and the third part of a hin for the ram, and the fourth part of a hin for a lamb. This is the burnt-offering of every new moon throughout the months of the year

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

35 בינה דינין מתעריין מינה

אחד הקטעים בוהר שמביאה קה”ת לעיקרון שהדינים מתעוררים מבינה. לכן המשכת בינה, כמו הנסכים, צריכה להיות במידה.

Zohar, Vayikra 23:146-24:159 ספר הזהר, ויקרא כ”ג:קמ”ו-כ”ד:קנ”ט
R. Judah, commenting on the verse, “Let there be a firmament in the midst of the waters”, said: “Did not that firmament divide the upper from the lower waters there would be conflict between them. But that firmament keeps the peace between them, and the world is established only on peace. G-d is also called “peace”; He is peace, His name is peace, and all is bound together in peace.” R. Abba said: ‘I see that this supreme Holy Name is altogether peace and altogether
... one, and paths diverge from

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

36 וישכר ויתגל בתוך אהלה

”ישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה”. שכרותו של נח ממחישה יין ללא מידה.

Genesis 9:21 בראשית ט:כ”א

וַיֵּשֶׁת מִן־הַיַּיִן וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְּגַל בְּתוֹךְ אֹהֶלָה:

And he drank of the wine, and was drunken; and he was uncovered within his tent

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

שלח שאליו מתייחס הטקסט.

Numbers 15:41 במדבר ט”ו:מ”א

אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לְאֱלֹהִים
אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם:

I am the L-RD your G-d, who brought you out of the land of Egypt, to be your G-d: I am the L-RD your G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

29 ה' לי בעוזרי

”הוי לי בעוזרי”. אלה מילות הפתיחה של מאמר לשמיני עצרת שאליו מתייחס הטקסט.

Psalms 118:7 תהילים קי”ח:ז

ה' לִי בְּעֹזְרִי וְאֲנִי אֶרְאֶה כְּשֹׂנְאִי:

The L-RD is for me as my helper; And I shall gaze upon them that hate me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

30 שוש אשיש

”שוש אשיש בהוי”. המאמר בפרשת ניצבים מפרש את הפועל הכפול כגורם: כנסת ישראל גורמת שמחה בהוי.

Isaiah 61:10 ישעיהו ס”א:י

שׁוֹשׁ אֲשִׁישׁ בַּה' תִּגַּל נִפְשִׁי בְּאֱלֹהֵי כִי הִלְבִּישָׁנִי בְּגָדֵי־יִשְׁעַ מַעִיל צִדְקָה יַעֲטֵנִי כְּחֹתָן וְכָהן פָּאֵר וְכַפְלֵה תַעֲדָה כְּלִיָּה:

I will greatly rejoice in the L-RD, My soul shall be joyful in my G-d; For He hath clothed me with the garments of salvation, He hath covered me with the robe of victory, As a bridegroom putteth on a priestly diadem, And as a bride adorneth herself with her jewels

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

31 ישמח ה' במעשיו

”יהי כבוד הוי לעולם, ישמח הוי במעשיו”. השמחה מלמעלה שמאמר שמיני עצרת מחבר עם שמחת ישראל.

Psalms 104:31 תהילים ק”ד:ל”א

יְהִי כְבוֹד ה' לְעוֹלָם יִשְׁמַח ה' בְּמַעֲשָׁיו:

May the glory of the L-RD endure for ever; let the L-RD rejoice in His works

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 3

32 עשה רצונו כרצונך

הוראת רבן גמליאל: ”עשה רצונו כרצונך, כדי שיעשה רצונך כרצונו”. אדמו”ר הזקן מפרש את שני הרצונות כרצון שמתחת להבנה וכרצון שלמעלה מן ההבנה.

Pirkei Avot 2:4 משנה אבות ב:ד

הוא הנה אומר, עשה רצונו כרצונך, כדי שיעשה רצונך כרצונו. בטל רצונך מפני רצונו, כדי שביטל רצון אחרים מפני רצונך. הלא אומר, אל תפרש מן הצבור, ואל תאמין בעצמך עד יום מותך, ואל תדין את חברך עד שתגיע למקומו, ואל תאמר דבר שאי אפשר לשמע, שסופו להשמע. ואל תאמר לך שאפנה אשנה, שמא לא תפנה:

He used to say: do His will as though it were your will, so that He will do your will as though it were His. Set aside your will

37 וירא חם

וירא חם אבי כנען את ערות אביו. זו התוצאה של שכרותו של נח.

Genesis 9:22 בראשית ט:כ"ב

וירא חם אבי כנען את ערות אביו ויגד לשני אחיו בחוץ:

And Ham, the father of Canaan, saw the nakedness of his father, and told his two brethren without

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

38

וויין ישמח לבב אנוש, להצהיל פנים משמן, ולחם לבב אנוש יסעד. הקטע כולו בנוי על שלושת המאכלים שבפסוק הזה.

Psalms 104:15 תהילים ק"ד:ט"ו

וויין ישמח לבב אנוש להצהיל פנים משמן ולחם לבב אנוש יסעד:

And wine that maketh glad the heart of man, Making the face brighter than oil, And bread that stayeth man's heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

39 ויעבור ה' על פניו

ויעבור הוי' על פניו ויקרא. אדמו"ר הזקן משתמש ב"ויעבור" לתיאור אור אבא הפורץ דרך אורות אמא.

Exodus 34:6 שמות ל"ד:ו

ויעבר ה' על פניו ויקרא ה' ה' אל רחום וחנון ארך אפים ורחמים ואמת:

And the L-RD passed by before him, and proclaimed: 'The L-RD, the L-RD, G-d, merciful and gracious, long-suffering, and abundant in goodness and truth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

40 ותחת אשר לא עבדת בשמחה

משום שלא עבדת את הוי' אלקיך בשמחה ובטוב לבב. שמחה בעבודת ה' נדרשת, אך היא רק ההתחלה.

Deuteronomy 28:47 דברים כ"ח:מ"ז

תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל:

because thou didst not serve the L-RD thy G-d with joyfulness, and with gladness of heart, by reason of the abundance of all things

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

41 שוב לאחד

בהוצאת קה"ת מצוין שהמקור הוא ההקדמה לתיקוני זוהר; שם מדובר על "אם רץ לבך, שוב" — הקצב של ריצה ושיבה (רצוא ושוב) שהאדמו"ר הזקן מזכיר כאן.

Tikkunei Zohar 7a:3 תיקוני זוהר ז' א:ג

תגייגא (יחזקאל א כו), ועל דמות הפסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה דא איהו יוד הא ואו הא כליל תשע נקודין, ועשראה שכינתא כלילא מקלהו, וכלא א, דלית אדם כלל א, וכלא איהו עמודא דאמצעיטא, איהו יהוה דכליל א, ואיהו שמא מפרש דכליל א לאתזאה דאם רץ לבך שוב לאחור.

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

42 בת אבי היא

אברהם אומר על שרה: "אחותי בת אבי היא, אך לא בת אמיי". קטע בווהר

על פסוק זה מובא בהקשר של אבא.

Genesis 20:12 בראשית כ':י"ב

וגם אמנה אחתי בת אבי הוא אך לא בת אמיי ותהיי לי לאשה:

And moreover she is indeed my sister, the daughter of my father, but not the daughter of my mother; and so she became my wife

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

43 שובה ישראל

"שובה ישראל עד הוי' אלקיך". אלו מילות הפתיחה של מאמר לשבת שובה שהטקסט מפנה אליו.

Hosea 14:2 הושע י"ד:ב

שובה ישראל עד ה' אלקיך כי כשלת בעוונה:

Return, O Israel, unto the L-RD thy G-d; For thou hast stumbled in thine iniquity

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

44 יהודה אתה

"יהודה, אתה יודוך אחיך... ישתחו לך בני אביך". מאמר בתורה אור על פסוק זה מובא בקשר ל"בני אביך".

Genesis 49:8 בראשית מ"ט:ח

יהודה אתה יהודה אחיך יךך בערך איביך ישתחו לך בני אביך:

Judah, thee shall thy brethren praise; Thy hand shall be on the neck of thine enemies; Thy father's sons shall bow down before thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ב"חודש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים". אלו מילות הפתיחה של תיאור מתן תורה, וכן של מאמר העוסק בכוחו שהתורה מעניקה לנפש.

Exodus 19:1 שמות י"ט:א

בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני:

In the third month after the children of Israel were gone forth out of the land of Egypt, the same day came they into the wilderness of Sinai

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

46 רגליה יורדות מות

"רגליה יורדות מוות". הפסוק מיוחס למלכות כשהיא יורדת לבריא, יצירה ועשיה.

Proverbs 5:5 משלי ה':ה

רגליה ירדות מות שאל צעדיה יתמכו:

Her feet go down to death; Her steps take hold on the nether-world

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

47 שוקי האיש

"לא בגבורת הסוס יחפץ, לא בשוקי האיש ירצה". הקבלה מייחסת את "שוקי האיש" לנצח ולהוד.

Psalms 147:10 תהילים קמ"ז:י

לא בגבורת הסוס יחפץ לא בשוקי האיש ירצה:

He delighteth not in the strength of the horse; He taketh no pleasure in the legs of a man

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

52 הערת קה"ת מפנה לZechariah 10:7 למילים האלה.

Zechariah 10:7 זכריה י':ז

וְהָיוּ כְגִבּוֹר אֶפְרַיִם וְשִׂמְחָה לָבָם כְּמוֹ יַיִן וּבְנֵיהֶם יִרְאוּ וְשִׂמְחוּ יָגֵל לָבָם בָּהִי
 And they of Ephraim shall be like a mighty man, And their
 heart shall rejoice as through wine; Yea, their children shall
 .see it, And rejoice, their heart shall be glad in the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

53 הערת קה"ת מפנה לEzekiel 45:21 למילים האלה.

Ezekiel 45:21 יחזקאל מ"ה:כ"א

בְּרֵאשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם הַפֶּסַח חֹג שִׁבְעוֹת יָמִים
 מִצּוֹת יֵאָכֵל:

In the first month, in the fourteenth day of the month, ye
 shall have the passover; a feast of seven days; unleavened
 .bread shall be eaten

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 4

54 חגרה בעוז מתני

"אשת חיל": "חגרה בעוז מתניה ותאמץ וזרועותיה". הפסוק נקרא כרמז לכך
 שהתורה נותנת כוח לנצח ולהודו.

Proverbs 31:17 משלי ל"א:י"ז

חֲגֹרָה בְּעוֹז מְתֵנִיָּה וְתֹאמֵץ זְרוּעֶתֶיהָ:

She girdeth her loins with strength, And maketh strong her
 .arms

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי לא, יז.

55 ומבואר בע"ח

מלבד שער אריך אנפין, פרק ז', סמוך לסופו, בעץ חיים, הערת קה"ת מפנה
 גם לסוף מאמר בפרשת פקודי, בעניין שנצח, הוד ויסוד החדשים באים
 מכתר.

הערת קה"ת

ע' ש' א"א (פ"ז) קרוב לסופו. וע"ל פקודי (ח, א) סד"ה מחר חודש הנמצא
 בס' אור התורה ובב"י [ואר] ס"ו ג. [כ].

56 בפע"ח שער העמידה פי"ד

בפרשת מסעי אדמו"ר הזקן מצטט את אותו קטע מפרי עץ חיים ומסיק
 שנצח והוד מושרשים בכתר, למעלה מאבא ואמא. הוא מוסיף שהרגליים
 נושאות את כל הגוף ואת הראש, ושמרפא לראש ניתן ברגליים, משום
 ש"נעוץ סופן בתחילתן"; והוא מביא גם את אותו משל על חכם שאינו יכול
 ללמד.

הערת קה"ת

וראה גם לעיל פ' מסעי צ, ג. האזינו עו, ג.

57 אריך אנפין שהוא הכתר הנקרא אל עליון שהוא הגומל חסדים

שהם נה"י דזעיר אנפין המוציא אותם בסוד תוספות מחדש

פרי עץ חיים על המילים "אל עליון גומל חסדים טובים" בתפילת העמידה:
 אריך אנפין, שהוא כתר, גומל את החסדים שהם נצח, הוד ויסוד החדשים
 של ז"א. הטקסט מצטט את הדברים כלשונם.

Pri Etz Chaim, Gate of the Silent Prayer 14:2 פרי עץ חיים, שער

48 שהרי אין התינוק יודע לקרות אבא עד שיטעום טעם דגן

רבי יהודה סובר שעץ הדעת היה חיטה, "שאינו התינוק יודע לקרות אבא
 ואמא עד שיטעום טעם דגן". אדמו"ר הזקן משתמש בכך כדי לקשר בין
 חיטה לחכמה.

Berakhot 40a:14 ברכות מ"א:י"ד

על פירות הארץ וכו'. פשיטא! אמר רב נחמן בר יצחק: לא נצרכה אלא
 לרבי יהודה, דאמר חטה מין אילן היא. דתנא: אילן שאכל ממנו אדם
 הראשון, רבי מאיר אומר: גפן היא, שאין לה דבר שמביא יללה על
 האדם אלא יין, שנאמר: "וישת מן היין וישכר". רבי נחמיה אומר:
 תאנה היתה, שבדבר שנתקלקלו בו נתקנו, שנאמר: "ויתפרו עליה
 תאנה". רבי יהודה אומר: חטה היתה, שאין התינוק יודע לקרות "אבא"
 ו"אמא" עד שיטעום טעם דגן.

If, over fruits of the earth, etc. This is evident ! Rab Nahman
 b. Isaac said : It is only necessary for R. Judah who declares
 that wheat is a kind of tree ; for there is a teaching : The tree
 from which Adam ate was — so says R. Meir — the vine, be-
 cause thou hast nothing which brings lamentation upon
 man as does wine; as it is said, "And he drank of the wine,
 and was drunken" (Gen. ix. 21). R. Nehemiah says: It was the
 ... fig-tree

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

49 כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם

"כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם, כי על כל מוצא פי הוי"י. לחם, ללא
 מתיקות, הוא בחינת מלכות.

Deuteronomy 8:3 דברים ח':ג

וַיַּעַן וַיִּרְעַב וַיֹּאכַל אֶת־הַמָּן אֲשֶׁר לֹא־יָדַעַתְּ וְלֹא יָדְעוּ אֲבֹתֶיךָ לַמַּעַן
 הוֹדִיעַךָ כִּי לֹא עַל־הַלֶּחֶם לְבַדּוֹ יְחִיָּה הָאָדָם כִּי עַל־כָּל־מוֹצֵא פִּי־ה' יְחִיָּה
 הָאָדָם:

And He afflicted thee, and suffered thee to hunger, and fed
 thee with manna, which thou knewest not, neither did thy fa-
 thers know; that He might make thee know that man doth
 not live by bread only, but by every thing that proceedeth
 .out of the mouth of the L-RD doth man live

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

50 לחמו בלחמי

הזמנתה של החכמה: "לכו לחמו בלחמי ושתו ביין מסכתי". שתי צורותיה,
 "לחמו" ו"לחמי", נעשות הוד ונצח, תורה שבעל פה ותורה שבכתב.

Proverbs 9:5 משלי ט':ה

לְכוּ לַחֲמוּ בִלְחָמִי וּשְׁתּוּ בַיַּיִן מִסֻּכְתִּי:

Come, eat of my bread, and drink of the wine which I have'
 .mingled

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

51 "כי תבואו אל ארץ מושבותיכם אשר אני נותן לכם". אלו מילות הפתיחה של מאמר שהטקסט מפנה אליו.

Numbers 15:2 במדבר ט"ו:ב

דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל־אֶרֶץ מוֹשְׁבֹתֵיכֶם אֲשֶׁר
 אָנִי נֹתֵן לָכֶם:

Speak unto the children of Israel, and say unto them: When
 ye are come into the land of your habitations, which I give
 ,unto you

העמידה י"ד:בי

גם תכין עם הנ"ל, כי ע"י קונה שהוא מזלא עלאה, נעשה יסוד דו"א הנקרא הכל, כנזכר בכמה מקומות, איך נה"י דו"א הם תמיד ע"י תוספת הם באים, לכן אחיות החיצונים בהם. וז"ס תחום שבת, ולפי שהם באים מחדש, לכן צריך לאור עליון דא"א לזיוג שלו כנ"ל, להאציל נה"י דו"א מחדש, ולכן בי פעמים נרמז כאן א"א, א' הוא באל עליון, שהוא אריך אנפין, שהוא הכתר הנקרא אל עליון, שהוא הגומל חסדים, שהם נה"י דועיר אנפין, המוציא אותם בסוד תוספת מחדש, מלשון ויגמל שקדים. וגם הוא קונה בסוד מזלא כנ"ל, ומוציא ...

Pri Etz Chaim (Public Domain)

58 לכל עושיהם

"ראשית חכמה יראת הוי", שכל טוב לכל עושיהם". מובא פירושו של הרמ"ז לפסוק זה בהקשר של נצח, הוד ויסוד החדשים.

Psalms 111:10 תהילים קי"א:י

ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב לכל עושיהם תהלתו עמדת לעד:

The fear of the L-RD is the beginning of wisdom; A good understanding have all they that do thereafter; His praise endureth for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

59 כמו עד"מ כשותים . . להצחיל פנים משמן

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Or HaTorah.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת נ"ך כרך א ע' תש.

60 שכדי להשפיע צריך להתייעץ איך להשפיע בדרך שיוכל המקבל לקבל ההשפעה

האיגרת "להבין משל" מסבירה שכרגע הנתינה צריך לחשוב כיצד לתת, כך שהמקבל יוכל לקבל; בדומה לאב המלמד את בנו "דבר דבור על אופניו", מעט מעט. מחשבה זו היא נצח והוד, "כליות יועצות". הטקסט הולך בעקבותיה מקרוב.

Tanya, Iggeres HaKodesh 15:11 תניא, אגרת הקדש ט"ו:י"א

ואחר כך, בבוא ההשפעה לידי מעשה, דהיינו בשעת ההשפעה ממש צריך להתייעץ איך להשפיע, בדרך שיוכל המקבל לקבל ההשפעה, כגון שרוצה להשפיע דבר חכמה ללמדת לבנו, אם יאמרנה לו כולל כמו שהיא בשכלו - לא יוכל הבן להבין ולקבל, רק שצריך לסדר לו בסדר וענן אחר, "דבר דבור על אופניו", מעט מעט.

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

61 ששוחקים מן לצדיקים

התלמוד מונה שבעה רקיעים; שחקים הוא הרקיע "שבו ריחיים עומדות וטוחנות מן לצדיקים". נצח והוד מזהים עם רקיע זה.

Chagigah 12b:5 חגיגה י"ב ב:ה'

... רקיע - שבו חמה ולבנה כוכבים ומזלות קבועין, שנאמר: "ויתן אותם אלקים ברקיע השמים". שחקים - שבו ריחיים עומדות וטוחנות מן לצדיקים, שנאמר: "ויעזו שחקים ממעל ודלתי שמים פתחו. וימטר עליהם מן לאכול וגו'".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

62 חטה . . כ"ב אותיות

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ת"ז (תט"ז). שם (תס"ט) קי, ב-ד. [כ].

63 מיהו בפרשה בראשית (ד"ו ע"א)

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

מובא גם לעיל פי צו יא, א. וראה מאמרי אדה"א במדבר כרך ב ע' שעט.

64 בע"ח שכ"ב פי"ג

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

בדפוס שקלאוו תק"ס. לפנינו שכ"ג רפ"ז. [כ].

65 ועיין בזהר משפטים דקכ"א סע"ב

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה הלשון ביהל אור ע' תפז. וראה לעיל יט, ג.

66 למען אחי ורעי

המילים כאן מצטטות את Psalms 122:8. הקטע מופיע למטה.

Psalms 122:8 תהילים קכ"ב:ח'

למען אחי ורעי אֲדַבְּרֶה־נָּא שְׁלוֹם בְּךָ:

For my brethren and companions' sakes, I will now say:

'Peace be within thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קכב, ח.

67 ומקור נש"י

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Or HaTorah.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת פנחס ע' א"קמ.

68 ותאלצהו

הערת קה"ת מפנה Judges 16:16 למילים האלה.

Judges 16:16 שופטים ט"ז:ט"ז

ויהי כִּי־הִצִּיקָהּ לוֹ בַּדְּבָרֶיהָ כִּלְהִימִים וְתֵאלְצָהּ וְתִקְצֹר נַפְשׁוֹ לְמוֹת:

And it came to pass, when she pressed him daily with her

words, and urged him, that his soul was vexed unto death

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שופטים טז, טז.

69 כי עמך מקור חיים

המילים כאן מצטטות את Psalms 36:10. הקטע מופיע למטה.

Psalms 36:10 תהילים ל"ו:י'

כִּי־עִמָּךְ מְקוֹר חַיִּים בְּאוֹרֶךְ נְרָאֵה־אוֹר:

For with Thee is the fountain of life; In Thy light do we see

light

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים לו, י.

70 אך הענין כמ"ש במ"א כי התענוג שלמעלה כביכול

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה לעיל ויקרא נא, ב. פי שלח מז, א.

71 שעשוע המלך בעצמותו

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה מאמרי אדה"א במדבר כרך ב ע"ש שט.

72 ואהי שעשועים

הערת קה"ת מפנה Proverbs 8:30 למילים האלה.

Proverbs 8:30 משלי ח:ל

וְאֶהְיֶה אֶצְלוֹ אֲמוֹן וְאֶהְיֶה שְׁעֵשׂוּעִים יוֹם יוֹם מִשְׁחֶקֶת לִפְנֵי כָּל־עֵת:

Then I was by Him, as a nursing; And I was daily all delight,
Playing always before Him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי ח, ל.

73 הבן יקיר לי אפרים

המילים כאן מצטטות את Jeremiah 31:20. הקטע מופיע למטה.

Jeremiah 31:20 ירמיהו ל"א:כ

הֲבֵן יָקִיר לִי אֶפְרַיִם אִם יֶלֶד שְׁעֵשְׂעִים כִּי־מָדִי דִּבַּרְי בּוֹ זָכַר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד
עַל־כֵּן תָּמוּ מַעֲי לֹו רַחֵם אֶרְחָמֶנּוּ נָא־ה'

Is Ephraim a darling son unto Me? Is he a child that is dandled?
For as often as I speak of him, I do earnestly remember him still;
Therefore My heart yearneth for him, I will surely have compassion upon him, saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ירמיה לא, יט.

74 קוב"ה אתי לאשתעשעא עם צדיקא בגי"ע

הערת קה"ת מפנה Zohar I, 72a למילים האלה.

Zohar I, 72a זח"א עב, א

הערת קה"ת

זח"א עב, א.

75 במי נמלך בנשמותיהן של צדיקים

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה רות רבה רפ"ב.

76 לויתן זה יצרת

המילים כאן מצטטות את Psalms 104:26. הקטע מופיע למטה.

Psalms 104:26 תהילים ק"ד:כ"ו

שָׁם אֲנִיּוֹת יִהְיוּ לְוִיתָן וְהַיָּצֶרֶת לְשִׁחְקָבּוֹ:

There go the ships; There is leviathan, whom Thou hast
formed to sport therein

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קד, כו.

77 בד"ה צו את בני"י

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

לעיל פי פנחס עז, ג.

78 ובד"ה אני ה' אלקיכם

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

לעיל פי שלח מח, ג ואילך.

79 בד"ה ה' לי בעוזרי

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

לעיל שמע"צ פח, ד.

80 ובד"ה ביום השמע"צ

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

לעיל שמע"צ פג, ד.

81 ובד"ה שוש אשיש

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

לעיל נצבים מז, ד.

82 ויין ישמח לבב אנוש

המילים כאן מצטטות את Psalms 104:15. הקטע מופיע למטה.

Psalms 104:15 תהילים ק"ד:ט"ו

וַיֵּין יִשְׂמַח לִבְבִּי־אֲנוּשׁ לְהַצְהִיל פָּנִים מִשְׁקָן וְלִחֵם לִבְבִּי־אֲנוּשׁ יִסְעֵד:

And wine that maketh glad the heart of man, Making the
face brighter than oil, And bread that stayeth man's heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קד, טו.

83 חצי ההין לפר ושלישית ההין לאיל

המילים כאן מצטטות את Numbers 28:14. הקטע מופיע למטה.

Numbers 28:14 במדבר כ"ח:י"ד

וְנִסְכֵּיהֶם חֲצִי הַהֵין וְהָיָה לַפָּר וּשְׁלִישִׁית הַהֵין לְאֵיל וּרְבִיעֵת הַהֵין לִכְבֹּשׁ
וְיֵין זֹאת עֶלְת חֹדֶשׁ בְּחֹדֶשׁוֹ לְחֹדְשֵׁי הַשָּׁנָה:

And their drink-offerings shall be half a hin of wine for a
bullock, and the third part of a hin for the ram, and the
fourth part of a hin for a lamb. This is the burnt-offering of
every new moon throughout the months of the year

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר כח, יד.

84 בינה דינין מתערין מינה

הערת קה"ת מפנה Zohar II, 175b למילים האלה.

Zohar II, 175b זח"ב קעה, ב

הערת קה"ת

זח"ב קעה, ב. זח"ג (י, ב. יא, א). [כ].

85 חטא אדה"ר שסחט אשכול ענבים

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ב"ר טו, ח.

86 וישכר ויתגל בתוך אהלה

המילים כאן מצטטות את Genesis 9:21. הקטע מופיע למטה.

Genesis 9:21 בראשית ט:כ"א

וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְּגַל בְּתוֹךְ אֹהֱלָהּ:

And he drank of the wine, and was drunken; and he was uncovered within his tent

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית ט, כא.

87 ויעבור הי על פניו

המילים כאן מצטטות את Exodus 34:6. הקטע מופיע למטה.

Exodus 34:6 שמות ל"ד:ו

וַיַּעֲבֹר ה' עַל־פָּנָיו וַיִּקְרָא ה' ה' אֵל רַחוּם וְחַנוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חַסֵּד וְאֱמֶת:

And the L-RD passed by before him, and proclaimed: 'The L-RD, the L-RD, G-d, merciful and gracious, long-suffering, and abundant in goodness and truth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות לד, ו.

88 ותחת אשר לא עבדת בשמחה

המילים כאן מצטטות את Deuteronomy 28:47. הקטע מופיע למטה.

Deuteronomy 28:47 דברים כ"ח:מ"ז

תַּחַת אֲשֶׁר לֹא־עַבַדְתָּ אֶת־ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב מְרַב כָּל:

because thou didst not serve the L-RD thy G-d with joyfulness, and with gladness of heart, by reason of the abundance of all things

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים כח, מז.

89 שוב לאחד

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

הקדמת ת"ז (ז, א). [כ]. נזכר בלקו"ת כמה פעמים. נרשם לעיל במפתח ענינים לכ"ק אדמו"ר בערך אם רץ לבך.

90 בדיה כי תבואו אל ארץ מושבותיכם

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

לעיל פי בהר מ, ג.

91 ע"פ מאה"ז בפרשה וירא

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Biurei HaZohar.

הערת קה"ת

ביאור"ז לאדה"א י, ג ואילך.

92 ובפרשה אמור דף ק' ע"ב

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Biurei HaZohar.

הערת קה"ת

ביאור"ז לאדה"א פ, ג ואילך. נזכר לעיל פי בהר מ, ג. מטות פד, ג.

93 בדיה שובה ישראל

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

לעיל ש"ש סה, א.

94 סדיה יהודה אתה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

תו"א מה, ד.

95 כמ"ש במ"א ע"פ בחדש השלישי

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

תו"א סז, א ואילך.

96 עיין במאורי אור אות א' סעיף ק"ד

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Or HaTorah.

הערת קה"ת

נעתק באוה"ת שה"ש כרך ב ע' שצ.

97 אין התינוק יודע לקרות אבא

המילים כאן מצטטות את Berakhot 40a:14. הקטע מופיע למטה.

Berakhot 40a:14 ברכות מ' א:י"ד

על פירות הארץ וכו'. פשיטא! אמר רב נחמן בר יצחק: לא נצרכה אלא לרבי יהודה, דאמר חטה מין אילן היא. דתנא: אילן שאכל ממנו אדם הראשון, רבי מאיר אומר: גפן היה, שאין לה דבר שמביא יללה על האדם אלא יין, שנאמר: "וישת מן היין וישכר". רבי נחמיה אומר: תאנה היתה, שבדבר שנתקלקלו בו נתקנו, שנאמר: "ויתפרו עליה תאנה". רבי יהודה אומר: חטה היתה, שאין התינוק יודע לקרות "אבא" ו"אמא" עד שיטעום טעם דגן.

If, over fruits of the earth, etc. This is evident ! Rab Nahman b. Isaac said : It is only necessary for R. Judah who declares that wheat is a kind of tree ; for there is a teaching : The tree from which Adam ate was — so says R. Meir — the vine, because thou hast nothing which brings lamentation upon man as does wine; as it is said, "And he drank of the wine, and was drunken" (Gen. ix. 21). R. Nehemiah says: It was the ... fig-tree

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות מ, א.

98 בדיה וספרתם לכם גבי חג השבועות

הערת קה"ת מפנה לNumbers 10:3 למילים האלה.

Numbers 10:3 במדבר י':ג

וְתִקְעוּ בָהֶן וְנוֹעְדוּ אֵלַי כְּלִי־הַעֲדָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:

And when they shall blow with them, all the congregation shall gather themselves unto thee at the door of the tent of meeting.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

לעיל במדבר י, ג.

99 כי לא על הלחם לבדו יחיי האדם

המילים כאן מצטטות את Deuteronomy 8:3. הקטע מופיע למטה.

Deuteronomy 8:3 דברים ח:ג

וַיַּעַנְהוּ וַיֹּאמְרוּ אֶת־הֶמֶן אֲשֶׁר לֹא־יָדַעְתָּ וְלֹא יָדְעוּן אֲבֹתֶיךָ לִמְצוֹ הוֹדִיעָה כִּי לֹא עַל־הַלֶּחֶם לִבְדּוֹ יִחְיֶה הָאָדָם כִּי עַל־כָּל־מוֹצָא פִּי־ה' יִחְיֶה הָאָדָם:

And He afflicted thee, and suffered thee to hunger, and fed thee with manna, which thou knewest not, neither did thy fathers know; that He might make thee know that man doth not live by bread only, but by every thing that proceedeth out of the mouth of the L-RD doth man live

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ח, ג.

100 בזהר ויחי דר"מ ע"א

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Or HaTorah.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת פ' עקב כרך ה ע' ב'כג.

101 וע"ד מ"ש באגה"ק ד"ה איהו וחייה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

סי' כ (קל, א).

102 והוד הוא בניקוד מלאפום

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

באמת הוד בנקוד שורק ומ"ש אדמו"ר מלאפום בלשון ספרד נק' מלאפום שורק כידוע. [כ].

103 "תפוחי זהב במשכיות כסף דבר דבור על אופניו". אדמו"ר הזקן משתמש בפסוק לתיאור רעיון שעוצב מחדש כדי להתאים למי שלומד אותו.

Proverbs 25:11 משלי כ"ה:יא

תפוחי זהב במשכיות כסף דבר דבר על אפניו:

A word fitly spoken Is like apples of gold in settings of silver
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

104 "עד אנה אשית עצות בנפשי? אדמו"ר הזקן משתמש בביטוי לתיאור התכנון הפנימי הנדרש לצורך ההוראה.

Psalms 13:3 תהילים י"ג:ג

עד־אָנֶה אֲשִׁית עֲצוֹת בְּנַפְשִׁי יְגוֹן בְּלִבִּי יוֹמָם עַד־אָנֶה יְרוֹם אֲבִי עָלַי:

How long shall I take counsel in my soul, having sorrow in my heart by day? How long shall mine enemy be exalted over me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 5

105 בביאור ע"פ אלה מסעי

הערת קה"ת מפרטת לאיזה ביאור מתכוון הטקסט: הביאור השני על "אלה מסעיי" בפרשת מסעי, סעיף ג'.

הערת קה"ת

הב' — פ"ג. [כ].

106 אלה מסעי

"אלה מסעי בני ישראל, אשר יצאו מארץ מצרים". מילות הפתיחה של המאמר לפרשת מסעי, שאליו מתייחס הטקסט.

Numbers 33:1 במדבר ל"ג:א

אַלֶּה מַסְעֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְצִבְאָתָם בְּיַד־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:

These are the stages of the children of Israel, by which they went forth out of the land of Egypt by their hosts under the hand of Moses and Aaron

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

107 הערת קה"ת מפנה לNumbers 33:1-36:13 למילים האלה.

Numbers 33:1-36:13 במדבר ל"ג:א-ל"ו:י"ג

פסקה 6

108 שער הנבואה פ"א

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

נדפס בשער היחודים דפוס קארעץ תקמ"ג דף א, ג: "כי משה רבן של כל הנביאים היתה נבואתו בתרין פרקין קדמאין דג"ה דועיר מפנים שלהן ולא היה נביא שמתנבא משם כלל אלא הוא לבד הי' מתנבא משם משניהם".

109 שלמעלה מנו"ה אין שום השגה לנביא וחווה

האגרת "עוטה אור" מסבירה שנבואתו של משה הייתה בפנימיות נצח, הוד, יסוד ומלכות, ושמעליהן לא הייתה לו השגה פנימית. הטקסט מצטט אותה כדי להראות את גבול הנבואה.

Tanya, Iggeres HaKodesh 19:2-3 תניא, אגרת הקדש י"ט:ב-ג

אָבֵל לְמַעַל מִנְּצַח־הוֹד־יְסוֹד־מַלְכוּת לֹא הָיְתָה לוֹ שׁוּם הַשְׁגָּה בְּפִנִּימִיּוּת, כִּי אִם בְּבַחֲנֵת אַחֲוָיִים דְּחֻקָּמָה הַמְּלוּכָשִׁים בְּבִינָה, הַמְּלוּכָשִׁת וּמִתְפַּשֻּׁטֶת תוֹךְ פְּנִימִיּוֹת דְּנִצְחֹת־הוֹד־יְסוֹד־מַלְכוּת, בְּסוֹד "נוֹכְלוֹת חֻקָּמָה שְׁלֵמָעַלָה - תוֹרָה", שֶׁהִיא בְּבַחֲנֵת "זְעִיר אֲנִפִּין", וּכְדֻתָּיב: "וְרָאִיתָ אֶת אַחֲוָרִי, וּפְנִי לֹא יֵרָאוּ", עֵינֵי שֶׁם וּבְשֶׁעַר הַנְּבִיאָה פָּרַק אִי. וְלִכְאוּרָה לֹשׁ לְהַפְלִיא, הָרִי נֶאֱמַר: "וְלֹא קִם נְבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמִשְׁחָה", וְאִיר הַשֵּׁיג הָאֲרִיזָ"ל יוֹתֵר מִמֶּנּוּ וְדָרַשׁ כְּמָה דְּרוּשִׁים ...

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

110 המגביהי לשבת המשפילי לראות

המילים כאן מצטטות את Psalms 113:5. הקטע מופיע למטה.

Psalms 113:5 תהילים קי"ג:ה

מִי כֹה אֱלֹהֵינוּ הַמְּגַבִּיִּי לְשִׁבְתּוֹ:

Who is like unto the L-RD our G-d, That is enthroned on high,

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קיג, ה-ו.

111 המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ

"מי כמו ה' אלקינו, היושב במרומים, המשפיל [את עצמו] להביט בשמים ובארץ?" מאחר שהוא נעלה מעל שניהם, שניהם שווים לפניו.

Psalms 113:5-6 תהילים קי"ג:ה-ו

מִי כֹה אֱלֹהֵינוּ הַמְּגַבִּיִּי לְשִׁבְתּוֹ: הַמְּשַׁפִּילִי לְרְאוֹת בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

She girdeth her loins with strength, And maketh strong her arms.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

117 ההוא לחם דאזילו שחקים וטחנין מנא למיכלא דצדיקייא

הזוהר על פינחס, שהטקסט מציין לפי דף: הלחם שעבדו שוחקים השחקים מן כמזון לצדיקים. אדמו"ר חזקוני קורא זאת כ"לחם" התורה שבנצח והוד, שנשחך דק כדי שכולם יוכלו לקבלו.

Zohar, Pinchas 13:84–15:107 ספר הזוהר, פנחס י"ג:פ"ד-ט"ו:ק"ז

פסקה 7

118 נו"ה נקי בדי ערכות

הזוהר על בלק מזהה את "שתי ערבי הנחל" עם מקור עצתם של הנביאים, נצח והוד. לערבה אין טעם, כשם שללחם אין מתיקות.

Zohar I, 220b זח"א רכ, ב

Zohar III, 193b זח"ג קצג, ב

הערת קה"ת

ראה זח"א רכ, ב. רסב, א. זח"ג קצג, ב. בענין זה ראה אוה"ת ויקרא כרך ד ע"א ק"י.

119 והיא רחוקה ממני

"אמרתי: אחכמה, והיא רחוקה ממני". המרחק מתפרש כשורש הנסתר של נצח והוד.

Ecclesiastes 7:23 קהלת ז:כ"ג

כ"ל"ה נסיתי בהכמה אִמְרָתִי אֶחְכְּמָה וְהִיא רְחוֹקָה מִמֶּנִּי:

All this have I tried by wisdom; I said: 'I will get wisdom'; but it was far from me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

120 משכל הנעלם מכל רעיון

הערת קה"ת מפנה לתחילת פרשת לך לך בתורה אור, שבה מופיע הביטוי "השכל הנעלם מכל רעיון".

הערת קה"ת

תו"א ר"פ לך, וע"ל לשמע"צ (פה, ד). וש"נ. [כ].

121 ממרחק תביא לחמה

"היא כאניות סוחר, ממרחק תביא לחמה". הלחם בא "ממרחק", משורש שלמעלה מהשתלשלות.

Proverbs 31:14 משלי ל"א:יד

הִי־תָה כְּאִנְיֹת סוֹחֵר מִמֶּרְחָק תָּבִיא לַחְמָה:

She is like the merchant-ships; she bringeth her food from afar.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי לא, יד.

122 ממרחק תביא לחמה

הקטע בווהר על צו שהטקסט מצטט על "ממרחק תביא לחמה": לחמה של התורה בא משורש רחוק ונעלה.

Zohar, Tzav 29:187–30:193 ספר הזוהר, צו כ"ט:קפ"ז-ל"קצ"ג

As they were going along, they came across a man with three myrtle branches in his hand. They went up to him and said: 'What is this for?' He replied: 'To refresh the fainting one.'¹The nefesh (soul), v. infra. Said R. Eleazar: 'That is a

Who is like unto the L-RD our G-d, That is enthroned on high, That looketh down low Upon heaven and upon the earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

112 "ה', אתה אלקי; ארומם אותך, אהלל את שמך, כי עשית נפלאות, עצות מרחוק, באמונה ובאמת." זהו הפסוק שהזוהר על בלק דורש.

Isaiah 25:1 ישעיהו כ"ה:א

ה' אֱלֹהֵי אֱתָה אֲרֹמְמָךְ אוֹדָה שְׁמֶךְ כִּי עָשִׂיתָ פִּלְא עֲצוֹת מֶרְחָק אֲמוֹנָה אִמָּן:

O L-RD, Thou art my G-d, I will exalt Thee, I will praise Thy name, For Thou hast done wonderful things; Even counsels of old, in faithfulness and truth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

113 עצות מרחוק מאן נינהו אינן תרין בדי ערכות דכל עיטא דנביאים

מתמן אתיא

הזוהר על בלק: "עצות מרחוק" — מה הן? שני בדי הערכה, שכן כל עצת הנביאים באה משם. "בדי הערכה הם נצח והוד."

Zohar, Balak 9:155–12:165 ספר הזוהר, בלק ט:קנ"ה-י"ב:קס"ה

Rab Hamnuma the Elder said that "wonderful things" is a grade of the wonders of wisdom, to wit, "a path which no bird of prey knoweth" (Job 28, 7). The "counsels of old" are the two willow twigs¹Nezah and Hod. whence comes all the counsel of the prophets. "Faithfulness and truth" are two things which are one, the river and the garden; the one issues from Eden and the other is watered from it. Thus we have here the whole mystery of faith

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

114 אמרתי אחכמה

דברי שלמה המלך: "אמרתי: 'אחכים', והיא רחוקה ממני." הדברים נקראים כרמז לשורש הרחוק של נצח והוד בחכמה ובכח.

Ecclesiastes 7:23 קהלת ז:כ"ג

כ"ל"ה נסיתי בהכמה אִמְרָתִי אֶחְכְּמָה וְהִיא רְחוֹקָה מִמֶּנִּי:

All this have I tried by wisdom; I said: 'I will get wisdom'; but it was far from me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

קהלת ז, כג.

115 פלא יועץ

"ושמו נקרא פלא יועץ, אל גיבור." הביטוי מחבר בין פלא (חכמה וכתר) לבין עצה (נצח והוד).

Isaiah 9:5 ישעיהו ט"ה:

כִּי־יֵלֵד יִלְדֵּינוּ בֶן נִתְּלָנוּ וְתָהִי הַמְּשָׁרָה עַל־שִׁכְמוֹ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ פְּלָא יוֹעֵץ אֵל גִּבּוֹר אֲבִי־עֵד שְׂרָשְׁלוֹם:

For a child is born unto us, a son is given unto us; and the government is upon his shoulder; and his name is called Pele-joez-el-gibbor Abi-ad-sar-shalom

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

116 הערת קה"ת מפנה לProverbs 31:17 למילים האלה.

Proverbs 31:17 משלי ל"א:י"ז

הַגֵּרָה בְּעוֹז מְתִנֶּה וְתֹאמֵץ וְרוּעֵתֶיהָ:

פסוק 8

129 ע"ד מ"ש בפע"ח כפי אל עליון כתר

בפרשת מסעי מצטט אדמו"ר הוקן את ההסבר הזה ל"אל עליון... גומל חסדים טובים", ומסיק שהנצח, ההוד והיסוד החדשים דו"א נמשכים דווקא מכתר, כך ששורש נצח והוד הוא למעלה מאבא ואמא.

הערת קה"ת

שער העמידה פי"ד. וראה לעיל פי מסעי צ, ג. פי ואתחנן ח, ב. וראה באוה"ת פי כי תשא כרך ח ס"ע ג'קד ואילך. ושם מציין ללעיל פי מסעי צ, ג ומוסיף "ואע"פ שבוהר [פי לך לך פו, א] פירש היינו בינה, הכל אחד כי התגלות עתיק הוא בבינה" ע"ש.

130 אל עליון כתר גומל חסדים טובים

בפרי עץ חיים, בעניין התפילה: קל עליון הוא אריך אנפין, שהוא כתר, המשפיע את החסדים שהם נצח, הוד ויסוד החדשים.

Pri Etz Chaim, Gate of the Silent Prayer 14:9
העמידה י"ד:ט

ובאות כי מן הכל תכוין לרחל, כי הלא לוקחת עתה בי מוחין שלה בשלימותן, מה שאין כן בגומל חסדים טובים, כי עתה שנגמרה יסוד חכמה לכנס, עתה המוחין שלה בשלימותן, והם בי מוחין לבד חכמה ובינה, כי הדעת אין לה, כי הדעת דאמא הם חו"ג, והחסדים לוקח ז"א בהתפשטות גופא, ולא נשאר לה רק הגבורות, והם דעת ק"ל, הי גבורות הי היות כמנין ק"ל, ואין להאריך בזה. ובאות לי מן הכל תכוין אל גי מוחין מן אבא, הנותן עתה לז"א כנ"ל:

Pri Etz Chaim (Public Domain)

131 בד"ה נר הנוכה

שם, המזוזה שבימין היא עלייה מלמטה, המעלה את הבית ואת כל אשר בו אל ה'; ואילו נר החנוכה שבשמאל הוא המשכת אור התורה, המאיר החוצה אל רשות הרבים.

הערת קה"ת

תו"א מב, ב ואילך.

132 מזוזה מימין

את נר החנוכה מניחים משמאל לפתח, "כדי שגר החנוכה יהיה משמאל והמזוזה מימין". מאמר בתורה אור מבוסס על כך.

Shabbat 22a:2 שבת כ"ב א:ב

אמר רבה: נר חנוכה מצוה להניחה בטפח הסמוך לפתח. והיכא מצוה ליקח? רב אחא ברביה דרבא אומר: מימין רב שמואל מדפתי אומר: משמאל. והילכתא משמאל, כדי שתהא נר חנוכה משמאל ומזוזה מימין.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

133 בד"ה וספרתם לכם

המאמר הזה מבדיל בין שעורה, המתגלית בפסח כביטוי להשגת האלקות של הנשמה מצד עצמה, לבין חיטה, המתגלית בשבועות; כאן הוא מובא לעניין החיטה, כנגד כ"ב אותיות התורה.

הערת קה"ת

לעיל פי במדבר י, ג.

good answer. But why three?' He replied: 'One for Abraham, one for Isaac, and one for Jacob; and I bind them together and smell them, because the scent refreshes the soul, and by this act of faith blessings are drawn down from above.'

... Said R

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

123 ע"פ אם בחקתי תלכו

המאמר מבחין בין שני סוגי כתיבה בתורה שבכתב: בלוחות האותיות נחקקו מן האבן עצמה ולא היו דבר בפני עצמו, ואילו בשאר התורה שבכתב הדין נכתב על הקלף והאותיות נפרדות ממנו.

הערת קה"ת

לעיל פי בחקותי מה, א ואילך.

124 אם בחקתי תלכו

"אם בחוקותי תלכו". פתיחת המאמר בבחוקותי על אותיות חקוקות.

Leviticus 26:3 ויקרא כ"ו:ג

אם־בְּחֻקֹּתַי תֵּלְכוּ וְאֶת־מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם:

If ye walk in My statutes, and keep My commandments, and
do them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

125 חרות על הלוחות

"והמכתב מכתב אלקים הוא, חרות על הלוחות". האותיות היו חקוקות בתוך האבן עצמה.

Exodus 32:16 שמות ל"ב:טז

וְהָלַחַת מַעֲשֵׂה אֱלֹקִים הָמָּה וְהַמִּכְתָּב מִכְתָּב אֱלֹקִים הוּא חֻרֹת עַל־הַלָּחַת:

And the tables were the work of G-d, and the writing was the
writing of G-d, graven upon the tables

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות לב, טז.

126 גליף גליפו בטהירו עילאה

הערת קה"ת מפנה למקום במאמר על בחוקותי שבו מובא הביטוי הזה מהזוהר, ומציין את מקורו בזוהר 1:15a.

הערת קה"ת

ע"ל בחקותי (מו, סע"ב) ש"נ מאדמו"ר לזח"א טו, א. [כ]. וראה באוה"ת ויקרא כרך ג ע' תתקלח ואילך.

127 גליף גליפו בטהירו עילאה

פתיחת זוהר על בראשית: "בריש הורמנותא דמלכא גליף גליפו בטהירו עילאה". היחיקה"ה הראשונה של הבריאה, בדרגת כתר.

Zohar, Bereshit 1:1-2:7 ספר זוהר, בראשית א':א-ב':ז

128 תר"ך אותיות בעשה"ד

הערת קה"ת מפנה למאמר "צאינה וראינה", שעליו מביאור זה, בעניין תרי"כ האותיות שבעשרת הדיברות.

הערת קה"ת

ע"ל בד"ה צאינה וראינה (כה, ג) וש"נ. [כ].

פסקה 9

134 שתי הלחם הם תשבי"כ ותשבע"פ

הקטע בוזהר שהערת קה"ת מביאה כדי לזהות את שתי הלחם עם התורה שכתב והתורה שבעל פה.

Zohar I, 260a זח"א רס, א

הערת קה"ת

ראה זח"א רס, א. ולעיל פ' אמור לו, ב. ופ' צו יז, ד.

135 במג"א סי' נ'

הערת קה"ת מפנה לקטע מוקדם יותר בפרשת ויקרא, שבו מובא גם פסק זה של המגן אברהם.

הערת קה"ת

ע"ל ויקרא (ה, ב). [כ].

136 חכים ולא בחכמה ידיעא

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ת"ז בהקדמה (פתח אלי').

137 חכים ולא בחכמה ידיעא

מתפילתו של אליהו בהקדמה לתיקוני זוהר: "אתה חכם, אך לא בחכמה הניתנת לידיעה". כאן הדברים מוסבים על אותיות התורה שכתב, שהן למעלה מן השכל.

Tikkunei Zohar 17b:3-4 תיקוני זוהר י"ז ב:ג-ד'

אנת חכים ולא בחכמה ידיעא. אנת הוא מבין ולא מבינה ידיעא. לית לך אתר ידיעא אלא לאשתמודעא תוקפך וחילך לבני נשא. ולאחזאה לון איך אתנהיג עלמא בדינא וברחמי דאינון צדק ומשפט כפום עובדיהון דבני נשא. דין איהו גבורה. משפט עמודא דאמצעיתא. צדק מלכותא קדישא. מאזני צדק *תרין סמכי קשוט. הין צדק אות ברית. כלא לאחזאה איך אתנהיג עלמא.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

פסקה 10

138 דברים שכתב אי אתה רשאי לאומרן בע"פ

"דברים שכתב אי אתה רשאי לאומרם על פה; דברים שבעל פה אי אתה רשאי לאומרם בכתב." אדמו"ר הזקן מבסס את הכלל על היחס השונה של שתי התורות להבנה.

Gittin 60b:5-6 גיטין ס' ב:ה-ו'

דרש רבי יהודה בר נחמני, מתורגמניה דרבי שמעון בן לקיש, קתיב: "כתוב לך את הדברים האלה", וקתיב: "כי על פי הדברים האלה" - הָא כִּיצַד? דְּבָרִים שֶׁבְּכָתֹב אֵי אֲתָה רִשְׁאִי לְאוּמְרָן עַל פֶּה, דְּבָרִים שֶׁבְּעַל פֶּה אֵי אֲתָה רִשְׁאִי לְאוּמְרָן בְּכָתֹב, דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל. תִּנָּא: "אֵלֶּה" - אֵלֶּה אֲתָה כּוֹתֵב, וְאֵי אֲתָה כּוֹתֵב הַלְכּוֹת. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא בְּרַת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרִית עִם יִשְׂרָאֵל, אֲלָא בְּשִׁבְלֵי דְּבָרִים שֶׁבְּעַל פֶּה - שְׁנַאָמַר: "כִּי עַל פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כְּרָתִי ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

גיטין ס, ב. וש"נ.

139 והכתיב הוא למעלה מהדעת

שם מסביר אדמו"ר הזקן שחלוקה למדרגות קיימת רק מחכמה ולמטה, וכל מדרגה היא לפי השגתו של האדם, כמו המחלוקות הרבות בין תלמידי שמאי והלל; ואילו רצון הלב, שהוא למעלה לגמרי מן השכל, והמסירות נפש של פורים, שווים אצל כולם, כמו "כאיש אחד".

הערת קה"ת

ראה תו"א צח, א. לעיל פ' תזריע כא, ד. שמע"צ צב, ג.

140 תורה צוה

"תורה ציווה לנו משה, מורשה קהילת יעקב." מילות הפתיחה של המאמר בפרשת ברכה שאליו מתייחס הטקסט.

Deuteronomy 33:4 דברים ל"ג:ד'

תוֹרָה צִוְּהֵֽלְנוּ מֹשֶׁה מוֹרְשָׁה קְהִלַּת יַעֲקֹב:

Moses commanded us a law, An inheritance of the congregation of Jacob

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 11

141 באגה"ק ד"ה והמשכילים

זהו הקטע המצוטט כאן: כאשר מלכות דאצילות מתלבשת בקליפת נוגה כדי לברר את הניצוצות, היא נקראת "עץ הדעת טוב ורע" ביחס לז"א, "עץ החיים"; התלבשות זו היא סוד גלות השכינה.

הערת קה"ת

סי' כו.

142 שנפלו בשבחה"כ

לשון איגרת הקודש עצמה מפורטת יותר: "הניצוצות שנפלו על ידי חטא אדם, וגם רפ"ח ניצוצות שנפלו" בשכירת הכלים.

הערת קה"ת

באגה"ק שם קמד, א: שנפלו בחטא אדה"ר וגם הרפ"ח ניצוצין שנפלו.

143 טורי דפרודא

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

זח"א (כט, ב. קנח, א). זח"ב (רלד, א). [כ].

144 טורי דפרודא

אחד מקטעי זוהר שהערת קה"ת מביאה על "הרי ההפרדה" — התחום התחתון שבו האחדות מתחלקת לרבים.

Zohar, Vayetzei 23:231-24:243 ספר זוהר, ויצא כ"ג:רל"א-כ"ד:רמ"ג

145 תשבע"פ מלי קרינן לה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה ת"ז שם.

146 תשבע"פ מלי קרינן לה

תפילתו של אליהו בהקדמה לתיקוני זוהר: "מלכות היא הפה; אנו קוראים לה תורה שבעל פה".

Tikkunei Zohar 17a:16-17 תיקוני זוהר י"ז א:ט"ז-י"ז

ואתקריאו בתקונא דא. חסד דרועא ימינא. גבורה דרועא שמאלא. תפארת גופא. נצח והוד תריין שוקין. ויסוד סיומא דגופא אות ברית קדש. מלכות פה. תורה שבע"פ קרינן ליה. מוחא חכמה איהו מחשבה

פסוקה 13

152 מבואר במ"א בפ' בשלח

במאמר זה מקשר אדמו"ר הזקן את שם מ"ה שבחכמה לביטול, הכוח המחבר הפכים כגון חסד וגבורה, כעניין "עושה שלום במרומיו".

הערת קה"ת

תו"א סו, א ואילך. ובארוכה באוה"ת בשלח ע' תרמוז ואילך.

153 לחם משנה

"ביום השישי לקטו לחם משנה". מקורם של שני הלחמים של שבת.

Exodus 16:22 שמות ט"ז:כ"ב

ויהי ביום השישי לקטו לחם משנה שני העמר לאחד ויבאו כל־נשיא־העדה ויגידו למשה:

And it came to pass that on the sixth day they gathered twice as much bread, two omers for each one; and all the rulers of the congregation came and told Moses

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

154 לחם מן הארץ

"להוציא לחם מן הארץ": הנוסח שבכרכה על הלחם; כאן מדובר בלחם הארץ.

Psalms 104:14 תהילים ק"ד:יד

מַצְמִיחַ חֲצִיר לְבָהֱמָה וְעֹשֶׂב לְעֶבֶדַת הָאָדָם לְהוֹצִיא לָחֶם מִן־הָאָרֶץ:

Who causeth the grass to spring up for the cattle, And herb for the service of man; To bring forth bread out of the earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

155 ולחם מן השמים בזכות משה

הגמרא מלמדת שלישראל היו שלושה מפרנסים טובים: הבאר באה בזכות מרים, ענני הכבוד בזכות אהרן, והמן בזכות משה.

Taanit 9a:9-10 תענית ט' א:ט'-י

... וְשֵׁלֶשׁ מִתְּנֻת טוֹבוֹת נִתְּנוּ עַל יָדָם, וְאֵלּוּ הֵן: בָּאֵר, וְעֵנָן, וּמֵן. בָּאֵר — בְּזֻכַּת מֶרְיָם, עֲמוּד עָנָן — בְּזֻכַּת אֶהֱרֹן, מֵן — בְּזֻכַּת מֹשֶׁה. מִתָּה מֶרְיָם — נִסְתַּלַּק הַבָּאֵר, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַתֵּת שֵׁם מֶרְיָם", וְכָתִיב בְּתַרְיָה: "וְלֹא הָיָה מַיִם לַעֲדָה", וְחֻזְרָה בְּזֻכַּת שְׁנֵיהֶן. מִת אֶהֱרֹן — נִסְתַּלַּקוּ עֲנָנֵי כְבוֹד, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עֲרֹד", מֶה שְׁמוּעָה שְׁמַע? שְׁמַע שְׁמַת אֶהֱרֹן וְנִסְתַּלַּקוּ עֲנָנֵי כְבוֹד, וְכִסְבוֹר נִתְּנָה לוֹ רִשְׁתָּהּ לְהִלָּחֵם בְּיִשְׂרָאֵל. וְהֵינִי דְכָתִיב: "וַיִּרְאוּ כָל־הָעָדָה כִּי ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Zohar III, 102b זח"ג קב, ב

הערת קה"ת

תענית ט, א. תנחומא במדבר ב. זח"ג קב, ב.

156 לחם מן השמים

"הנני ממטיר לכם לחם מן השמים". המן.

Exodus 16:4 שמות ט"ז:ד'

וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהֵי מֹשֶׁה הִנְנִי מְמַטֵּיר לָכֶם לֶחֶם מִן־הַשָּׁמַיִם וַיֵּצֵא הָעָם וַלְקֹטוּ דְּבָרֵיהֶם בְּיָמָם לְמַעַן אֲנַסְנוּ הַיָּלֶךְ בְּתוֹרַתִּי אִם־לֹא:

Then said the L-RD unto Moses: 'Behold, I will cause to rain bread from heaven for you; and the people shall go out and gather a day's portion every day, that I may prove them, whether they will walk in My law, or not

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מלגו. בינה לבא ובה הלב מבין. ועל אליו תרין כתיב *הנסתרות ליי אלקינו.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

147 ורב להושיע

"אני המדבר בצדקה, רב להושיע". המילה "רב" קשורה לתוארם של חכמי בבל.

Isaiah 63:1 ישעיהו ס"ג:א'

מִי־זֶה בָּא מֵאֲדוֹם חֲמוּץ בְּגָדִים מְבֻצָּרָה זֶה הָדוּר בְּלִבוֹשׁ צֹעָה בָּרַב כְּחוֹ אֲנִי מְדַבֵּר בְּצִדְקָה רַב לְהוֹשִׁיעַ:

Who is this that cometh from Edom, with crimsoned garments from Bozrah? This that is glorious in his apparel, stately in the greatness of his strength?'— 'I that speak in —'.victory, mighty to save

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

148 כל רב מבבל

בהערת קה"ת נאמר שהמאמר "כל רב מבבל" מוסבר על פי החסידות שם.

הערת קה"ת

סדר תנאים ואמוראים בסופו. אגרת רב שרירא גאון. הק' ס' התיקונים כת"י. הובא ונתבאר בתחלת שער מאמרי רשב"י. ע"ח ש"ט, פ"ג. — נתבאר ע"פ דא"ח בהוספות לתו"א אסתר ד"ה להבין למה לעתיד פ"ג.

149 כל רב מבבל

עץ חיים מסביר את דברי התיקונים "כל רבי מארץ ישראל, כל רב מבבל" באמצעות צורות שם מ"ה, שסכומן עולה לגימטריה של "רב" (202).

Sefer Etz Chaim 19:3 עץ חיים י"ט:ג'

... גם בזה תבין מ"ש בתיקונים בהקדמה כל רבי מא"י ורב מבבל וכל רבא משאר ארעאין פ"י כי בצאת הו"א להשפיע באותן המלכים העומדים בחו"ל אינו יוצא רק בבחי' המלואים לבד כנ"ל והנה האחוריים של מ"ה דאלפין פשוטים הם ע"ב ומלואם הם ק"ל ושניהן גימטריא רב וזהו כל רב מבבל. וזה סוד הנה ה' רוכב על ע"ב ק"ל ובא מצרים כי בצאתו למצרים שהוא חו"ל יוצא בסוד ע"ב ק"ל שהוא גימטריא ר"ב וגם רב"א הוא ע"ב ק"ל עם הכללות אבל בא"י הוא בסוד רבי בתו"י י" שהם י" אותיות של ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

150 כמ"ש במ"א

בהערת קה"ת מזהה המאמר הזה כמקום שאליו מתייחס הטקסט במילים "במקום אחר".

הערת קה"ת

ראה בתו"א במג"א בד"ה להבין למה לעתיד הנ"ל.

פסוקה 12

151 התו' נקי בכמה שמות לחם יין

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ת"ז בהקדמה. פס"ז ויחי מט, א.

157 ברכת הזן שתיקן משה

"משה תיקן לישראל ברכת 'הזן' כשירד להם המן; יהושע תיקן את הברכה על הארץ כשנכנסו לארץ".

Berakhot 48b:2-3 ברכות מ"ח ב"ב-ג'

אמר רב נחמן: משה תקן לישראל ברכת "הזן" בשעה שירד להם מן. יהושע תקן להם ברכת הארץ כיון שנכנסו לארץ. דוד ושלמה תקנו "בונה ירושלים". דוד תקן "על ישראל עמך ועל ירושלים עירך", ושלמה תקן "על הבית הגדול והקדוש". "הטוב והמטיב" בִּבְנֵה תִקְנוּהָ כְּנֶגֶד הָרוּגִי בֵּיתָר. דָּאָמַר רב מתנא: אותו היום שניתנו הָרוּגִי בֵּיתָר לְקַבּוּרָה תִקְנוּ בִּבְנֵה "הטוב והמטיב". "הטוב" — שְׁלֹא הִסְרִיחוּ, וְהַמְטִיב — שְׁנִיתָנוּ לְקַבּוּרָה. ...

Rab Nahman said: Moses instituted for Israel the benediction "Who feedest" at the time the manna descended for them. Joshua instituted for them the benediction of "the land" when they entered the land [of Canaan]. David and Solomon instituted [what follows] until "Who... rebuildest Jerusalem." David instituted "[Have mercy, O L-rd our G-d] upon Israel Thy people, upon Jerusalem Thy city," and Solomon instituted "and upon the great and holy House." The benediction "Who art kind and dealest kindly" was in-

stituted in Jabneh in connection with the slain of William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

14 פסקה

158 וכמ"ש במ"א בד"ה השמים כסאי

שם, "שמים" הם התורה שבכתב — שמים נקראים "שם מים", שכן התורה באה מחכמה — ו"ארץ" היא התורה שבעל פה, כי "ארץ" קשורה לרצון. התורה שבעל פה תופסת את תכלית הרצון האלוקי, מלמטה למעלה, ואילו התורה שבכתב היא אותיות, מלמעלה למטה.

הערת קה"ת
תו"א א, ג.

159 השמים כסאי

"השמים הם כסאי והארץ הדום רגלי". מילות הפתיחה של המאמר בתורה אור, הרואה בשמים ובארץ את התורה שבכתב ואת התורה שבעל פה.

Isaiah 66:1 ישעיהו ס"ו:א'

כֹּה אָמַר ה' הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי וְהָאָרֶץ הָדוֹם רַגְלִי אֵינִי בֵּית אֲשֶׁר תִּבְנֶנּוּ לִי וְאֵינִי מְקוֹם מְנוּחָתִי:

Thus saith the L-RD: The heaven is My throne, and the earth is My footstool; where is the house that ye may build unto Me? And where is the place that may be My resting-place

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

15 פסקה

160 ממ"ש בפי משפטים

שם האבנים נבראות בידי שמים, ואילו הלבנים נעשות בידי אדם ונצרפות ככבשן עד שהן נעשות כאבן. בקטע ההוא האבנים הן אותיות לשון הקודש שבה ניתנה התורה, והלבנים הן אותיות שבעים הלשונות, שבני ישראל, הפוזרים בין האומות, מדברים בהן בענייני היום-יום.

הערת קה"ת
תו"א עז, ד.

161 כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהר

"ויראו את אלקי ישראל, ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטוהר". זהו הפסוק שמאמר משפטים דורש.

Exodus 24:10 שמות כ"ד:י'

וִירְאוּ אֶת אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל וְתַחַת רַגְלָיו כְּמַעֲשֵׂה לְבֶנֶת הַסַּפִּיר וּכְעֶצֶם הַשָּׁמַיִם לְטָהָר:

and they saw the G-d of Israel; and there was under His feet the like of a paved work of sapphire stone, and the like of the very heaven for clearness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

17 פסקה

162 לכו לחמו בלחמי

"בואו, אכלו מלחמי ושתו מן היין אשר מסכתי". הפסוק שבו הקטע מסביר את שתי הצורות של "לחם".

Proverbs 9:5 משלי ט:ה'

לְכוּ לֶחֶם בְּלַחְמִי וּשְׁתוּ בַיַּיִן מִסִּכְתִּי:

Come, eat of my bread, and drink of the wine which I have' mingled

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

163 למהוי אחד באחד

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת
זח"ב (קלה, א), [כ].

164 למהוי אחד באחד

בוהר על פרשת תרומה מתואר כיצד מלכות נעשית אחת בסוד "אחד" כמוהו, "להיות אחד באחד".

Zohar, Terumah 13:153-14:164 ספר הזהר, תרומה י"ג:קנ"ג-י"ד:קס"ד

The Holy One, blessed be He, who is One above, does not take His seat upon the Throne of Glory, until She has entered within the mystery of the One in accordance with His very essence of Oneness, to be the One in One. This, as we have said, is the significance of the words: "The L-rd is One, and His Name is One

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

165 וכל בניך למודי הוי

"וכל בניך לימודי הוי" רב שלום בניך". תורה הנלמדת לשמה היא לימוד מה עצמו.

Isaiah 54:13 ישעיהו נ"ד:י"ג

וְכָל־בְּנֵיךָ לְמוֹדֵי ה' וְרַב שְׁלוֹם בְּנֵיךָ:

And all thy children shall be taught of the L-RD; and great shall be the peace of thy children

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

166 ממ"ש במ"א בפי בראשית

שם, על הפסוק "יום ליום יביע אומר, ולילה ללילה יחווה דעת": התורה שבכתב היא ה"יום" ש"יביע", בדומה למעיין המחובר עדיין למקורו, שכן היא בכחינת החכמה העליונה, נקודה אחת; ו"יחווה" הוא לשון גילוי — המשכה מן ההעלם אל הגילוי.

הערת קה"ת
תו"א ו, ד.

פסוקה 18

167 בעטרה שעטרה לו אמו

"נכתר שעטרה לו אמו ביום חתונתו". הכתר המקיף את החתן ואת הכלה, כתר.

Song of Songs 3:11 שיר השירים ג:יא

צֵאנָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמֶלֶךְ שְׁלָמָה בְּעֶטְרָה שֶׁעֲטָרָהּ לֹא אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתָנָתָהּ וּבְיוֹם שְׂמֻחַת לְבָבָהּ:

Go forth, O ye daughters of Zion, And gaze upon king Solomon, Even upon the crown wherewith his mother hath crowned him in the day of his espousals, And in the day of the gladness of his heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

168 איהו בנצח ואיהי בהוד

הערת קה"ת מפנה למקומות אלה בעניין "הוא בנצח והיא בהוד"; בפרשת פקודי אדמו"ר הזקן מצטט את המאמר "מחר חודש".

הערת קה"ת

ע"ל בפי תוריע (כא, ד). שם בפקודי (ח, א) מביא ה"ה מחר חודש. והוא בסי' אור התורה שלו ב"ע"ז סי' ו [ז, ב], ושם אי' הלי אמרו — ומפע"ח שי ר"ה (פ"ב) כי בחול המלי איהו בהוד. ובר"ה עולה המלי בנצח ברצה שהוא בנצח, יעריש. ובע"ח שי אניך (פ"ט) כלה"ט כאן. וע"ע מאו"א אות כ' סמ"ד. וע' בעמ"מ ש' קרית ארבע פ"ג מאד"ר נשא איהו בנצח ואיהי בהוד. וע"ע בע"ח שי הנסירה (ספ"ה, וספ"ו) מזה"ק. ובשי לאה ורחל (רפ"ו) מזה"ר ותקונים והוא בת"ז (ת"יג) כח, ב. כט, א. [כ].

פסוקה 19

169 מרחוק ה' נראה לי

"מרחוק הוי' נראה לי; ואהבת עולם אהבתיך". הראייה "מרחוק" היא שהטקסט משווה להתבוננות בכתר מתוך בריאה.

Jeremiah 31:3 ירמיהו ל"א:ג

מֵרָחוֹק ה' נִרְאָה לִי וְאַהֲבַת עוֹלָם אֶהְבֵּתִיךָ עַל־כֵּן מִשְׁכַּתִּיךָ חֻסָּד:

From afar the L-RD appeared unto me. 'Yea, I have loved thee with an everlasting love; Therefore with affection have I drawn thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ירמ"י לא, ג.

170 בפע"ח . . כוונת ק"ש

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

פ"ד. [כ]. ראה גם לעיל פי' במדבר יז, ד.

171 כי אין בנו כח לעורר או"א בהיותנו באצי

פרי עץ חיים מסביר שבזמן קריאת שמע אנחנו עדיין בבריאה, ושייחוד אבא ואמא נסתר כל כך, עד שאיננו יכולים לעורר אותו כשאנו בעולם אצילות, אלא רק כשאנו בבריאה.

Pri Etz Chaim, Gate of the Recitation of the Shema 4:5 פרי עץ חיים, שער הקריאת שמע ד:ה

אמנם גם כן אדרבא, להיות זיווג או"א עלאין נעלם מאוד, אין בנו כח לעוררו בהיותנו בעולם האצילות, אך ורק בהיותנו בבריאה אז אנו מעוררים לזווגם, כי הוא נעלם מאוד. וכיון שאנו בבריאה, אין אנו

צריכין לקום, לכן אנו אומרים פסוקי התורה פרשת שמע בעולם הבריאה, כי פרשת שמע אינו אלא באצילות, רק שנעשה זיווג זה, ע"י התעוררת מ"נ דהיכל האהבה דבריאה. נמצא, כי סוד ק"ש, הוא לזיווג או"א ולתת מוחין לזו"ג, ויורדין מוחין אלו עד היכל אהבה דבריאה, ואז תוכל המלכות לעלות באצילות, ונעשית פרצוף גמור:

Pri Etz Chaim (Public Domain)

172 ביבמות (דמ"ט)

בהערת קה"ת מפנים לשם במקום נוסף שבו נדונה סוגיית התלמוד על מנשה וישעיהו.

הערת קה"ת

ע"ב. וראה גם סה"מ תרל"ד ע' רג.

173 כי לא יראני

"כי לא יראני האדם וחי". תשובתו של ה' למשה, שמנשה מצטט כסתירה.

Exodus 33:20 שמות ל"ג:כ

וַיֹּאמֶר לֹא תוּכַל לִרְאֹת אֶת־פָּנַי כִּי לֹא־יִרְאֵנִי הָאָדָם וְחַי:

And He said: 'Thou canst not see My face, for man shall not see Me and live

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות לג, כ.

174 ואראה את ה'

"ואראה את אדני יושב על כסא רם ונש"א". מראהו של ישעיהו, שראה באמצעות אספקלריה שאינה מאירה.

Isaiah 6:1 ישעיהו ו:א

בשנת־מֹות הַמֶּלֶךְ עֻזִּיָּהוּ וְאֶרְאָה אֶת־אֲדֹנָי יֹשֵׁב עַל־כִּסֵּא רָם וְנֹשֵׂא וְשׁוּלְיוֹ מִלְּאִים אֶת־הַהִיכָל:

In the year that king Uzziah died I saw the L-rd sitting upon a throne high and lifted up, and His train filled the temple

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

175 תיאורו של רבא את משפטו של ישעיהו בידי מנשה, ותשובת הגמרא: כל הנביאים הסתכלו באספקלריה שאינה מאירה, ומשה באספקלריה המאירה.

Yevamot 49b:10 יבמות מ"ט ב:

"וְאֶרְאָה אֶת ה'", כְּדֻתְנָא: כָּל הַנְּבִיאִים נִסְתַּכְּלוּ בְּאִסְפַּקְלָרְיָא שְׁאִינָה מְאִירָה, מִשֶּׁה רַבִּינוּ נִסְתַּכַּל בְּאִסְפַּקְלָרְיָא הַמְאִירָה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

176 בד"ה ת"ר נר חנוכה

זהו מאמר החנוכה שהטקסט מצטט בעניין שני סוגי האספקלריה. הקטע בעמוד זה עוסק במצוות כלבושים ששורשם באורות המקיפים, שבאמצעותם הנשמה יכולה להשיג וליהנות מהזיו שבגן עדן.

הערת קה"ת

תו"א לג, א. וראה בארוכה באוה"ת שבועות ע' קלא. אוה"ת במדבר (הוספות) ע' איתצב.

177 ועיין בפי' וארא (דכ"ג ע"ב)

בהערת קה"ת מובא ציטוט של אור התורה מזה"ר: "ולכן אנו קוראים למשה מי שזכה לאספקלריה המאירה, העומדת מעל זו שאינה מאירה".

הערת קה"ת

"וע"ד קרינן משה זכה באספקלריא דנהרא דקיימא על ההיא דלא נהרא" — אוה"ת שבועות ע' קלב.

do according to all that goeth forth from his mouth"! It, ... however, says, "[If

Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann -- corrected vocalization (Public Domain) • Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann, 1929-1934 (Public Domain)

184 בידבר משה אל ראשי המטות

שם מוסבר ש"ראשי המטות" (מטות, מלשון נטייה) הם הנטיית מדות הנפש אל החסד ואל אהבת ה', באמצעות רצון הלב הנמשך ממש, בחינת דעת עליון; ומשה הוא "ונחנו מה", עניו מאוד.

הערת קה"ת

לעיל פי מטות פב, א ואילך.

185 וידבר משה אל ראשי המטות

"ידבר משה אל ראשי המטות... זה הדבר אשר צוה הוי". פתיחת המאמר על פרשת מטות שאליו מתייחס הטקסט.

Numbers 30:2 במדבר ל':ב'

וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה ה' And Moses spoke unto the heads of the tribes of the children of Israel, saying: This is the thing which the L-RD hath commanded.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

186 כדמותנו

"נעשה אדם בצלמנו כדמותנו". המילה שבה משתמש כאן הכתוב היא "כה", המציינת את דרגת הדמות.

Genesis 1:26 בראשית א':כ"ו

ויאמר אלקים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו ויורדו בדגת הים ובעוף השמים ובבהמה ובכל הארץ ובכל הרמש הרמש עלי הארץ:

And G-d said: 'Let us make man in our image, after our likeness; and let them have dominion over the fish of the sea, and over the fowl of the air, and over the cattle, and over all the earth, and over every creeping thing that creepeth upon the earth'.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

187 וביד הנביאים אדמה

"ודברתי על הנביאים ואנכי חזון הרבייתי וביד הנביאים אדמה". נבואה באמצעות דימוי.

Hosea 12:11 הושע י"ב:יא

ודברתי על הנביאים ואנכי חזון הרבייתי וביד הנביאים אדמה:

I have also spoken unto the prophets, And I have multiplied visions; And by the ministry of the prophets have I used similitudes.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

188 אמר ישעי

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ו, א.

178 ותיקון מ'

בהערת קה"ת מובא ציטוט של אור התורה מתיקוני זוהר שם: "מצד הוי" היא נקראת אספקלריה המאירה, וכשהיא אדני' בלא בעלה היא נקראת אספקלריה שאינה מאירה".

הערת קה"ת

"מסט' דהוי' אתקרי אספקלריא דנהרא וכד איחי אדני בלא בעלה אתקרי אספקלריא דלא נהרא" — אוה"ת נ"ך כרך א ע' תקעה. וראה גם אוה"ת שבועות ע' קלב.

179 ובסה"מ ס' קנ"ו

בהערת קה"ת מובא ציטוט של אור התורה: ספר הדרת מלך מביא בשם האריז"ל שלמלכות יש שתי בחינות, גוף ונשמה; הגוף הוא השכינה, הנקראת אספקלריה שאינה מאירה, והנשמה נקראת כנסת ישראל, האספקלריה המאירה.

הערת קה"ת

"הביא לשון האריז"ל בזה שיש במל' ב' בחי' גופא ונשמתא גופא היינו שכינתא והיא הנק' אספשא"מ, ונשמתא נק' כנסת' ונקראת אספשא"מ" — אוה"ת פ' ויקהל ע' ב'רכו ופ' תשא ע' איתתקמ.

180 ובפרדס בעה"כ

בהערת קה"ת נאמר שהערך "אספקלריה" בפרדס, ערכי הכינויים, מועתק באור התורה במקומות אלה.

הערת קה"ת

בערך אספקלריא נעתק באוה"ת שבועות ע' קלב, ובכרך ו ע' איתשלא. וראה נ"ך כרך ב ע' תתקצב.

181 ובמאור"א אות אלף סעי' קנ"ט

בהערת קה"ת מובאת הגדרת מאורי אור, המצוטטת במקומות אלה: האספקלריה המאירה היא ו"א, שמאיר מעצמו, והאספקלריה שאינה מאירה היא מלכות, שאין לה דבר משל עצמה.

הערת קה"ת

אספקלריא המאירה נק' ו"א מאיר מעצמו, ושא"מ המל' דל"ל מגרמי' כלום. באוה"ת שבועות ע' קלב. פ' כי תשא ע' איתתקמ. ויקהל ע' ב'רכה. פ' ואתחנן ע' שכ. נ"ך כרך א ע' תקעה. ובכרך ב ע' תתקצב.

182 משה שנתנבא בזה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

רש"י ר"פ מטות מספרי שם. ושם בלקח טוב. [כ].

183 שכל הנביאים נתנבאו בכה מוסיף עליהם משה שנתנבא בזה

רש"י, על פי הספרי: משה התנבא ב"כה אמר הוי", והתעלה על שאר הנביאים בכך שהתנבא גם בזה הדבר".

Rashi on Numbers 30:3 רש"י על במדבר ל':ג'

נדר. האומר הרי עלי קונם שלא אכל או שלא אעשה דבר פלוני; יכול אפלו נשבע שיאכל נבלות אני קורא עליו ככל היצא מפיו עשה? ת"ל לאסר אסר — לאסר את המתיר ולא להטיר את האסור (ספרי): לא יחל דברו. כמו לא יחלל דברו — לא יעשה דברו חללו (שם):

A VOW — This is when one says, Behold, I take upon my- self an obligation which is as sacred to me as an offering, that I will not eat, or that I will not do such-and-such a thing. — One might think that if he swears that he will eat the flesh of an animal which has not been slaughtered properly according to the rite that I may apply to him the text, "He shall

פסוקה 20

189 צאינה וראינה

"צאנה והביטו, בנות ציון, במלך שלמה, בעטרה שעטרה לו אמרי. את "צאנה" מפרשים כיציאה מאצילות לבריהא.

Song of Songs 3:11 שיר השירים ג:י"א

צֵאנָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּעֹטְרָה שְׁעֹטְרָהּ לֹא אִמּוֹ כִּיּוֹם הִתְנַתּוּ וּכְיוֹם שִׁמְחַת לְבוֹ:

Go forth, O ye daughters of Zion, And gaze upon king Solomon, Even upon the crown wherewith his mother hath crowned him in the day of his espousals, And in the day of the gladness of his heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 21

190 בכל מאדך

"ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך". "מאד" פירושו כוח, אהבה ללא גבול.

Deuteronomy 6:5 דברים ו:ה'

וְאַהֲבֵתָ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

191 ועמש"ל בפ"י מראיני

שם כנסת ישראל מכונה "מראה": הנשמה יורדת לגוף רק כדי לשוב ולעלות, כמו אור השמש הפוגע בארץ וחוזר ועולה. העצה של "הראיני את מראיך" היא לזכור זאת, וכך לעורר רחמים רבים על הניצוץ האלקי שירד.

הערת קה"ת
לעיל יז, ג.

192 ועמש"ל בפ"י הראינו

הקטע ממשיר: באמצעות רחמים אלה וזעקת התשובה נמשכת מלמעלה "קולך ערב" – התורה נעשית מתוקה יותר, שכן במקום שבו בעלי תשובה עומדים, צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד; ו"מראך נאווה" – המצוות מאירות יותר.

הערת קה"ת
לעיל יז, ג.

193 הראיני את מראיך

"הראיני את מראיך, השמיעני את קולך". במאמר הקודם פירשו "מראה" כמראה: הנשמה יורדת כדי לשוב ולעלות.

Song of Songs 2:14 שיר השירים ב:י"ד

יֹנְתִי בְּחִגְי הַסֵּלַע בְּסֹתֵר הַמְּדִינָה הָרְאִינִי אֶת־מְרָאֶיךָ הַשְּׁמִיעֵנִי אֶת־קוֹלְךָ כִּי־קוֹלְךָ עָרֵב וּמְרָאֶיךָ נְאוּהָ:

O my dove, that art in the clefts of the rock, in the covert of the cliff, Let me see thy countenance, let me hear thy voice; 'For sweet is thy voice, and thy countenance is comely

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

194 שחורה אני ונאווה

"שחורה אני ונאווה, בנות ירושלים". אלה מילות הפתיחה של הביאור

שאליו מפנה הטקסט.

Song of Songs 1:5 שיר השירים א:ה'

שְׁחֹרָה אָנִי וְנְאוּוָה בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם כְּאֵהֶלִי קֶדֶר כִּירִיעוֹת שְׁלֹמָה:

I am black, but comely, O ye daughters of Jerusalem, As the tents of Kedar, As the curtains of Solomon

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

195 כלתה נפשי

"נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות הוי'". המילה "כלה" נקראת כאן כביטוי לכיסופי הנשמה.

Psalms 84:3 תהילים פ"ד:ג'

נִכְסְפָה וְגַם־כָּלְתָה נַפְשִׁי לְחֻצְרוֹת ה' לְבִי וּבִשְׂרִי יִרְנְנוּ אֶל־אֱלֹהֵי:

My soul yearneth, yea, even pineth for the courts of the L-RD; my heart and my flesh sing for joy unto the living G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

196 בד"ה ואהי אצלו אמון

בסיום המאמר מצוין שלחם בנימטרייה הוא מזולא (78), הדבר נקשר ל"וואתענג בתורתך", ומובאים מקורות בווהר על "ואהי אצלו אמון".

Numbers 20:2 במדבר כ:ב'

וְלֹא־הָיָה מַיִם לַעֲדָה וַיִּקְהָלוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן:

And there was no water for the congregation; and they assembled themselves together against Moses and against Aaron

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

לעיל במדבר כ, ב.

197 ואהי אצלו אמון

"ואהיה אצלו אמון, ואהיה שעשועים יום יום". אלה מילות הפתיחה של המאמר שאליו מפנה הטקסט.

Proverbs 8:30 משלי ח:ל'

וְאַהֲיָה אֲצִלּוֹ אֲמוֹן וְאַהֲיָה שְׁעֵשׂוּעִים יוֹם יוֹם מִשְׁחֶקֶת לִפְנֵי כָּל־עֵצָה:

Then I was by Him, as a nursling; And I was daily all delight, Playing always before Him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

198 ממושבותיכם תביאו

"ממושבותיכם תביאו לחם תנופה, שתיים". שתי הלחם של שבועות מתפרשות כאן כהתרוממות מתוך אמירת קריאת שמע בישיבה.

Leviticus 23:17 ויקרא כ"ג:י"ז

מִמּוֹשְׁבֹתֵיכֶם תָּבִיאוּ לֶחֶם תְּנוּפָה שְׁתֵּים שְׁנֵי עֶשְׂרִינָם סֹלֶת תִּהְיֶינָה חֶמֶץ תֹּאפִינָה בַּכּוּרִים לֶחֶם

Ye shall bring out of your dwellings two wave-loaves of two tenth parts of an ephah; they shall be of fine flour, they shall be baked with leaven, for first-fruits unto the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

199 לכבתני

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Maamarei Admur HaZaken 5571.

הערת קה"ת

הנחת כ"ק אדה"א בסה"מ תקע"א ע' קעז. נדפס בלי הגהות ובשינויים בתו"א לעמבערג ל, ד. במאמרי אדה"ז כתובים ח"ב ע' קלב נדפס מאמר לכבתני,

ראה אנה"ק סי' כח ובליקוט פירושיו ומ"מ — חסידים שם. מכאן עד תי"א
 "ואו"ס ב"ה ממש" מובא באוה"ת מטות ע' ארסה. ושם מוסיף "ע' זוהר
 ר"פ צו בפ' שנק' עולה ק"ק". וכן מובא באוה"ת יתרו ע' אילד. ובפ'
 משפטים ע' אקעא ושם מציין שכאן מבאר שעולה עד א"ס ב"ה ממש.
 ובלקו"ת נשא כט, א ובאנה"ק סי' כח מבאר שההמשכה רק מבחי' ז"א.

206 והחיות נושאות את הכסא

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).
 הערת קה"ת
 ע"ל שלח (מא, סע"ד). וש"נ. [כ].

207 דמות כמראה אדם

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Or HaTorah.
 הערת קה"ת
 והכח הזה בהם לפי ששרשם מבחי' זמ"ל דתהו כו' ע' בתו"א בד"ה זכור
 ושמור [דף עא, ב] — אוה"ת יתרו ע' אלה.

208 הכהן המקריב שהוא איש החסד

הערת קה"ת מפנה לב' Zohar III, 145b למילים האלה.
 Zohar III, 145b זח"ג קמה, ב
 הערת קה"ת
 זח"ג קמה, ב. ראה במ"מ במאמרי אדה"א במדבר ח"ג ע' ארעז. וראה
 ביאורה"ז להצ"צ ע' רמב.

209 דאית חסד ואית חסד

הערת קה"ת מפנה לב' Zohar I, 219a למילים האלה.
 Zohar I, 219a זח"א ריט, א
 הערת קה"ת
 זח"א ריט, א. ע' זח"ג (קלג, ב. כח, א). [כ].

וכנראה שהוא מיוסד על ד"ה זה או שהוא הנחה אחרת.

200 לבבתי אחותי כלה

המילים כאן מצטטות את Song of Songs 4:9. הקטע מופיע למטה.
 Song of Songs 4:9 שיר השירים ד:ט'
 לַבִּבְתִּי אַחֲתִי כְּלָה לַבִּבְתִּי בְּאַחַת מַעֲיָנֶיהָ בְּאַחַד עֵינֶיהָ
 Thou hast ravished my heart, my sister, my bride; Thou hast
 ravished my heart with one of thine eyes, With one bead of
 thy necklace
 Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
 הערת קה"ת
 שה"ש ד, ט.

201 ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Or HaTorah.
 הערת קה"ת
 נסמן לעיל יא, ד. קטע מכאן באוה"ת בראשית כרך ז דף תתשצ, א עם
 הגזרות ואחר תי" ש"בשמים" מוסיף "ע"י ג"כ בד"ה הנך יפה רעיתי".

202 את קרבני לחמי לאשי

המילים כאן מצטטות את Numbers 28:2. הקטע מופיע למטה.
 Numbers 28:2 במדבר כ"ח:ב'
 צו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת־קֶרְבְּנֵי לְחֻמֵּי רִיחַ נִיחֻחֵי
 תִּשְׁמְרוּ לְהִקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ:
 Command the children of Israel, and say unto them: My
 food which is presented unto Me for offerings made by fire,
 of a sweet savour unto Me, shall ye observe to offer unto Me
 .in its due season
 Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
 הערת קה"ת
 במדבר כח, ב. מכאן ואילך ראה באוה"ת משפטים כרך ח ד"ה אם כסף תלוה
 בתחלתו.

203 והוא פלאי

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Maamarei Admur.
 HaZaken 5571.
 הערת קה"ת
 בסה"מ תקע"א מבאר: "איך הקרבת חלב ודם מבהמה גשמי נק' לחם הוי".

204 ג' שותפין יש באדם

המילים כאן מצטטות את Niddah 31a:9. הקטע מופיע למטה.
 Niddah 31a:9 נדה ל"א א:ט'
 תָּנוּ רַבֵּנּוּ: שְׁלֹשָׁה שׁוֹתֵפִין יֵשׁ בָּאָדָם — הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאָבִיו, וְאִמּוֹ.
 אָבִיו מְזַרֵּעַ הַלֹּכֵן, שְׁמֻמָּנוּ עֲצָמוֹת, וְגִידִים, וְצַפְרָנִים, וּמוֹחַ שְׁבִירָאֵשׁ,
 וְלֹכֵן שְׂבָעִין. אִמּוֹ מְזַרֵּעַת אוֹדָם, שְׁמֻמָּנוּ עוֹר, וּבָשָׂר, וּשְׁעָרוֹת, וְשִׁחּוֹר
 שְׂבָעִין. וְהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נוֹתֵן בּוֹ רוּחַ, וְנִשְׁמָה, וְקִלְסָתָר פָּנִים, וְרֵאִית
 הָעֵינַי, וְשִׁמִּיעַת הָאָזְנוֹן, וְדַבּוּר פֶּה, וְהַלּוּחַ רַגְלִים, וּבִינָה, וְהַשְׁכָּל.
 William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)
 הערת קה"ת
 נדה לא, א.

205 וע"י הקרבן עולה החיות

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Iggeres HaKodesh.
 הערת קה"ת

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו והערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Pri Etz Chaim (Public Domain); Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: דרך מקורות מצוטטים, A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Sefer Etz Chaim (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Midrash Rabbah -- TE (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann -- corrected vocalization (Public Domain); Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann, 1929-1934 (Public Domain).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. [/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). להלן המקור: [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/) (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיוזם חנימי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך [/likuteitorah.com/he/likutei-torah/shir-hashirim/21/](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/shir-hashirim/21/)

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק